

**A Bodrozug ó Kopasz-hegy ó Taktaköz (HUBN10001)
különleges madárvédelmi terület
Natura 2000 fenntartási terve**

**Zöld Akció Egyesület
Miskolc
2021.**

Szakmai koordinátor

Farkas Tünde
Huber Attila
Virók Viktor

Közreműködő szakértők

Béres István
Balácsi Péter
Demeter Zoltán
Drozd Attila
Farkas Roland
Haszonits György
Herczeg Ferenc
Jóna Zoltán
Juhászné Türke Ildikó
Lontay László
Málnás Kristóf
Pitó Andor
Serfőző József
Soós Gábor
Süveges Kristóf
Schmotzer András
Szatmári Lajos
Szabolcs Márton
Szegedi Zsolt
Tóth Péter
Takács Attila

A fenntartási terv az Agrárminisztérium költségvetési fejezetű Természetvédelmi kártalanítások elnevezésű fejezeti kezelésű előirányzat keretében leendő természetvédelmi állapotfelmérési, kármegelőzési és kezelési intézkedések meghatározására irányuló feladatok ellátásának keretében készült.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

I. Natura 2000 fenntartási terv

TARTALOM

I. Natura 2000 fenntartási terv	3
1. A terület azonosító adatai	6
1.1. Név	6
1.2. Azonosító kód	6
1.3. Kiterjedés	6
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy él helyek	6
1.4.1. Jelöl fajok	6
1.5. Érintett települések	8
1.6. Egyéb védettségi kategóriák	10
1.7. Tervezési és egyéb el írások	12
1.7.1 Természetvédelmi kezelési terv	12
1.7.2. Településrendezési eszközök	12
1.7.3. Körzeti erd terv és üzemterv	14
1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek	14
1.7.5. Halgazdálkodási tervek	15
1.7.6. Vízgy jt -gazdálkodási terv	15
1.7.7. Egyéb tervek	16
2. Veszélyeztet tényez k	17
3. Kezelési feladatok meghatározása	32
3.1. Természetvédelmi célkit zés, a terület rendeltetése	32
3.2. Kezelési javaslatok	73
3.2.1. Él helyek kezelése	73
3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthet általános javaslatok	74
3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthet egyéb általános kezelési javaslatok	75
3.2.1.3. Gyeppek	76
3.2.1.4. Erd k	81
3.2.1.5. Egyéb él helyek	97
3.2.2. Él helyrekonstrukció és él helyfejlesztés	112
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések	113
3.2.4. Kutatás monitorozás	115
3.2.5. Melléklet	117
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	121
3.3.1. Agrártámogatások	123
3.3.1.1. Jelenleg m köd agrártámogatási rendszer	123
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer	123
3.3.2. Pályázatok	124
3.3.3. Egyéb	124
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	124
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök	124
3.4.2. A kommunikáció címzettjei	125

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Bodrogzug ó Kopasz-hegy ó Taktaköz különleges madárvédelmi terület (KMT)
-------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN10001
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	22 640,77 ha
--------------------------------	--------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy él helyek

A fajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának 2021. évi változatát vettük alapul.

1.4.1. Jelöl fajok

Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) szaporodó
Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*) állandó
Barátréce (*Aythya ferina*) szaporodó, gyülekez
Barkós cinege (*Panurus biarmicus*) állandó
Barna kánya (*Milvus migrans*) szaporodó
Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) szaporodó
Billeget cankó (*Actitis hypoleucos*) szaporodó, gyülekez
Böjti réce (*Anas querquedula*) szaporodó, gyülekez
Bölömbika (*Botaurus stellaris*) szaporodó
Cigányréce (*Aythya nyroca*) szaporodó, gyülekez
Csörg réce (*Anas crecca*) gyülekez
Darázsölyv (*Pernis apivorus*) szaporodó
Daru (*Grus grus*) gyülekez
Fattyúszerk (*Chlidonias hybridus*) szaporodó
Fehér gólya (*Ciconia ciconia*) szaporodó
Fekete gólya (*Ciconia nigra*) szaporodó, gyülekez

Fekete harkály (*Dryocopus martius*) állandó
Feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*) szaporodó
Függ cinege (*Remiz pendulinus*) szaporodó
Fülemülesitke (*Acrocephalus melanopogon*) szaporodó
Gulipán (*Recurvirostra avosetta*) szaporodó
Guvat (*Rallus aquaticus*) szaporodó
Halászsas (*Pandion haliaetus*) gyülekez
Hamvas küll (*Picus canus*) állandó
Haris (*Crex crex*) szaporodó
Jégmadár (*Alcedo atthis*) szaporodó
Kanalas réce (*Anas clypeata*) szaporodó, gyülekez
Kanalasgém (*Platalea leucorodia*) szaporodó
Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) szaporodó
Kékbegy (*Luscinia svecica*) szaporodó
Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*) telél
Kendermagos réce (*Anas strepera*) szaporodó
Kerceréce (*Bucephala clangula*) gyülekez
Kis bukó (*Mergus albellus*) gyülekez
Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*) szaporodó, gyülekez
Kis kócsag (*Egretta garzetta*) szaporodó
Kis lilik (*Anser erythropus*) gyülekez
Kis rgébics (*Lanius minor*) szaporodó
Kis vízicsibe (*Porzana parva*) szaporodó
Kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*) szaporodó, gyülekez
Kontyos réce (*Aythya fuligula*) gyülekez
Kormos szerk (*Chlidonias niger*) szaporodó
Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*) állandó
Nagy kócsag (*Egretta alba*) szaporodó
Nagy lilik (*Anser albifrons*) gyülekez
Nyári lúd (*Anser anser*) szaporodó, gyülekez
Pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*) gyülekez
Parlagi sas (*Aquila heliaca*) szaporodó, gyülekez
Pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*) szaporodó
Piroslábú cankó (*Tringa totanus*) szaporodó
Réti cankó (*Tringa glareola*) gyülekez
Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) állandó, telél
Rétisas (*Haliaeetus albicilla*) állandó, gyülekez
Sárszalonka (*Gallinago gallinago*) szaporodó
Szalakóta (*Coracias garrulus*) szaporodó
T kés réce (*Anas platyrhynchos*) szaporodó, gyülekez
Törpegém (*Ixobrychus minutus*) szaporodó

Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) szaporodó
 Uhu (*Bubo bubo*) állandó, gyülekez
 Üstökösgém (*Ardeola ralloides*) szaporodó
 Vetési lúd (*Anser fabalis*) gyülekez
 Vörös gémm (*Ardea purpurea*) szaporodó
 Vörösnnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*) szaporodó

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőség természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet tartalmazza. A NATURA 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a NATURA 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megszámlálható helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Alsóberecki	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	49,64	0,22	7,24
Bodrogkeresztúr	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1580,88	6,9	52,94
Bodrogkisfalud	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	729,3	3,22	49,61
Bodrogolaszi	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	218,81	0,96	10,62
Csobaj	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	606,85	2,68	30,90
Felsőberecki	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	66,69	0,29	18,91
Mezőzombor	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1752,28	7,73	45,19
Olaszliszka	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1726,74	7,6	43,74
Prügy	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1174,13	5,18	37,40
Sárazsadány	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	496,69	2,19	32,46
Sárospatak	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1690,84	7,46	12,28
Sátoraljaújhely	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	2855,97	12,61	38,33
Szegi	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	396,75	1,75	43,84
Szegilong	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	12,22	0,05	1,76
Szerencs	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	598,4	2,64	16,31

	megye			
Taktabáj	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	564,61	2,49	39,50
Tarcal	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	3713,7	16,40	69,14
Tiszaladány	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1505,96	6,65	67,89
Tiszatardos	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	392,13	1,73	43,90
Tokaj	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1372,89	6,06	48,69
Vajdácaska	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	177,01	0,78	7,77
Vámosújfalú	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	516,93	2,28	37,20
Viss	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	160,2	0,70	15,07
Zalkod	Borsod-Abaúj-Zemplén megye	289,96	1,28	28,31
Összesen:		22 640,77	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés/átfedés (ha)	Kiterjedés-átfedés (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
Tájvédelmi körzet	183/TK/86	Tokaj-Bodrozug Tájvédelmi Körzet	5058 ha. Ebből 1 fokozottan védett: 724 ha	22,3	165/2007. (XII. 27.) KvVM rendelet
Természetvédelmi Terület	310/TT/07	Long-erd Természetvédelmi Terület	1123,2 ha	4,9	27/1996. (X. 9.) KTM rendelet
Egyéb (átfedés) Natura 2000 terület	HUBN20071	Bodrozug és Bodrog hullámtere különleges természetmegőrzési terület	7371,56 ha	32,5	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 14/2010 (V.11) KvVM rendelet
Egyéb (átfedés) Natura 2000 terület	HUBN20072	Tokaji Kopasz-hegy különleges természetmegőrzési terület	350,77 ha	1,5	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 14/2010 (V.11) KvVM rendelet
Egyéb (átfedés) Natura 2000 terület	HUBN20081	Long-erd különleges természetmegőrzési terület	3159,72 ha	13,9	275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 14/2010 (V.11) KvVM rendelet
Ex lege védett láp		Pásztortó, Görbe-tóicsatorna, Ökör-tó és környéke, Bálvány-tó, Nagy-tó, Zsérc-tó, Taktaközi-		<1	1996. évi LIII. törvény

Típus	Kód	Név	Kiterjedés/átfedés (ha)	Kiterjedés-átfedés (%)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
		csatornák, Kenyesz-tó- lapos, Tormás-tó, rKengyel- lapos, Tiszaladányi -Holt-Tisza			
Ramsari terület		Bodrogzug	4220 ha	18,6	1993. évi XLII. törvény
Ramsari terület		Fels -Tisza	48,57 ha	0,2	1993. évi XLII. törvény
Világörökség terület		Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj	1202,49 ha	53	5/2012. (II. 7.) NEFMI rendelet
Országos Ökológiai hálózat övezete		Országos Ökológiai hálózat magterület, ökológiai folyosó és pufferterület	22640 ha Teljes egészében az Országos Ökológiai Hálózat része. A legnagyobb része magterület, kisebb rész pufferterület és ökológiai folyosó.	100	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervér 1
Tájképvédelmi övezet			22 640 ha	100	2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervér 1

1.7. Tervezési és egyéb el írások

1.7.1 Természetvédelmi kezelési terv

A Tokaj-Bodrozug Tájvédelmi Körzetre és a Long-erd Természetvédelmi Területre vonatkozóan készült természetvédelmi kezelési terv, de jogszabályi kihirdetése még nem történt meg. Szintén vonatkozik a területre a Tokaj-hegylajai történelmi borvidék kultúrtáj 485/2016 Korm.rendelettel elfogadott világörökségi kezelési terve, valamint az átfed HUBN20071 Bodrozug és Bodrog hullámtere HUBN20072 Tokaji Kopasz-hegy és HUBN20081 Long-erd kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek fenntartási terve.

1.7.2. Településrendezési eszközök (Országos Rendezési tervkataszter szerint)

Település	Típus	Határozatszám
Alsóberecki	Rendelet a településkép védelméről 1	9/2017. (XII.29.) rendelet
Bodrogkeresztúr	Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről 1	8/2018. (XII.18.) rendelet 5/2019. (IV.30.) rendelet
Bodrogkisfalud	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről 1	54/1999. (X.26.) határozat 5/2001. (IV.24.) rendelet 8/2019. (V.13.) rendelet
Bodrogolaszi	HÉSZ Rendelet a településkép védelméről 1	5/2003. (IV.5.) rendelet 9/2017. (XII.14.) rendelet
Csobaj	Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről 1	nincs adat
Felsőberecki	HÉSZ Rendelet a településkép védelméről 1	4/2006. (III.30.) rendelet 12/2017. (XII.29.) rendelet
Mezőzombor	Rendelet a településkép védelméről 1 Településképi Arculati Kézikönyv	11/2017 (XII.30.) rendelet
Olaszliszka	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről 1	16/2001. (VII.9.) határozat 4/2003. (IX.17.) rendelet 10/2017 (XII.14.) rendelet
Prügy	Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről 1 Településképi Arculati Kézikönyv	11/2017(XII.21) rendelet
Sárazsádány	Településfejlesztési koncepció Rendelet a településkép védelméről 1	30/2001. (VII.9.) határozat 8/2017 (XII.14.) rendelet
Sárospatak	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településkép védelméről 1	11.200/169/2010. (VI. 25.) határozat 10/2017. (IV.28.) rendelet 25/2017 (XII.18.) rendelet

Település	Típus	Határozatszám
	Településképi Arculati Kézikönyv	
Sátoraljaújhely	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképi védelméről 1 Településképi Arculati Kézikönyv	100/2003/1651 (V. 22.) határozat 8/2005. (V.2.) rendelet 21/2019. (X.31.) rendelet
Szegi	Rendelet a településképi védelméről 1 Településképi Arculati Kézikönyv	3/2019. (V.2.) rendelet
Szegilong	Rendelet a településképi védelméről 1	3/2019. (V.13.) rendelet
Szerencs	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképi védelméről 1	19/2004 (I.24.) határozat 1/2006.(I.31.) rendelet 5/2019. (IV.30.) rendelet
Taktabáj	Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképi védelméről 1	10/2017 (XII.27)
Tarcal	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképi védelméről 1 Településképi Arculati Kézikönyv	77/2002. (IV.16.) határozat 5/2005.(IV.12.) rendelet 24/2017. (XII.27.) rendelet
Tiszaladány	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképi védelméről 1 Településképi Arculati Kézikönyv	62/2003. (XI.29.) határozat 4/2007.(II.8.) rendelet 13/2017. (XII.28.) rendelet
Tiszatardos	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképi védelméről 1 Településképi Arculati Kézikönyv	9/2019.(XII. 2.) rendelet 5/2019.(IV.2.) rendelet
Tokaj	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképi védelméről 1 Településképi Arculati Kézikönyv	171/03. (IX.24.) határozat 18/2017. (XII.1.) rendelet 21/2017. (XII.28.) rendelet
Vajdácaska	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképi védelméről 1 Településképi Arculati Kézikönyv	52/2006. (IX. 14.) határozat 6/2007 (VII. 2.) rendelet 9/2017. (XII.28.) rendelet
Vámosújfalú	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképi védelméről 1 Településképi Arculati Kézikönyv	29/2001 (VII.09.) határozat 15/2003. (IX.17.) rendelet 16/2017. (XII.15.) rendelet
Viss	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképi védelméről 1 Településképi Arculati Kézikönyv	10/2003. (II.13.) határozat 9/2004. (VIII.03.) rendelet 11/2017. (XII.29.) rendelet
Zalkod	Településfejlesztési koncepció Helyi Építési Szabályzat (HÉSZ) Rendelet a településképi védelméről 1	34/2002. (VIII. 30.) határozat 7/2003. (V. 28.) rendelet 11/2017. (XII.18.) rendelet

1.7.3. Körzeti erd tervek

A madárvédelmi terület teljes területe 22 640,77 ha, melyből az erd tervezett erd k összes kiterjedése 3182,62 ha-t ér el. Az erd tervezett erd k 3 erd tervezési körzet területére esnek. Legnagyobb területi részesedéssel a Sárospataki erd tervezési körzet rendelkezik (1643,56 ha). A másik két körzetben Bodrogközi erd tervezési körzet: 757,12 ha, Szerencsi erd tervezési körzet: 781,84 ha területméreteket találunk. Az erd tervezett erd k területe összesen 24 településhatárban terül el. Kiemelked területi részesedéssel bír Sátoraljaújhely (1302 ha), tekintélyes mennyiség erd tartozik még Olaszliszka (470,91 ha), Sárospatak (298,98 ha), és Taktabáj (289,31 ha) településhatárokhoz is. A körzetek erd tervezése már a 2009. évi XXXVII. tv. hatályba lépése után indult, esetükben az erd tervezési folyamathoz a 45/2015. (VII. 28.) FM rendelet alapján részletes Natura 2000 javaslatok (a körzetben található Natura 2000 területeken el forduló közösségi jelentőség fajok és élőhelytípusok kedvez természetvédelmi helyzetének meg rzéséhez, fenntartásához és helyreállításához szükséges biotikai adatok és az elérend célállapot leírása) készültek.

Er tervezési körzetek	Érintett települések	Érintett erd terület (ha)	Következő erd tervezés éve
Bodrogközi erd tervezési körzet	Alsóberecki, Felsőbereg, Olaszliszka, Sárospatak, Vajdacska, Vámosújfal, Viss, Zalkod	757,12	2028
Sárospataki erd tervezési körzet	Bodrogolaszi, Sárospatak, Sátoraljaújhely	1643,56	2026
Szerencsi erd tervezési körzet	Bodrogkeresztúr, Csobaj, Mezőzombor, Prügy, Szegi, Szerencs, Taktabáj, Tarcál, Tiszaladány, Tiszatardos, Tokaj	781,94	2022
Összesen		3182,62	-

A madárvédelmi terület erd tervezett erdeinek erd tervezési körzet és településhatár szerinti megoszlása

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tervezési terület a 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján az Északi hegy- és dombvidéki Vadgazdálkodási Tájon belül a 206. számú Zemplén-bodrogközi, illetve a 205. számú Bükkalja-taktaközi vadgazdálkodási tájegységekbe esik. A vonatkozó tájegységi vadgazdálkodási tervet az Északi hegy- és dombvidéki Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 14/2018. (VII. 3.) AM rendelet tartalmazza.

A vadgazdálkodási üzemtervezés 2017-től kezdve nem 10 éves, hanem 20 éves. A vadászterületek vadgazdálkodási üzemtervei 2037. február 28-ig érvényesek.

A tervezési terület fként a Zemplén-bodrogi (206), kisebb részben a Bükkalja-taktaközi (205) vadgazdálkodási tájegységhez tartozik. Összesen 10 vadászterület érinti, melyek közül egyedül az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság (továbbiakban ANPI) által kezelt 658901 számú terület, mely a Bodrogszigeten található, bír különleges rendeltetéssel; a többi mind vadgazdálkodási célt szolgál. Vadgazdálkodók: ANPI (Jósvafalva), Kenézli és Dózsa Vadásztársaság (Kenézli), Sárospataki Kossuth Vadásztársaság (Sárospatak), Bodrog Vadásztársaság (Sátoraljaújhegy), Hegyalja Vadgazdálkodók Vadász Egyesülete (Szerencs), Szerencsi Mezőgazdasági Zrt. (Szerencs), Tiszamenti Gazdálkodók Vadász Egyesület (Szerencs), Taktaközi Gazdálkodók Vadásztársaság (Tarcsló), Taktaközi Nimród Vadásztársaság (Tiszaladány), Prügyi Mezőgazdasági Zrt. (Prügy).

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A halgazdálkodási tervek 5 évre szólnak és elérhetőek B-A-Z. Megyei Kormányhivatal Agrárügyi Felügyeleténél.

A területen számos, közel 80 felszíni víz található a Bodrog-folyó térségében. A Bodrog mentén, fként a Bodrogszigeten, számos holtág, medermaradvány halgazdálkodásra jogosultja az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság. Ezekre példa a Long-erdőben a Hosszú-tó, a Bodrog mentén az Áres-tó, Fekete-tó, vagy éppen a bodrogszigeti Nagy-tó, Bogdány-tó, Kakukk-tó, Nagy-Nádas-tó.

Kiemelhető a balsai Tisza-Rétköz Horgászegyesület, amely a Bodrogon és néhány nagyobb holtágon (pl.: Vajdácskai, Bodroghalászi, Svábközi, Hosszúréti) tölt be halgazdálkodói szerepet.

Sárospatak környékén a Bodrogmenti Sporthorgász Egyesület több vízfelületen lát el hasonló feladatot (Berek-holtág, Csepel-tó), a Ronyván pedig a sátoraljaújhegyi Tokaji Ferenc Sporthalász és Horgász Egyesület a halgazdálkodó szervezet.

A Taktán a tiszalúci Sporthorgász Egyesület, a Taktaközi Öntöző-felvezető csatornán a tokaji székhelyű Vízügyi Dolgozók Horgász Egyesülete a halgazdálkodó. A Prügy melletti Hódos-tó a Tokaji-Bodrogsziget Tájvédelmi Körzet része.

Emellett számos további horgászegyesület (pl.: Zempléni Pisztráng Egyesület: Alsóberecki-holtág), magánszemély (pl. Vámosújfalunál holtágok), esetleg cég (pl. Bodrog-tó Kft. Alsóberecki Bodrog-holtág) lát el halgazdálkodói szerepet a felszíni víz esetében. Több vízfelület esetében viszont nincs aktuális jogosult.

1.7.6. Vízügyi-gazdálkodási terv

A tervezési terület legnagyobb része a 2-4 Bodrogsziget és a 2-5 azonosító számú Tokaj-hegyalja tájegységhez, míg délnyugati pereme a 2-7 Hernád-Takta tájegységhez tartozik. A területre a 3 tájegység Vízügyi-gazdálkodási tervei vonatkoznak.

Meghatározóak a Bodrogra vonatkozó vízgazdálkodási elírások.

A tokaji Kopasz-hegyen csak kisebb időszakos felszíni vizek és a Murat-völgy kicsiny bányatava található. Kifejezetten erre a területre vonatkozó elírások nincsenek vízügyi-gazdálkodási tervben. A taktaközi egység vízgazdálkodási szempontból legjelentősebb vízteste az egykori medermaradványok mesterséges összeköttetésével létrehozott Taktaközi-öntöző-felvezető csatorna.

Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság 2016. április.

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

1.7.7. Egyéb tervek

Elfogadott fajmegőrzési tervek:

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

Kis lilik (*Anser erythropus*)

Szalakóta (*Coracias garrulus*)

Barát- és cigányréce (*Aythya ferina*) (*Aythya nyroca*)

Díszes tarkalepke (*Euphrydryas maturna*)

Elfogadott, átfedő élőhelyvédelmi területek Natura 2000 fenntartási tervei:

HUBN20071 Bodrogzug és Bodrog hullámtere (2018.)

HUBN20072 Tokaji Kopasz-hegy (2018.)

HUBN20081 Long-erdő (2015.)

2. Veszélyeztetet tényez k

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége (fajonként eltér mérték lehet)	Érintett terület aránya a jelöl érték szempontjából (%)	Milyen jelöl közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
A01	Mez gazdasági m velés alá vonás (kivéve lecsapolás és égetés)	M, L	1-5	A belvizes foltok beszántása a táplálkozó és/vagy fészkel területeknek a csökkenését okozza: piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>) sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>), böjti réce (<i>Anas querquedula</i>), réti cankó (<i>Tringa glareola</i>), kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), t kés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), üstökösgém (<i>Ardeola ralloides</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>)
A02	Mez gazdasági m velési mód változása (kivéve lecsapolás és égetés)	L	1-5	A gémtelpekkel szomszédos gyepék felszántása, illetve a szomszédos szántókon magas növekedés haszonnövények vetése nem kedvez a frissen kirepül fiatalok számára: bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), vörös gém (<i>Ardea</i>

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége (fajonként eltér mérték lehet)	Érintett terület aránya a jelöl érték szempontjából (%)	Milyen jelöl közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
				<p><i>purpurea</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), kanalasgém (<i>Platalea leucorodia</i>), üstököség (<i>Ardeola ralloides</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>). Emellett a gyepek feltörése az azokat táplálkozóterületekként hasznosító fajok számára is negatívan hat, pl. piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), haris (<i>Crex crex</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>), szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>), kis rgébics (<i>Lanius minor</i>), pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>).</p>
A05	Kis táji elemek felszámolása (pl. sövények, k falak, nyílt árkok, források, magányos fák) mez gazdasági parcellák összevonása céljából	L	1-5	A parcellák közötti cserjesávok elt nése nem kedvez az alábbi fajoknak: tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>), kis rgébics (<i>Lanius minor</i>), karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>). A magányos, fészkes vagy odvas fák fészkel helyként történ megsz nése a szalakótát (<i>Coracias garrulus</i>), parlagi sast (<i>Aquila heliaca</i>) is érintheti.
A06	Gyepm velés felhagyása (pl. legeltetés vagy	H, M, L	5-10	A gyepterületek cserjésedése, beerd sülése a haris (<i>Crex crex</i>) él helyét

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége (fajonként eltér mérték lehet)	Érintett terület aránya a jelöl érték szempontjából (%)	Milyen jelöl közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
	kaszálás megszüntetése)			csökkenti. A Kopasz-hegyen és a Bodrogzugban is a szórványgyümölcsösök, legel k és kaszálók felhagyása, beerd sülése a darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>) táplálkozó területének besz külését eredményezi. A legel k és kaszálók felhagyása, cserjésedése a fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>) és a daru (<i>Grus grus</i>), piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), réti cankó (<i>Tringa glareola</i>), pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>) és a lúdfajok táplálkozó területének csökkenését okozza.
A08	Gyepterület kaszálása vagy vágása	L	5-101	A gyepterületek nem megfelel helyen és id ben végzett kaszálása során károsodhatnak a piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>), haris (<i>Crex crex</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>), t kés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), pettyes vízcicsibe (<i>Porzana porzana</i>) fészekaljai, egyedei.
A09	Intenzív legeltetés vagy túllegeltetés	L	1-5	Megsz nik a magas növekedés , megfelel takarást biztosító vegetáció a haris (<i>Crex crex</i>) él helyén. A gyepen költ fajok nagy részének nem kedvez , mivel megsz nik a fészek takarása, ezáltal

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége (fajonként eltér mérték lehet)	Érintett terület aránya a jelöl érték szempontjából (%)	Milyen jelöl közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
				n a predáció esélye.
A11 , H04	Mez gazdasági célú égetés. Vandalizmus vagy gyújtogatás	H, M, L	4-5	A gyepek felégetése során a t z átterjed a költ telepeknek, fészkel helyeknek otthont adó nádasokra is és azok leégnek: bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), kanalasgém (<i>Platalea leucorodia</i>), üstökösgém (<i>Ardeola ralloides</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), illetve barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>). fülemülesitke (<i>Acrocephalus melanopogon</i>), kékbegy (<i>Luscinia svecica</i>), barkóscinege (<i>Panurus biarmicus</i>), függ cinege (<i>Remiz pendulinus</i>), guvat (<i>Rallus aquaticus</i>), kis vízicsibe (<i>Porzana parva</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>). A tavaszi égetések során a t z átterjedhet a fészkel helyet jelent fákra, elpusztítva azokat: parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>).
A17	Aratás és term földek vágása	M, L	1-5	A nád aratása soránkárosodhatnak potenciális fészkel helyeik: bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>),

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége (fajonként eltér mérték lehet)	Érintett terület aránya a jelöl érték szempontjából (%)	Milyen jelöl közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
				bölgébika (<i>Botaurus stellaris</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), kanalasgém (<i>Platalea leucorodia</i>), üstökögém (<i>Ardeola ralloides</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>), barkóscinege (<i>Panurus biarmicus</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), guvat (<i>Rallus aquaticus</i>), fülemülesítke (<i>Acrocephalus melanopogon</i>) kis vízicsibe (<i>Porzana parva</i>) kékbegy (<i>Luscinia svecica</i>), Szántóföldi aratáskor veszélyeztetett a haris (<i>Crex crex</i>) barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>) fészkelése.
(B) B01 B02 B03 B06 B07 B08 B09 B10 B16 B21	Erdészeti Erd vé alakítás , más m velési módból vagy , erd sítés (kivéve lecsapolás); Más típusú erd vé , alakítás, beleértve a , monokultúrákat is; Erd felújítás , idegenhonos, vagy tájidegen , fajokkal vagy B10 azok betelepítése , (beleértve az új B16 fajokat és GMO- , kat); B21 fakitermelés (kivéve tarvágás);; id s fák eltávolítása	H, M, L	10-15	Sok helyen az államilag támogatott erd sítéseket gyakran gyepeken (szántókon) akarják megvalósítani, amelyek megsemmisítik, átalakítják az ott költ , táplálkozó fajok él helyét pl. haris (<i>Crex crex</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), A fakitermelés több formában is veszélyeztetheti az él helyeket és fajokat. A letermelés kiterjedése és mértéke, a közelítési mód, a hagyásfák mennyisége, az aljnövényzet eltávolítása, a felújítás sikeressége mind közrejátszanak az él helytípusok megfelelő természetesség állapotban való fennmaradásában,

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége (fajonként eltér mérték lehet)	Érintett terület aránya a jelöl érték szempontjából (%)	Milyen jelöl közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
	(kivéve a lábónálló vagy fekv holt fát); lábónálló és fekv holt fa eltávolítása, beleértve a törmelék is ; tarvágás; Elöregedett erd k csökkentését célzó erd kezelés; Illegális fakitermelés; Mechanikai növényvédelmi módszerek erdészeti alkalmazása, kivéve a lombkoronaszint ritkítását			ezáltal a fajok él helyének min ségében. Az erdészeti tevékenységekkel együtt járó zavarások, a legális, vagy illegális fakitermelések, az id s erd k véghasználatá jelenti a problémát: barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), a fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>), réti sas (<i>Haliaeetus albicilla</i>) esetében. Szükséges számukra az erd kben az id s fák és a lábónálló, valamint a fekv holtfa jelenléte, ezért azok eltávolítása veszélyezteti a következ fajokat: közép fakopáncs (<i>Dendrocopos medius</i>), fekete harkály (<i>Dryocopus martius</i>), hamvas küll (<i>Picus canus</i>), balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>). A vegetációs id szakbéli szállítás a közösségi jelent ség ragadozómadarak és fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>) költését megzavarhatja.
D06	Elektromos áram és kommunikáció átvitel (vezetékek)	M, L	1-5	Az elektromos és egyéb légvezetékeknek ütközés, illetve az elektromos tartóoszlopok áramütése a nagyobb test madárfajokat jobban veszélyezteti: uhu (<i>Bubo bubo</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>),

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége (fajonként eltér mérték lehet)	Érintett terület aránya a jelöl érték szempontjából (%)	Milyen jelöl közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
				fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>). barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>), daru (<i>Grus grus</i>), de a lúdfajok, récefélék és partimadarak is veszélynek vannak kitéve a vezetékek miatt.
E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra (pl. hidak, viaduktok, alagutak)	M, L	1-5	Gyakorlatilag az összes madárfaj esetében veszélyt jelent az utakon történ közlekedés, mely során esetenként elütik az ott áthaladó, pihen , vagy táplálékszerzés közben az utakat keresztez egyedeket. A jelöl madárfajok közül leginkább veszélyeztetett a tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>), kis rgébics (<i>Lanius minor</i> , karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>). jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>), uhu (<i>Bubo bubo</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>).
F07	Sport, turisztikai és szabadid s tevékenységek	M, L	<1	A turisták turistautakon kívüli megjelenése és a siklóerny zés a fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>) költését zavarja. A siklóerny zés, egyéb technikai sportok pl. terepmotorozás f leg a tokaji Kopasz-hegyen jellemz , a quadozás a Bodrogzugban. Uhu (<i>Bubo bubo</i>) esetében a sziklamászás és a viaferrata használata a veszélyforrást

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége (fajonként eltér mérték lehet)	Érintett terület aránya a jelöl érték szempontjából (%)	Milyen jelöl közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
				A rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>) költési sikerét közepes mértékben veszélyezteti az emberi jelenlét a vízi és szárazföldi turizmus révén is.
G07, G10	Vadászat. Illegális kilövés/elpusztítás.	M, L	10	A t kés récét (<i>Anas platyrhynchos</i>), mint egyetlen vadászható klasszikus récefajt, közepes mértékben veszélyezteti a vadászat. A t kés récével való együttes jelenléte miatt a vadászatok alkalmával a ritka récefajokkal összetévesztik a vadászok, ezért kis mértékben veszélyezteti a további fajokat is a kilövés: bőjti réce (<i>Anas querquedula</i>), barátréce (<i>Aythya ferina</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), csörg réce (<i>Anas crecca</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), kontyos réce (<i>Aythya fuligula</i>), kerceréce (<i>Bucephala clangula</i>), kis bukó (<i>Mergus albellus</i>). Ide sorolható a vadászható nyári lúd (<i>Anser anser</i>) és egyéb lúdfajok, valamint a nagy (<i>Phalacrocorax carbo</i>) és kis kárókatona (<i>Ph. pygmaeus</i>) is.
G13	Állatok mérgezése (kivéve ólommérgezés)	M	1-5	A kóbor kutyák, vagy dúvad, illetve rágcsáló fajok elleni mérgezések a dögb l is táplálkozó madárfajokat veszélyeztetik: parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), kékes

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége (fajonként eltér mérték lehet)	Érintett terület aránya a jelöl érték szempontjából (%)	Milyen jelöl közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
				rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), uhu (<i>Bubo bubo</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>).
H08	Egyéb emberi beavatkozások és zavarások	H	40-50	A parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), darázsölyv (<i>Pernis apivorus</i>), uhu (<i>Bubo bubo</i>) költési sikerét közepes mértékben veszélyezteti az emberi jelenlét, mely leginkább a fészkelési id szak elején zavarja a madarakat.
I01	Az Unió számára veszélyt jelent idegenhonos inváziós fajok	H	40-50	A haris (<i>Crex crex</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>) él helyeként és táplálkozóhelyeként szolgáló gyepeken megjelenik a selyemkóró (<i>Asclepias syriaca</i>) degradálva az él helyet.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok (az Unió számára veszélyt jelent fajokon kívül)	H	40-50	A vizes él helyeken terjed fásszárúak a gyalogakác, az amerikai k ris és a fehér akác (<i>Amorpha fruticosa</i> , <i>Fraxinus pennsylvanica</i>), körülzárják az alábbi fajok költ helyeit: fattyúszerk (<i>Chlidonias hybridus</i>), kormos szerk (<i>Chlidonias niger</i>), feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>). A haris (<i>Crex crex</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>) él helyeként és

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége (fajonként eltér mérték lehet)	Érintett terület aránya a jelöl érték szempontjából (%)	Milyen jelöl közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
				táplálkozóhelyeként szolgáló gyepes cserjésedésének is egyik f okozója az észak-amerikai eredet gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) terjedése, az erdei él helyeken az amerikai k ris (<i>Fraxinus pennsylvanica</i>) és a zöld juhar (<i>Acer negundo</i>). A haris (<i>Crex crex</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>) él helyeként és táplálkozóhelyeként szolgáló gyepeseken megjelennek aza aranyvessz fajok (<i>Solidago spp.</i>) degradálva az él helyet.
I04	Problémát jelent shonos növény- és állatfajok	H	5-10	A kolokán (<i>Stratiotes aloides</i>) az árvizek hiánya miatt nem tud a fészkel helyekr l kijutni, így felhalmozódik, megszentve a fattyúszerk (<i>Chlidonias hybridus</i>), kormos szerk (<i>Chlidonias niger</i>), feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>) fészkel helyeit. Nádasodás, gyepes becserjésedése szintén problémát okoz a földön és a nyílt vízen fészkel madarak számára. A fészkeljüket a ragadozó eml sök pl. róka, aranyakál, borz, vaddisznó, nyest, nyuszt, vadmacska valamint az elvadult háziállatok pl. kóbor kutya, macska, tönkreteszik.
L02	Fajösszetétel	M	25-30	A táplálkozó területeknek

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége (fajonként eltér mérték lehet)	Érintett terület aránya a jelöl érték szempontjából (%)	Milyen jelöl közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
	változás természetes szukcesszió következtében (más, mint a mez gazdasági vagy erdészeti gyakorlat által okozott közvetlen változás)			számító gyepek beerd sülése veszélyt jelent az alábbi fajokra: parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), haris (<i>Crex crex</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>). A vizes él helyeken terjed shonos fásszárúak (<i>Salix</i> és <i>Populus</i> fajok) körülzárják a fattyúszerk (<i>Chlidonias hybridus</i>), kormos szerk (<i>Chlidonias niger</i>), feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>) költ helyeit. A jelöl récefélék, vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>), kerceréce (<i>Bucephala clangula</i>), kis bukó (<i>Mergus albellus</i>) számára is nehezíti a táplálékszerzést a vízfelületek benövényesedése.
L06	Állat- és növényfajok közötti kölcsönhatások (versengés, ragadozás, él sködés, patogenitás)	H, M, L	100	A területen pl. az immunizálás következtében a természetesnél nagyobb egyedszámban jelenlev róka, vagy épp a borz, nyestkutya és az aranysakál, illetve a vaddisznó, nyest, mosómedve, kivadult háziállatok kóbor kutya, macska kárt tesznek a fészekaljban: récefélék, vízicsibék, nyári lúd (<i>Anser</i>

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége (fajonként eltér mérték lehet)	Érintett terület aránya a jelöl érték szempontjából (%)	Milyen jelöl közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
				anser), kékbegy (<i>Luscinia svecica</i>), fülemülesítke (<i>Acrocephalus melanopogon</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), haris (<i>Crex crex</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), kanalasgém (<i>Platalea leucorodia</i>), billeget cankó (<i>Actits hypoleucos</i>), üstököség (<i>Ardeola ralloides</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>), barkós cinege (<i>Panurus biarmicus</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>).
N09	Egyéb változások az abiotikus viszonyokban a klímaváltozás következtében	M	45-50	Az árvizek hiánya, a csapadékmennyiség csökkenése miatt nem alakul ki megfelelő mennyiség és min ség költ hely és a táplálékállatok (gerinctelenek, kételt ek, halak) csökkenése, hiánya az ezekkel táplálkozó fajok visszaszorulásával jár: fattyúszerk (<i>Chlidonias hybridus</i>), kormos szerk (<i>Chlidonias niger</i>), feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>), récefélék, vízicsibék, nyári lúd (<i>Anser anser</i>), kékbegy

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége (fajonként eltér mérték lehet)	Érintett terület aránya a jelöl érték szempontjából (%)	Milyen jelöl közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
				(<i>Luscinia svecica</i>), fülemülesítke (<i>Acrocephalus melanopogon</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>), haris (<i>Crex crex</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>), törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>), kanalasegém (<i>Platalea leucorodia</i>), billeget cankó (<i>Actitis hypoleucos</i>), üstököségém (<i>Ardeola ralloides</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>), barkós cinege (<i>Panurus biarmicus</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>).

Jelmagyarázat: H: magas jelent ség , M: közepes jelent ség , L: alacsony jelent ség

Potenciális veszélyeztet tényez k

Kód	Veszélyeztet tényez neve	Jelent sége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
A21, A23	Növényvéd szerek és egyéb kártev k elleni védelem alkalmazása a mez gazdaságban	M, L	5-10	<p>A csávázott vet magok okozhatnak mérgezést: nyári lúd (<i>Anser anser</i>), daru (<i>Grus grus</i>), nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>), kis lilik (<i>Anser erythropus</i>), vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>).</p> <p>A rágcsálóirtó szerek miatt mérgezés következhet be a zsákmányállatokon keresztül, vagy közvetlenül is: uhu (<i>Bubo bubo</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>), kékes rétihéja (<i>Circus cyaneus</i>), rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>) esetében.</p> <p>A rovaröl szerek mérgezik a szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>), tövisszúró gébics (<i>Lanius collurio</i>), kis rgébics (<i>Lanius minor</i>), karvalyposzáta (<i>Sylvia nisoria</i>) egyedeit.</p> <p>A zsákmányállatok elleni védekezés csökkenti a táplálékforrást.</p>
A24	Mez gazdasági hulladékkezelési gyakorlatok	M	1-5	<p>A mez gazdasági hulladékok esetében a bálamadzag/bálaháló jelentik a legnagyobb kockázatot, amelyek akár, mint fészkepít anyagok kerülnek a fészkekbe, melyekbe a fiókák, felnőtt madarak beakadhatnak és akár el is pusztulhatnak, illetve táplálékszerzés közben is beleakadhatnak pl: fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>).</p>
A31, A33	Lecsapolás mez gazdasági mvelés alá vonás	M, L	5-10	<p>Nem megfelel vízkormányzás esetén és a Bodrog menti holtágak vízkészletének öntözésre történ</p>

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
	céljából. A vízháztartás vagy a víztestek fizikai módosítása mez gazdasági célból (kivéve gátak létesítése és m ködtetése)			használata pl. a Bodrogsziget térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre egyes fajok számára: piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>) sárszalonna (<i>Gallinago gallinago</i>), pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>) nyári lúd (<i>Anser anser</i>), t kés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>).
C01	Ásványkitermelés (pl. k zet, érc, kavics, homok, kagyló)	L	1-5	A költ helyként szolgáló, felhagyott k bányák esetleges újrainvitása veszélyeztetheti az uhut (<i>Bubo bubo</i>) és a fekete gólyát (<i>Ciconia nigra</i>) a Kopasz-hegy környékén.
D03	Napenergia, beleértve az infrastruktúrát	L	1-5	A zöldmez s napelempark létesítésekkel él helyeket és táplálkozóterületeket csökkentenek a gyep és egyéb agrárterületekhez köt d madárfajok tekintetében pl: nyári lúd (<i>Anser anser</i>); daru (<i>Grus grus</i>); nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>); kis lilik (<i>Anser erythropus</i>); vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>); réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>); haris (<i>Crex crex</i>); szalakóta (<i>Coracias garrulus</i>); parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>); kis rgébics (<i>Lanius minor</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>)
E04	Repül gépek, helikopter és egyéb nem szabadid s légi járm vek útvonalai	L	<1	A légi járm vek különösen a kirepülés el tt álló fiókákat megijesztik és azok kiugranak a fészkekbe l: böjti réce (<i>Anas querquedula</i>); barátréce (<i>Aythya ferina</i>); cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>); fattyúszerk (<i>Chlidonias hybridus</i>); kormos szerk (<i>Chlidonias niger</i>); piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>); kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>); t kés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>); nyári lúd (<i>Anser anser</i>); feketenyakú vöcsök

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
				(<i>Podiceps nigricollis</i>); kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>); billeget cankó (<i>Actitis hypoleucos</i>); kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>); vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>); bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>); vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>); bölömbika (<i>Botaurus stellaris</i>); barna rétihéja (<i>Circus aeruginosus</i>); nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>); törpegém (<i>Ixobrychus minutus</i>); kanalalgém (<i>Platalea leucorodia</i>); üstökögém (<i>Ardeola ralloides</i>); kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>); kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>); barna kánya (<i>Milvus migrans</i>); fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>); rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>); réti fülesbagoly (<i>Asio flammeus</i>); parlagi sas (<i>Aquila heliaca</i>) fészkel állományai.
F02	Építkezés vagy átalakítás (pl. lakott területé vagy településé) meglév városi vagy rekreációs területeken	L	1-5	Fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>) fészkek sz nhetnek meg egy-egy épület átalakításával (kéményes fészkek), közterületek átalakításánál pl. földkábelezés belterületen a villanyoszlopos gólyafészkek fennmaradását is veszélyezteti. A balkáni fakopáncs (<i>Dendrocopos syriacus</i>) fészkel fáit is kivághatják közterületek átépítésekor.
F09	Háztartási/rekreációs létesítményi hulladék/szemét elhelyezése és kezelése	L	1-5	Az illegális hulladéklerakások a területen potenciálisan veszélyeztethetik a területen él közösségi jelent ség madárfajokat.
G06	Édesvízi halak és mézhéjú állatok/rákfélék gy jtése (rekreációs)	L	<1	A halászat, horgászat mint ebberi jelenlét és az ezzel járó zavarás gémtelpek, rétisas (<i>Haliaeetus albicilla</i>), barna kánya (<i>Milvus migrans</i>), fekete gólya (<i>Ciconia nigra</i>), billeget cankó (<i>Actitis</i>

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
				<p><i>hypoleucos</i>) stb., illetve a horgászszerzők az alábukó madarak esetében jelentenek veszélyt pl. barátréce (<i>Aythya ferina</i>); cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>); feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>); kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>), vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>); bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>); kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>).</p>
L04	Természetes eutrofizáció vagy savasodás	L	1-5	<p>Nyári áradás esetén az árvíz által elöntött rétek és bomló növényzet eutrofizációja során felszaporodó mérgez algák, baktériumok okozhatnak némi pusztulást az alábbi fajokban: böjti réce (<i>Anas querquedula</i>), barátréce (<i>Aythya ferina</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), csörg réce (<i>Anas crecca</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), kontyos réce (<i>Aythya fuligula</i>), kerceréce (<i>Bucephala clangula</i>), t kés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>).</p> <p>Nyár végén és szi vonuláskor a tavak eutrofizációja során felszaporodó mérgez algák, baktériumok is okozhatnak némi pusztulást: nyári lúd (<i>Anser anser</i>), feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>), kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>), réti cankó (<i>Tringa glareola</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>), kis lilik (<i>Anser erythropus</i>), vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>), kis bukó (<i>Mergus albellus</i>), vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>), pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>),</p>

Kód	Veszélyeztetet tényez neve	Jelent sége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
				piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>).
M08	Áradás (természetes folyamat)	M	20-30	Nyári árvíz esetén a Bodrogzug térsége alkalmatlanná válhat fészkelésre: bőjti réce (<i>Anas querquedula</i>), barátréce (<i>Aythya ferina</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), t kés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>), kis vízicsibe (<i>Porzana parva</i>) pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>) billeget cankó (<i>Actitis hypoleucos</i>) kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), pajzsos cankó (<i>Philomachus pugnax</i>) guvat (<i>Rallus aquaticus</i>) billeget cankó (<i>Actitis hypoleucos</i>), jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>),
N02	Aszály és csapadékmennyiség csökkenés a klímaváltozás következtében	H, M, L	40-50	Aszályos években kevesebb víztest (fészkel - és táplálkozóhely) állhat rendelkezésére: barkós cinege (<i>Panurus biarmicus</i>), kékbegy (<i>Luscinia svecica</i>), fülemülesítke (<i>Acrocephalus melanopogon</i>), bőjti réce (<i>Anas querquedula</i>), barátréce (<i>Aythya ferina</i>), cigányréce (<i>Aythya nyroca</i>), bakcsó (<i>Nycticorax nycticorax</i>), piroslábú cankó (<i>Tringa totanus</i>), jégmadár (<i>Alcedo atthis</i>), kanalas réce (<i>Anas clypeata</i>), csörg réce (<i>Anas crecca</i>), t kés réce (<i>Anas platyrhynchos</i>), nyári lúd (<i>Anser anser</i>), vörös gém (<i>Ardea purpurea</i>), fehér gólya (<i>Ciconia ciconia</i>), nagy kócsag (<i>Egretta alba</i>), sárszalonka (<i>Gallinago gallinago</i>), kanalasgém (<i>Platalea leucorodia</i>), kis vízicsibe (<i>Porzana parva</i>), pettyes vízicsibe (<i>Porzana porzana</i>), kis vöcsök (<i>Tachybaptus ruficollis</i>), réti cankó (<i>Tringa</i>

Kód	Veszélyeztet tényez neve	Jelent sége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen közösségi jelent ség fajra milyen módon gyakorol hatást?
				<p><i>glareola</i>), kendermagos réce (<i>Anas strepera</i>), nagy lilik (<i>Anser albifrons</i>), kis lilik (<i>Anser erythropus</i>), vetési lúd (<i>Anser fabalis</i>), üstökös-gém (<i>Ardeola ralloides</i>), kontyos réce (<i>Aythya fuligula</i>), kerceréce (<i>Bucephala clangula</i>), kis kócsag (<i>Egretta garzetta</i>), kis bukó (<i>Mergus albellus</i>), halászsas (<i>Pandion haliaetus</i>), kis kárókatona (<i>Phalacrocorax pygmeus</i>), pajzsoscankó (<i>Philomachus pugnax</i>), vörösnyakú vöcsök (<i>Podiceps grisegena</i>), guvat (<i>Rallus aquaticus</i>), gulipán (<i>Recurvirostra avosetta</i>). Az aszályos tavaszok különösen veszélyeztetik a fattyúszerk (<i>Chlidonias hybridus</i>), kormos szerk (<i>Chlidonias niger</i>), feketenyakú vöcsök (<i>Podiceps nigricollis</i>) fajokat.</p> <p>Aszályos években kevesebb elárasztott sekély terület állhat a daru (<i>Grus grus</i>) rendelkezésére, ahol éjszakázni tud.</p> <p>Aszályos években alacsony lehet a költési siker és magas a fióka mortalitás a barna kányánál (<i>Milvus migrans</i>), fekete és fehér gólyánál (<i>Ciconia nigra</i>, <i>C. ciconia</i>).</p>

Jelmagyarázat: H: magas jelent ség , M: közepes jelent ség , L: alacsony jelent ség

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

3.1.1. Általános célkitűzések

- A kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása.
- A Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve az ennek megőrzését, fenntartását biztosító gazdálkodás feltételeinek biztosítása.
- A területen belüli természetes élőhelyek fragmentációjának csökkentése, élőhelyi kapcsolatok erősítése, kialakítása.
- A nem honos fafajú erdőállományok (pl. erdei fenyvesek, vörös tölgyesek, akácok, fekete diósok, nemesnyárasok és amerikai kocsisok) átalakításának azonnali megkezdése a terület jellemző honos erdőállományra.
- A folyamatos erdőborítást biztosító erdőművelési technológiák fokozatos bevezetése a teljes erdőterületen.
- A környező természeti területekkel meglévő ökológiai kapcsolatok fenntartása, szükség esetén helyreállítása.
- A terület táji és természeti adottságainak megőrzésével, fenntartásával a középhegységi és a síkvidéki területek közötti ökológiai kapcsolatok fenntartásában betöltött összekötő, közvetítő szerepének fenntartása, erősítése.
- A terület apróvadállományának megerősödését szolgáló, valamint a fészkelő madárfajokat veszélyeztető vadászható predátor- és dűvadállomány kontrollját biztosító vadgazdálkodás támogatása.
- A területen lévő középfeszültségű vezetékek és oszlopok madárvédelmi eszközökkel történő felszerelése, ill. meglévő szabadvezetékek földkábelre történő kiváltása szükséges.
- Egyes prioritás-fajok vonatkozásában (pl. parlagi sas, haris, fekete gólya, darázsölyv, uhu, telepesen fészkelő fajok, stb.) a fészkelőhelyek lokális védelme, zavartalanságuk biztosítása.
- A térségre jellemző gyepterületek természetes állapotjának fenntartása a megfelelő gyephasznosítás és kezelés biztosításával.
- Az ártéri mocsárrétek fennmaradását az időszakos vízállástól függően évente legalább egyszer történő kaszálással, illetve szakaszos, vagy pásztorló legeltetéssel szükséges biztosítani. A kaszálóréteken megjelenő özönnövényfajok eltávolítandók, cserjésedés esetén a megjelenő fásszárúak is. A degradálódott foltokon az özönnövényeket (pl. gyalogakác) visszaszorításával szükséges az állapotukat javítani.
- Az adott gyeptársulásnak kedvező gyepkezelést kell alkalmazni, a természetvédelem eszköztárával történő támogatása szükséges.
- Nem hasznosított gyepterületek esetében a szukcessziós folyamatok gátlása, a fás- és cserjés vegetáció, valamint a nem honos inváziós fajok és a nádterjedésének megakadályozása.
- A puhafás ligeterdő esetében a zavartalanság biztosítása mellett az élőhelyen esetlegesen megjelenő inváziós fásszárú növények (*Acer negundo*, *Fraxinus pennsylvanica*) eltávolítandók. A puhafás ligeterdő területarányát a nemesnyáras állományok rovására növelni szükséges. Meglehetősen ligeterdő helyén a továbbiakban idegenhonos állományok nem alakíthatók ki. Tarvágás helyett lehetőség szerint száraló jellegű gazdálkodásra (szálasítás, szálasítógátás) való áttérés.

- Cserjés él helyek esetében legfontosabb feladat szonos cserjékben álló él helyek, cserjés szegélyek meg rzése, fenntartása.
- Az átfed HUBN20071 Bodrogzug és Bodrog-hullámtere valamint a HUBN20072 Tokaji Kopasz-hegy kiemelt jelent ség természetmeg rzési területtel való átfedésre tekintettel az ezen területeken jelöl állat és növényfajok populációinak védelme, él helyeik meg rzése.
- Az átfed Tokaj-hegyalja történeti borvidék kultúrtáj világörökségi területtel való átfedés miatt, a terület kultúrtörténeti értékeinek meg rzése.
- Szántóföldek esetében fenn kell tartani a térségre jellemz , hagyományos növénykultúrák területi részesedését, és támogatni kell az alacsony intenzitású természetstechnológia alkalmazását.
- Kerülni kell, illetve megakadályozandó az intenzív technológián alapuló és a hagyományos táj-és él helystruktúrába nem illeszked nagy területigény monokultúrák (energia-ültetvények) térnyerése.
- A területen el forduló fasorok, facsoportok, erd sávok fenntartása, természetességi állapotuk szonos fafajokkal történ javítása.
- A területen el forduló id szakos vízállások megtartása, a vizes él helyfejlesztésekkel kapcsolatos m tárgyak üzemeltetése, kezelésük hosszú távú biztosítása. A szántókon való vízvisszatartás ösztönzése, mikro vizesél helyek létrehozása.
- A vizes él helyek ökológiai vízigényének és természeteshez közeli vízjárásának biztosítása a fészkel vízimadár-fajok és az azok táplálékbázisát alkotó vízi szervezetek ökológiai igényeinek megfelelő en.
- A nyílt vízfelület, a hínárnövényzet és a változatos összetétel mocsári növényzet arányának területrészek szerinti fenntartása, az ott fészkel madár-fajok számára történ optimalizálás, helyreállítása.
- Nádasok id beni és térbeni változatosságának biztosítása a téli nádaratás szabályozásával.
- A vízborítású területek arányának növelése, parti madarak fészkelési lehet ségeinek fejlesztése.
- Szándékos vagy gondatlanságból fakadó madármérgezések teljes felszámolása.
- A mez gazdasági földhasználatra visszavezethet , a táplálékláncon keresztül ható vegyi terhelés kockázatának megszüntetése, ezzel együtt a zsákmányállat-közösséget is alkotó ízeltlábú-közösségek állományainak meger sítése.
- A Taktaközben, a vonuló-telel vadlúdállományok táplálkozó-területeként kiemelt fontosságú mez gazdasági környezetben a kedvez növénykultúrák területarányának biztosítása.
- Új, táji léptékben ható, a nyílt, tagolatlan pusztai környezethez köt d madár-fajok állományát veszélyeztet vonalas létesítmények kiépítésének megakadályozása, a meglév , napjainkra gazdasági funkcióját veszített vonalas létesítmények felszámolása.
- Nagy területigény , a madarak megtelepedését, vonulását károsan befolyásoló energetikai beruházások (pl. széler m park, fotovoltaikus naper m vagy napelem park) nem támogatottak.
- A terület természetvédelmi kezelését megalapozó kutatások, vizsgálatok el segítése, támogatása.
- A terület természeti értékeinek oktatási, környezeti nevelési, ismeretterjesztési célú bemutatása (a természetvédelmi kezel általi szakmailag felügyelet mellett kialakított tanösvény és annak infrastruktúrájának a fenntartásával).
- A terület infrastrukturális és ipari fejlesztésekkel szembeni védelme.

3.1.2. Specifikus célkit zések:

Minden jelöl madárfaj esetén cél a meglév állomány nagyság fenntartása.

Erdei él helyekhez köt d , odúlakó madárfajok: A238 közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*); A236 fekete harkály (*Dryocopus martius*); A234 hamvas küll (*Picus canus*)

Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)

Állomány nagyság: 80-100 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Fekete harkály (*Dryocopus martius*)

Állomány nagyság: 40-50 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Hamvas küll (*Picus canus*)

Állomány nagyság: 15-25 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Veszélyeztet tényez k:

Az erd s él helyekhez köt d , odúlakó fajok szempontjából az erd gazdálkodás, azon belül is az álló és fekv holtfa eltávolítás és az id s, odvas fák kivágása, az intenzív erd gazdálkodás végzése jelenti a legjelent sebb veszélyeztet tényez t. Az erd gazdálkodási tevékenység nagyobb részben a bejelentetett, tervszer erd gazdálkodást végz erd gazdálkodókhöz kapcsolódik, de kisebb arányban az illegális fakitermelés is jelen van a területen. Mindkett befolyásolja az él hely min ségét. Az shonos erd állományokban létrehozott idegenhonos fafajokból álló erd sítések jelenléte és a természetes erd állományok inváziós fajok miatt (pl. zöld juhar, amerikai k ris) történ átalakulása is fontos veszélyeztet tényez . A hatások jelent s része a táplálékbázis visszaszorulásán és a fészkel helyek csökkenésén keresztül hat, miközben az erdei munkam veletek a zavarás érzékeny fajok esetében (pl. uráli bagoly) a fészkelajak megsemmisülését is okozhatják.

Az infrastrukturális elemek közül els sorban a közép feszültség vezetékek káros hatásai jelent sek, mely a madárfajok közvetlen pusztulását okozhatják.

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
Él helyek változása, leromlása (általános)	A természetes er szerkezet hiánya, leromlása, véghasználatok nagy aránya.	Id s, odvas fák	Cél az erd k természeteshez közeli faj- és korösszetételének meg rzése, helyreállítása és fejlesztése, a természetes folyamatok során képz d álló és fekv holtfa megfelelő mennyiség jelenlétének biztosítása.	A legfontosabb veszélyeztet tényez nek az intenzív erd gazdálkodás számít. Így a fajok számára az örökerd illetve faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba, minél nagyobb területen történ áttérés lenne az optimális kezelés a cél elérése érdekében.	Folyamatos	Erdészet	
Struktúra	Lábon álló és fekv holtfa alacsony mennyisége vagy teljes hiánya	Holtfa	A középkorú és id sebb állományokban (>40 év) min. 5-20 m ³ /ha lábon száradó és fekv holtfa biztosítása	Hatósági el írás Egészségügyi termelések visszafogása Érintetlenül hagyandó hagyásfacsoportok, szórt hagyásfák	10 év	Erdészet	

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
				kijelölése			
Veszélyeztet tényez minimalizálása (elektromos vezetékek)	Az elektromos vezetékek számos jelöl madárfaj esetében okoznak pusztulást.	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram és ütközések okozta pusztulásokat a tervezés, kivitelezés során meg kell el zni, vagy szigeteléssel, láthatósági berendezések használatával kell csökkenteni annak negatív hatásait, ideértve a meglév szabadvezetékek földkábelrel történ kiváltását is.	Szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás, a tervezés, kivitelezés során.	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezetékszakaszok cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan.	Energetika, építésügy, közlekedés	Akadálymentes égbolt kezdeményezés keretében országos lépték tevékenységek kerülnek egyeztetésre.

Erdei él helyekhez kötődő, gallyfészkes madárfajok (Natura 2000 területen fészkelő állomány): A030 fekete gólya (*Ciconia nigra*); A072 darázsölyv (*Pernis apivorus*); A073 barna kánya (*Milvus migrans*); A404 parlagi sas (*Aquila heliaca*); A075 rétisas (*Haliaeetus albicilla*); A215 uhu (*Bubo bubo*)

Fekete gólya (*Ciconia nigra*)

Állománynagyság: 8-10 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Darázsölyv (*Pernis apivorus*)

Állománynagyság: 1-5 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Barna kánya (*Milvus migrans*)

Állománynagyság: 5-6 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Parlagi sas (*Aquila heliaca*)

Állománynagyság: 1-3 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*)

Állománynagyság: 4-8 pár

Populáció: C

Trend: növekvő - stagnáló

Uhu (*Bubo bubo*)

Állománynagyság: 3-5 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Veszélyeztetet tényezők:

Az erdei él helyekhez kötődő, gallyfészket építő madárfajok szempontjából az erdőgazdálkodás, azon belül is a nagy területeket érintő véghasználatok, az egykorú erdőállományok kialakítása, valamint az erdőgazdálkodási tevékenységek során történő zavarások jelentik a legjelentősebb veszélyeztetet tényezőket. A nagy, egybefüggő erdőterületeket fenntartó, vegyes kor és fajösszetételű örökzöld és az azokban természetes arányban előforduló idős, fészkepítésre alkalmas fák hiánya miatt nem állnak rendelkezésre jó természetességű fészkelőhelyek. Az erdőgazdálkodási tevékenység nagyobb részben a bejelentetett, tervszerű erdőgazdálkodást végző erdőgazdálkodókhoz kapcsolódik, de kisebb arányban az illegális fakitermelés is jelen van a területen. Mindkettő befolyásolja az erdei hely minőségét. Az őshonos erdőállományokban létrehozott idegenhonos fajfajokból álló erdősítek jelenléte és a természetes erdőállományok inváziós fajok miatt történő átalakulása is fontos veszélyeztetet tényező. A hatások jelentős része az idős erdőállományok visszaszorulásán és a fészkelőhelyek csökkenésén keresztül hat, miközben az erdei munkaműveletek - a zavarás következtében - a fészkelőhelyek megsemmisülését is okozhatják. Minden faj számára fontosak a nyílt, vagy mozaikos tájleletek is, melyek táplálkozó területet jelentenek. Ezek záródása, becserjésedése a táplálkozó területek beszűkülését okozza. Az infrastrukturális elemek közül elsősorban a középvezetékvezetékek káros hatásai jelentősek, melyek a madárfajok közvetlen pusztulását okozhatják. Térségi szinten, a táplálékbázison keresztül a mezőgazdaságban alkalmazott kemikáliák is veszélyeztetik az egyedek életműködéseit, szaporodását.

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
Él helyek változása, leromlása (általános)	A természetes er szerkezet hiánya, leromlása, véghasználatok nagy aránya.	Id s, fészkelésre alkalmas erd állomány	Cél az erd k természeteshez közeli faj- és korösszetételének meg rzése, helyreállítása és fejlesztése, a természetes folyamatok során jelenlév id s fák megfelel mennyiség jelenlétének biztosítása.	A legfontosabb veszélyeztet tényez nek az intenzív erd gazdálkodás számít. Így a fajok számára az örökerd , illetve faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba, minél nagyobb területen történ áttérés lenne az optimális kezelés a cél elérése érdekében.	Folyamatos	Erdészet	
Struktúra	Egykorú erd állományok	Id s, fészkelésre alkalmas fák	shonos fajokból álló elegyes, többszint erd állományok kialakítása	Hatósági el írásokon keresztül a véghasználatok, szelektáló és nevel vágások visszafogása	10 év (az új erd tervezési ciklusban jelenjen meg a tervben)	Erdészet	
Veszélyeztet tényez minimalizálása (fészkes fák)	Adathiány, kommunikációs hiány, fakitermelés korlátozásának hiánya	Fészkes fa és véd zónája	Az aktuális fészkelések ismerete, a fészkes	Rendszeres fészektérképezés, nyomon követés, valamint hatósági	Folyamatos	Erdészet, nemzeti park igazgatóság	

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
kivágása)	a fészek véd zónájában, kíméleti id szakban történ fakitermelés miatt a költés zavarása.		környezetére vonatkozó korlátozások kiadása.	el írásokon keresztül az erd tervezési folyamat során, illetve egyedi korlátozási határozatok kiadásával.			
Veszélyeztet tényez minimalizálása (elektromos vezetékek)	Az elektromos vezetékek számos jelöl madárfaj esetében okoznak pusztulást.	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram és ütközések okozta pusztulásokat a tervezés, kivitelezés során meg kell el zni, vagy szigeteléssel, láthatósági berendezések használatával kell csökkenteni annak negatív hatásait, ideértve a meglév szabadvezetékek földkábelrel történ kiváltását is.	Szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás, a tervezés, kivitelezés során.	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezetékszszakok cseréje, felújítása) valamint természetvéde lmi projektekhez kapcsolódóan	Energetika, építésügy, közlekedés	Akadálymentes Égbolt kezdeményezés keretében országos lépték tevékenységek kerülnek egyeztetésre.

Vizes él helyekhez kötődő madárfajok (fészkelő állományok): A055 böjti réce (*Anas querquedula*); A059 barátréce (*Aythya ferina*); A060 cigányréce (*Aythya nyroca*); A196 fattyúszerk (*Chlidonias hybridus*); A197 kormos szerk (*Chlidonias niger*); A162 piroslábú cankó (*Tringa totanus*); A229 jégmadár (*Alcedo atthis*); A056 kanalas réce (*Anas clypeata*); A053 t. kék réce (*Anas platyrhynchos*); A043 nyári lúd (*Anser anser*); A153 sárszalonka (*Gallinago gallinago*); A008 feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*); A120 kis vízicsibe (*Porzana parva*); A119 pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*); A004 kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*); A168 billeget cankó (*Actitis hypoleucos*); A051 kendermagos réce (*Anas strepera*); A118 guvat (*Rallus aquaticus*); A132 gulipán (*Recurvirostra avosetta*); A006 vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*); A023 bakcsó (*Nycticorax nycticorax*); A029 vörös gém (*Ardea purpurea*); A021 bölömbika (*Botaurus stellaris*); A081 barna rétihéja (*Circus aeruginosus*); A027 nagy kócsag (*Egretta alba*); A022 törpegém (*Ixobrychus minutus*); A034 kanalalgém (*Platalea leucorodia*); A293 fülemülesítke (*Acrocephalus melanopogon*); A024 üstökös-gém (*Ardeola ralloides*); A026 kis kócsag (*Egretta garzetta*); A272 kékbegy (*Luscinia svecica*); A323 barkócsinege (*Panurus biarmicus*); A393 kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*); A336 függ cinege (*Remiz pendulinus*); A073 kánya (*Milvus migrans*); A030 fekete gólya (*Ciconia nigra*); A075 rétisas (*Haliaeetus albicilla*)

Böjti réce (*Anas querquedula*)
Állományméret: 100 pár
Populáció: A
Trend: stagnáló

Barátréce (*Aythya ferina*)
Állományméret: 100 pár
Populáció: A
Trend: stagnáló

Cigányréce (*Aythya nyroca*)
Állományméret: 70-100 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Fattyúszerk (*Chlidonias hybridus*)
Állományméret: 50-150 pár
Populáció: A
Trend: csökken

Kormos szerk (*Chlidonias niger*)
Állományméret: 30-100 pár
Populáció: A
Trend: csökken

Piroslábú cankó (*Tringa totanus*)
Állományméret: 50-100 pár
Populáció: A
Trend: stagnáló

Jégmadár (*Alcedo atthis*)
Állományméret: 20-25 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Kanalas réce (*Anas clypeata*)
Állományméret: 50 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

T. kék réce (*Anas platyrhynchos*)
Állományméret: 2000 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Nyári lúd (*Anser anser*)
Állományméret: 250-500 pár
Populáció: B

Sárszalonka (*Gallinago gallinago*)
Állományméret: 0-50 pár
Populáció: B

Feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*)
Állományméret: 5-10 pár
Populáció: B

Trend: növekv

Trend: fluktuáló

Trend: csökken

Kis vízicsibe (*Porzana parva*)

Állománynagyság: 100 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*)

Állománynagyság: 0-50 pár

Populáció: B

Trend: fluktuáló

Kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*)

Állománynagyság: 300 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Billeget cankó (*Actitis hypoleucos*)

Állománynagyság: 15-20 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Kendermagos réce (*Anas strepera*)

Állománynagyság: 5-10 pár

Populáció: C

Trend: növekv - stagnáló

Guvat (*Rallus aquaticus*)

Állománynagyság: 100 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Gulipán (*Recurvirostra avosetta*)

Állománynagyság: 0-5 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*)

Állománynagyság: 0-30 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)

Állománynagyság: 50-320 pár

Populáció: A

Trend: fluktuáló

Vörös gém (*Ardea purpurea*)

Állománynagyság: 30-75 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Bölömbika (*Botaurus stellaris*)

Állománynagyság: 50-60 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)

Állománynagyság: 50-70 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Nagy kócsag (*Egretta alba*)

Állománynagyság: 40-400 pár

Populáció: B

Trend: fluktuáló

Törpegém (*Ixobrychus minutus*)

Állománynagyság: 100-120 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Kanalsgém (*Platalea leucorodia*)

Állománynagyság: 5-25 pár

Populáció: B

Trend: fluktuáló

Fülemülesitke (*Acrocephalus melanopogon*)

Állománynagyság: 20-25 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Üstökösgém (*Ardeola ralloides*)

Állománynagyság: 0-10 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Kis kócsag (*Egretta garzetta*)

Állománynagyság: 1-30 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Kékbegy (*Luscinia svecica*)

Állománynagyság: 10-20 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Barkóscinege (*Panurus biarmicus*)

Állománynagyság: 60 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*)

Állománynagyság: 0-30 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Függ cinege (*Remiz pendulinus*)

Állománynagyság: 30-40 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Barna kánya (*Milvus migrans*)

Állománynagyság: 5-6 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Fekete gólya (*Ciconia nigra*)

Állománynagyság: 8-10 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*)

Állománynagyság: 4-8 pár

Populáció: C

Trend: növekvő - stagnáló

Veszélyeztet tényezők:

A vizes élőhelyek kiterjedésének és vízborításának a csökkenése a legjelentősebb tényező, mely veszélyezteti a felsorolt fajokat. Ez a tényező a terület általános kiszáradásában mutatkozik meg. Ennek okai sokrétűek, részben klimatikus szárazodásról beszélünk, részben közvetlen antropogén eredetű beavatkozások okozzák a vizes élőhelyek nagyfokú veszélyeztetését. A Bodrogszeg területén ennek ellenkezője is előfordul nyári áradások során. Az árvízben származó többlet víz a területen fészkelő fajok fészkeljainak, fiókáinak pusztulását okozza. Szintén az árvízhez kapcsolódó veszélyeztet

tényez a növényi biomassza lebomlása során jelentkez toxikus baktériumok, algák jelenléte. Az inváziós növényfajok miatt történ vizes él helyeken bekövetkez él hely besz külés és átalakulás is fontos veszélyeztet tényez . A földön fészkel fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a gyeppekhez köthet predátorok és dűvadfajok jelenléte (els sorban aranyakál, vörös róka, nyestkutya, nyuszt, varjúfélék, vaddisznó, kóbor kutya és macska stb.)

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
Él helyek változása, leromlása (általános)	A vizes él helyekhez köthet fészkel madárfajok állományát a vizes él helyek leromlása, megsz nése kiszáradása/elöntése jelent sen veszélyezteti. Fészkel fajok esetében az él helyek korai kiszáradása is kedvez tlen hatással bír a fészkelési sikerre, de a túlzott elöntés sem kedvez .	Optimális vízellátással rendelkező vizes él hely	Cél a nevesített fajok állományainak meg rzése és fejlesztése a vizes él helyeken tapasztalható kedvez tlen folyamatok minimalizálása révén.	A térségben megvalósított vizes él hely-rekonstrukciókkal érintett területek fenntartása (m tárgyak karbantartása, szükség esetén felújítása). Az ár- és belvízvédelmi rendszerek térségi felülvizsgálata, kiemelten a vízmegtartásra vonatkozó ágazati tervezéssel. Természetvédelmi célú kotrás, az igazgatóság irányításával.	Folyamatosan. Vizes rehabilitáció esetén 10 évenkénti felülvizsgálat. A vízgy jt -gazdálkodási tervezés ciklusát követve.	Természetvédelem, vízügy, mez gazdaság	
Él helyek	A vizes él helyek	Nyílt vizes	A vizes él helyek	A mocsarak körül	Folyamatosan,	Természetvédelem,	

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
változása, leromlása (mocsarak)	kiterjedését csökkenti a nyíltvízi él helyek bezáródása, mely részben a kiszáradással, illetve a környez gyeppek kezeletlen állapotával (legeltetés hiánya) függ össze. A Bodrogszig területén shonos, de inváziós viselkedést mutató kolokán (<i>Stratioies aloides</i>) állománydinamikája jelent sen függ a vizes él helyek körüli él helyek növényzetét l. Mértéktelen elszaporodása során feltölt dnek a tavak és jelent sen lecsökken a fészkel helyek nagysága, valamint	felületek	meg rzése, a kedvez tlen folyamatok minimalizálása.	található gyepterületeket, egyéb lágyszárú vegetáció legeltetésével, esetleg kaszálásával, a mocsarak körüli fásszárú vegetáció eltávolításával lehet vé válik a tavak kiürülése. A természetvédelmi vagyonkezelésben lévő területeken a bérleti szerz dések területi egységeiben és el írásaiban lehet szabályozni a tevékenységet.	illetve bérleti szerz dések ciklusaihoz igazodóan	vízügy	

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
	a táplálékbázist jelent állatfajok diverzitása.						
Él helyek változása, leromlása (inváziós fajok)	A vizes él helyeken megjelen és terjed inváziós fajok - kiemelten a gyalogakác (<i>Amorpha fruticosa</i>) általános él helyleromlást okoz.	Inváziós fajktól mentes környezet	A felsorolt fajok él helyét képez tavak, mocsarak, mocsárrétek fenntartó használatával, a vizek szegélyének kezelésével az inváziós növényfajok terjedésének megakadályozása.	A terület fenntartó kezelésével az inváziós fajok terjedése megakadályozható hatósági eszközökkel (a 269/2007. Korm. rendelet el írásai, illetve a bérleti szerz dések alapján a földhasználónak védekezési kötelezettsége van), valamint a nemzeti park igazgatóság saját vagyonkezelt területein a bérleti rendszerben történ szabályozáson, illetve saját kezeléseik által.	Folyamatosan, bérleti szerz dések ciklusaihoz, valamint pályázati projektekhez igazodóan.	Természetvédelem, mez gazdaság, erdészet, vízügy	Az inváziós faj terjedése els sorban a vízfolyások, csatornák, árkok mentén jelentkezik.
Állomány nagyság	A vizes	Predáció	A fajok	Hatósági	Folyamatos	Vadászat	A

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
(predáció)	él helyekhez köt d fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a vizes él helyeken megjelen predátorok. A területek korai kiszáradása (belvíz foltok esetében lecsapolása) révén a fészekaljok veszélyeztetettsége fokozódik.		fészkelésének biztosítása, a predációs nyomás csökkentésével.	eszközök.			nagyvadállomány kezelését nem lehet Natura 2000 terület vizes él helyeinek szintjén kezelni, csak komplex, vadgazdálkodási egység szint intézkedések hozhatnak eredményt.

Nádasokhoz, gyékényesekhez kötődő madárfajok (fészkelő állományok): A043 nyári lúd (*Anser anser*); A120 kis vízicsibe (*Porzana parva*); A118 guvat (*Rallus aquaticus*); A006 vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*); A023 bakcsó (*Nycticorax nycticorax*); A029 vörös gém (*Ardea purpurea*); A021 bölömbika (*Botaurus stellaris*); A081 barna rétihéja (*Circus aeruginosus*); A027 nagy kócsag (*Egretta alba*); A022 törpegém (*Ixobrychus minutus*); A034 kanalasgém (*Platalea leucorodia*); A293 fülemülesitke (*Acrocephalus melanopogon*); A024 üstökös-gém (*Ardeola ralloides*); A026 kis kócsag (*Egretta garzetta*); A272 kékbegy (*Luscinia svecica*); A323 barkóscinege (*Panurus biarmicus*); A393 kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*); A336 függő cinege (*Remiz pendulinus*)

Nyári lúd (*Anser anser*)
Állomány nagyság: 250-500 pár
Populáció: B
Trend: növekvő

Kis vízicsibe (*Porzana parva*)
Állomány nagyság: 100 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Guvat (*Rallus aquaticus*)
Állomány nagyság: 100 pár
Populáció: C
Trend: stagnáló

Függő cinege (*Remiz pendulinus*)
Állomány nagyság: 30-40 pár
Populáció: C
Trend: stagnáló

Vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*)
Állomány nagyság: 0-30 pár
Populáció: C
Trend: fluktuáló

Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)
Állomány nagyság: 50-320 pár
Populáció: A
Trend: fluktuáló

Vörös gém (*Ardea purpurea*)
Állomány nagyság: 30-75 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Bölömbika (*Botaurus stellaris*)
Állomány nagyság: 50-60 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)
Állomány nagyság: 50-70 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Nagy kócsag (*Egretta alba*)
Állomány nagyság: 40-400 pár
Populáció: B
Trend: fluktuáló

Törpegém (*Ixobrychus minutus*)
Állomány nagyság: 100-120 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Kanalasgém (*Platalea leucorodia*)
Állomány nagyság: 5-25 pár
Populáció: B
Trend: fluktuáló

Fülemülesitke (*Acrocephalus*)

Üstökös-gém (*Ardeola ralloides*)

Kis kócsag (*Egretta garzetta*)

melanopogon)

Állománynagyság: 20-25 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Állománynagyság: 0-10 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Állománynagyság: 1-30 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Kékbegy (*Luscinia svecica*)

Állománynagyság: 10-20 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Barkóscinege (*Panurus biarmicus*)

Állománynagyság: 60 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*)

Állománynagyság: 0-30 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*)

Állománynagyság: 5-10 pár

Populáció: B

Trend: csökken

Veszélyeztet tényezők:

A nádasokhoz kötődő madárfajok legjelentősebb veszélyeztető tényezője a nádgazdálkodáshoz és a szomszédos területeken folyó gyepgazdálkodáshoz kapcsolódik. A nád kontrollálatlan aratása, döntése a fészkek és maga a fészkel hely megsemmisülését okozza. Különösen nagy veszélyt jelent a felsorolt fajokra a nádasok és gyepek égetése. A nádasokban fészkelő fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a vizes élőhelyekhez köthető predátorok és dűvadfajok jelenléte (elsősorban aranysakál, nyestkutya, nyuszt, vörös róka, varjúfélék, vaddisznó stb.). Továbbá veszélyezteti a nádasokhoz kötődő fajok költési sikerét és táplálékbázisát a vizes élőhelyek kiterjedésének és vízborításának a klímaváltozáshoz köthető aszályos időszakok hatására történő csökkenése.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközként célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Élőhelyek változása,	A nádasok és különösen a többéves avas nád	Nagy kiterjedésű avas nádasok	A nagy kiterjedésű,	A nádasok leégését a tavaszi	Folyamatosan, illetve	Mezőgazdaság, vadászat,	A tüzek oltásához az

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
leromlása (nádasok)	kiterjedését jelent sen csökkenti a kontrollálatlan nádaratás és égetés. A tevékenység az alkalmas fészkel helyek területi kiterjedésének csökkenését okozza. Költési id szakban történ égetések során közvetlen pusztulásokat idéz el .		összefügg nádasokkal jellemezhet vizes él helyeinek meg rzése, a kedvez tlen folyamatok minimalizálása.	id szakban id ben észlelni kell és hatékonyan meg kell akadályozni fokozott hatósági jelenléttel. Megel zés a nádasok széleinek téli irányított égetésével is lehet. A nádaratások térbeli és id beli szabályozására a hatósági eljárásokon keresztül van lehet ség.	hatósági eljárásokhoz igazodóan	természetvédelem, erdészet	rszolgálatot fel kell szerelni megfelel felszereléssel: t zoltásra alkalmas egyéni véd felszerelés , t zoltás speciális eszközei stb. és rendszeres ilyen irányú képzés is szükséges.
Él helyek változása, leromlása (általános)	A vizes él helyekhez köthet fészkel madárfajok állományát a vizes él helyek leromlása, megsz nése kiszáradása jelent sen veszélyezteti. Fészkel fajok esetében az él helyek korai	Optimális vízellátással rendelkező vizes él hely	Cél a nevesített fajok állományainak meg rzése és fejlesztése a vizes él helyeken tapasztalható kedvez tlen	A térségben megvalósított vizes él hely-rekonstrukciókka l érintett területek fenntartása (m tárgyak karbantartása, szükség esetén	Folyamatosan. Vizes rehabilitáció esetén 10 évenkénti felülvizsgálat. A vízgy jt - gazdálkodási tervezés	Természetvédelem, vízügy, mez gazdaság	

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
	kiszáradása is kedvez tlen hatással bír a fészkelési sikerre, de a túlzott elöntés sem kedvez .		folyamatok minimalizálása révén.	felújítása). Az ár- és belvízvédelmi rendszerek térségi felülvizsgálata, kiemelten a vízmegtartásra vonatkozó ágazati tervezéssel.	ciklusát követve.		
Állomány nagyság (predáció)	A vizes él helyekhez köt d fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a vizes él helyeken megjelen ragadozó, valamint a területek korai kiszáradása (belvíz feltok esetében lecsapolása) révén a fészkelők veszélyeztetettsége fokozódik.	Háborítatlan fészkel helyek	A fajok fészkelésének biztosítása, a predációs nyomás csökkentésével, predátorkontroll. A nagyvadállomány csökkentése a jelzett fajok kedvez természetvédelmi helyzetének meg rzése, illetve elérése érdekében.	Hatósági eszközök.	Folyamatos	Vadászat	A nagyvadállomány kezelését nem lehet Natura 2000 terület vizes él helyeinek szintjén kezelni, csak komplex, vadgazdálkodási egység szint intézkedések hozhatnak eredményt.

Cserjés, fásszárú növényzetben fészkel madárfajok: A338 tövisszúró gébics (*Lanius collurio*); A307 karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*); kis rgébics (*Lanius minor*), szalakóta (*Coracias garrulus*)

Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)

Állománynagyság: 400-500 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)

Állománynagyság: 300-500 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Szalakóta (*Coracias garrulus*)

Állománynagyság: 0-20 pár

Populáció: C

Trend:

Kis rgébics (*Lanius minor*)

Állománynagyság: 40-50 pár

Populáció: C

Trend:

Veszélyeztet tényezők:

A cserjésekhez kötődő fajok szempontjából a szegélyél helyek (mezsgyék, árkok, fasorok) felszámolódása, a kisparcellás tájszerkezet átalakulása és a nagytáblás, monokultúrák kialakulása a legfontosabb veszélyeztető tényezők. A parcella szerkezet megváltozása, a kisebb területek összevonása és a korábbi azokat elhatároló táji elemek, mint például a száraz és üde cserjesávok és földutak felszámolása e fajok fészkelési helyeinek csökkenését okozzák. Kiemelhető veszélyeztető tényező a cserjések irtási időszak helytelen megválasztása is. Szántóterületek közötti fészkelési helyek esetében a növekvő trágya és vegyszer kijuttatás, a vetéskultúrák átalakulása (pl. ipari növények, kapáskultúrák, energetikai célú ültetvények térnyerése), az ezzel járó intenzív termesztéstechnológia gyakorlata emelkedni, mint negatív hatótényező. E hatások jelentős része a táplálékbázis visszaszorulásán keresztül hat, miközben a cserjéseket érintő munkaműveletek számos esetben a fészkelőket megsemmisülését okozzák. A táplálkozó területként használt gyepes területek esetében leginkább az eltérő használat, felhagyása okoz problémát. A kezelés tartós elmaradása a gyepes területekhez kötődő madárfajok eltérő használatát eredményezheti. Az infrastrukturális elemek közül elsősorban a közutak káros hatásai jelentősek, melyeken a nagy sebességgel közlekedő gépjárművek a madárfajok közvetlen pusztulását okozhatják.

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök a célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
Él helyek min ségi és mennyiségi mutatói (fásszárú vegetáció csökkenése)	A fás, cserjés vegetációhoz köthet fajok szaporodási sikeressége romlik a megfelelő méret és min ség fészkel helyek hiányában.	S r cserjések	A táj fontos alkotóelemét biztosító fás, cserjés szegélyek meg rzése, helyreállítása és fejlesztése.	Él helyek meg rzése, illetve él helyfejlesztés (cserjések, fasorok telepítése). A meg rzés els sorban természetvédelmi rszolgálati feladat (ellen rzés, védelem), míg a fás szegélyek kialakítása fejlesztésként jelentkezik (agrár-környezetvédelmi intézkedések, esetleg aktuálisan futó, célzott természetvédelmi fejlesztések,	Folyamatos, illetve agrár-környezetgazdálkodási programok meghirdetéséhez, valamint projekt ütemezéshez kapcsolódóan.	Mez gazdaság	A szegélyek fejlesztésével a jelöl madárfajok táplálékbázisát képez fajok állományai is meger sődnek (gerinctelen fauna).

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök a célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
				projektekhez köt d en pl. LIFE projektek).			
Él helyek min ségi és mennyiségi mutatói (infrastrukturális fejlesztések)	A településekhez illeszked en, illetve az úthálózathoz kapcsolódóan infrastrukturális fejlesztések valósulnak meg vagy tervezettek (pl. új burkolt utak, mez gazdasági telephelyek, napelem- illetve széler m parkok). Ezek megvalósulása esetén az agrárterületek összkiterjedése csökken, mely révén a jelöl madárfajok táplálkozó és	Biztonságos, akadálymentes légtér, táplálkozó-terület nagysága	Az infrastrukturális fejlesztésekkel érintett területvesztés minimalizálása, a jelöl fajok életterének a sz külésének és közvetlen veszélyeztetésének megakadályozása.	Hatósági intézkedések (hatásbecslési eljárási, illetve engedélyezési eljárásokban a maximális kármérsékl intézkedések érvényesítése). Térségi tervezés (pl. településrendezési eszközök) során a természetvédelmi érdekek érvényesítése.	Folyamatos, illetve adott beruházási projekt ütemezéséhez illeszkedve.	Közlekedés, energetika	

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök a célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
	kis részben szaporodóhelye sz kül, illetve növekedhet a gázolások, ütközések esetek száma.						

Kaszálókhoz, legel khöz, hagyásfákhoz köt d madárfajok: A222 réti fülesbagoly (*Asio flammeus*); A122 haris (*Crex crex*); A231 szalakóta (*Coracias garrulus*); A404 parlagi sas (*Aquila heliaca*); A339 kis rgébics (*Lanius minor*); A082 kékes rétihéja (*Circus cyaneus*); A429 balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*); A338 tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)

Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)

Állománynagyság: 0-10 pár

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Haris (*Crex crex*)

Állománynagyság: 20-60 pár

Populáció: B

Trend: stagnáló

Szalakóta (*Coracias garrulus*)

Állománynagyság: 0-20 pár

Populáció: C

Trend: növekv - stagnáló

Parlagi sas (*Aquila heliaca*)

Állománynagyság: 1-3 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Kis rgébics (*Lanius minor*)

Állománynagyság: 40-50 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)

Állománynagyság: 30-50 példány

Populáció: C

Trend: stagnáló (téli vendég)

Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)

Állománynagyság: 1-10 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)

Állománynagyság: 400-500 pár

Populáció: C

Trend: stagnáló

Veszélyeztet tényezők:

A kaszált vagy legeltetett területeken leginkább a gyepgazdálkodás felhagyása okoz problémát. A kezelés tartós elmaradása a szukcessziós folyamatok felgyorsulását és így a gyepekhez kötődő madárfajok eltűnését eredményezheti. A túllegetetés a Natura 2000 területen csak lokálisan jelentkezik, ráadásul egyes fajok esetében preferencia is mutatkozik az ilyen élőhely típusokkal szemben. A nyílt, pusztai táj megőrzését veszélyeztetik az erdő telepítések is, különösen a nagy kiterjedésű gyepek környezetében, területén. Jelentős problémát okoznak az inváziós növényfajok, melyek közül különösen a fászszerűak (pl. gyalogakác) terjedése okozza a gyepterületek csökkenését. A nyílt pusztai élőhelyeken a hagyásfák kivágás, leégés, szélöntés következtében történő eltűnése a fészkelő helyek csökkenését okozza. A fészkelő helyet jelentő lágyszárú vegetáció kezelése során probléma lehet az intenzív és nem megfelelő időpontban, nem megfelelő módon és eszközzel végzett kaszálás. Az infrastrukturális elemek közül elsősorban a középvezeték vezetékének káros hatásai jelentősek, mely a madárfajok közvetlen pusztulását okozhatják. Térségi szinten jelentkezik az illegális mérgezések (elsősorban ragadozómadár fajok pusztulását okozva). A földön fészkelő fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyeztetik a gyepekhez köthető predátorok és dűvadfajok jelenléte (elsősorban aranysakál, vörös róka, kóbor kutya és macska, nyestkutya, varjúfélék, vaddisznó, stb.)

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközök célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Élőhelyek minőségi és mennyiségi mutatói (gyepek hasznosítása)	A gyepek megőrzésének a felhagyása mind a legeltetés, mind a kaszálók esetében jellemző. A legeltetés részben felhagyták, a	Intenzív kezelés alatt álló gyepek	A mozaikos tájszerkezethez illeszkedő természetvédelmi szempontból optimális intenzitású gyepgazdálkodás biztosítása.	A természetvédelmi vagyongazdálkodásban lévő gyepeken intenzív legeltetés kialakítása, kaszálók visszaalakítása (saját állománnyal vagy bérlőkön keresztül). Az agrár-környezetgazdálkodási támogatások	Folyamatos, illetve agrár-környezetgazdálkodási programok meghirdetéséhez kapcsolódóan.	Mezőgazdaság, természetvédelem, erdőgazdálkodás, vízügy	

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
	<p>kaszálókából egyre kisebb területet kaszálnak. A kedvez tlenebb esetekben nem hasznosítják vagy más m velést (beszántás, erd sítés) vezetnek be. A madárfajok szempontjából a hatás a fészkel hely és a táplálékbázis átalakulásán keresztül hat (pl. mocsárrétek elt nése, gerinctelen fauna visszaszorulás a). A legeltetés visszaszorulás</p>			<p>elérhet vé tetele a földhasználók számára (zonális és horizontális programok. Állami tulajdonú földrészletek állattartáshoz köt d bérbeadása. A gyepek leégését hatósági jelenléttel lehet hatékonyan megel zni, megakadályozni (társégi partnerek bevonásával).</p>			

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
	ával n a leégés veszélye is.						
Él helyek min ségi és mennyiségi mutatói (gyepek hasznosítása)	A gyepek kezelése során nem megfelelő id ben történ kaszálás. A hatás a szaporodási sikert csökkenti és növelheti a fióka-mortalitást a földön fészkel fajok esetében.	Kaszált, üde gyepek	Cél évente lokalizálni az egyes földön fészkel fajok revírjeit. A gazdálkodók tájékoztatása, a revírek területén térbeli és id beli korlátozások el írása.	Az adott évben rendszeres revír-térképezés. Kaszálások bejelentése során a szükséges korlátozások el írása.	Folyamatos, évente a kaszálási-fészkelési id szak folyamán	Mez gazdaság, természetvédelem, erdészet, vízügy	
Él helyek változása, leromlása (inváziós fajok)	A gyepes él helyeken megjelen és terjed inváziós fajok általános él helyleromlás, valamint az él hely olyan mérv	Inváziós fajktól mentes környezet	A gyepes fenntartó használatával az inváziós növényfajok terjedésének a megakadályozása. Kiemelt jelent ség gyepterületeken	A terület fenntartó kezelésével az inváziós fajok terjedése megakadályozható hatósági eszközökkel (a 269/2007. Korm. rendelet el írásai, illetve a bérleti szerz dések alapján a	Folyamatosan, illetve a nemzeti park igazgatóság vagyonkezelésében lév területek esetében 5-10 éves tervek alapján (de kiemelt figyelemmel a korai észlelés és	Mez gazdaság, természetvédelem, erdészet, vízügy	

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
	átalakulását okozzák, mely az ahhoz köt d fajok elt nését eredményezhet ik.		törekedni kell a legjelent sebb fajok teljes eliminációjára (els sorban természetvédelmi vagyongazdálkodásban lévő területeken).	földhasználónak védekezési kötelezettsége van).	beavatkozás elvére új betelepül faj esetében azonnal).		
Állomány nagyság (predátorok)	A földön fészkel fajok sikeres szaporodását nagyban veszélyezteti a gyepkezekhez köthet predátorok és dúvadfajok jelenléte (els sorban aranysakál, vörös róka, nyestkutya, mosómedve, varjúfélék, vaddisznó, esetleg kóbor kutya és macska	Háborítatlan fészkel helyek	A fajok fészkelésének biztosítása, a predációs nyomás csökkentésével, predátorkontroll. A predátorok csökkentése a jelzett fajok kedvez természetvédelmi helyzetének meg rzése, illetve elérése érdekében.	Hatósági eszközök, illetve célzott programokhoz kapcsolódva.	Folyamatos, illetve projekt ütemezéshez igazodva.	Vadászat	A vadállomány kezelését nem lehet Natura 2000 terület szintjén kezelni, csak komplex, vadgazdálkod ási egység szint intézkedések lehetnek eredményese k.

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
Él helyek min ségi és mennyiségi mutatói (hagyásfák, fasorok)	A hagyásfákhoz, fasorokhoz köthet fajok szaporodási sikeressége romlik a megfelelő méret és min ség fészkel helyek hiányától.	Hagyásfa	A táj fontos alkotóelemét biztosító hagyásfák, fasorok meg rzése, pótlása.	Él helyek meg rzése, illetve él helyfejlesztés (magányos fák, fasorok telepítése). A meg rzés els sorban természetvédelmi rszolgálati feladat (ellen rzés, védelem), míg a fás szegélyek kialakítása fejlesztésként jelentkezik (agrár-környezetvédelmi intézkedések, illetve célzott természetvédelmi fejlesztések, projektekhez köt d en. Mesterséges költ helyek (m fészkek, költ ládák) kihelyezése a célfajoknak.	Folyamatos, illetve agrár-környezetgazdálkodási programok meghirdetéséhez, valamint projekt ütemezéshez kapcsolódóan.	Mez gazdaság, természetvédelem	
Él helyek min ségi és mennyiségi mutatói	A településekhez illeszked en, illetve az	Nagy kiterjedés koherens füves él helyek	Az infrastrukturális fejlesztésekkel érintett	Hatósági intézkedések (hatásbecslési eljárási, illetve engedélyezési eljárásokban a	Folyamatos, illetve adott beruházási projekt ütemezéséhez	Mez gazdaság, természetvédelem	

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
(infrastrukturális fejlesztések)	úthálózathoz kapcsolódóan infrastrukturális fejlesztések valósulnak meg vagy tervezettek (pl. új ipari és mez gazdasági telephelyek, napelem- illetve szélenergia parkok). Ezek megvalósulása esetén a gyepterületek összkiterjedése csökken, mely révén a jelöl madárfajok táplálkozó és kis részben szaporodóhelye sz. kül.		területvesztés minimalizálása, a jelöl fajok életterének a sz. külésének megakadályozása.	maximális kármérsékl intézkedések érvényesítése). Térségi tervezés (pl. településrendezési eszközök) során a természetvédelmi érdekek érvényesítése.	illeszkedve.		
Veszélyeztet tényez minimalizálása (elektromos	Az elektromos vezetékek számos jelöl madárfaj	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram okozta pusztulásokat a tervezés,	Szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás, a tervezés, kivitelezés	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezetékszszakaszok	Energetika, építésügy, közlekedés	Akadályment es Égbolt kezdeményez és keretében

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
vezetékek)	esetében okoznak pusztulást.		kivitelezés során meg kell el zni, vagy szigeteléssel kell csökkenteni annak negatív hatásait, ideértve a meglév szabadvezetékek földkábelrel történ kiváltását is.	során.	cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan.		országos lépték tevékenységek kerülnek egyeztetésre.

Antropogén és urbanizált él helyeken fészkel madárfajok: A031 fehér gólya (*Ciconia ciconia*); A215 uhu (*Bubo bubo*); A429 balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)
Állomány nagyság: 140-160 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Uhu (*Bubo bubo*)
Állomány nagyság: 3-5 pár
Populáció: B
Trend: stagnáló

Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)
Állomány nagyság: 1-10 pár
Populáció: C
Trend: stagnáló

Veszélyeztet tényez k:

Mindkét fajra jellemz , hogy fészkelésük antropogén hatásra kialakult létesítményekhez kötött (bányák, településeken belüli építmények, kémények, oszlopok), így költésüket leginkább szintén antropogén tevékenységek veszélyeztetik. Kiemelhet az áramütés, vezetékkel, szögesdrótokkal való ütközésekb l fakadó mortalitás. E fajok állománycsökkenését továbbá a táplálkozóhelyek megsz nése és leromlása okozza. A fehér gólya és az uhu szívesen fogyaszt rágcsálókat, így veszélyeztetettek a táplálékbázisukon keresztül is, különösen, ha azt a települések, esetleg hulladéklerakók közvetlen közeléb l szerzik (pl. egér és patkányméreg). A modern építészet a hagyományos utcakép és épületek elt nésével jár, miközben a gólyák esetében a fészekrakásra alkalmas oszlopok, széles kémények és a balkáni fakopáncs számára a fészkelésre alkalmas fák száma csökken. A bányák b vitése, ismételt m velésbe vonása veszélyeztetheti az uhuk fészkel helyeit.

Mivel a fehér gólya és az uhu táplálkozó területe, és így a revír nagy része a Natura 2000 terület gyepes él helyeihez kötött, az ott részletezett célkit zések e fajokra is vonatkoznak.

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
Veszélyeztet tényez minimalizálása (elektromos vezeték)	Az elektromos vezeték számos jelöl madárfaj esetében okoznak pusztulást.	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram okozta pusztulásokat a tervezés, kivitelezés során meg kell el zni, vagy szigeteléssel kell csökkenteni	Szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás, a tervezés, kivitelezés során.	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezeték szakaszok cseréje, felújítása) valamint	Energetika, építésügy, közlekedés	Akadálymentes Égbolt kezdeményezés keretében országos lépték tevékenységek kerülnek egyeztetésre.

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
			annak negatív hatásait, ideértve a meglév szabadvezetékek földkábelrel történ kiváltását is.		természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan.		
Él helyek változása, leromlása (fészkel helyek urbanizált környezetben)	Modernizáció, fejlesztések miatt a hagyományos településkép átalakulása, illetve a meglév fészkel helyek konfliktusforrássá válása.	Fészkelésre alkalmas felületek	A Natura 2000 területen és annak peremén található urbanizált részeknek, településeken, tanyákon a meglév tradicionális fészkel helyek meg rzése, a fészkelési lehet ségek biztosítása	Hatósági eszközök (fészekáthelyezés) valamint szolgáltatókkal történ egyeztetések (pl. a golyák számára fészkelési lehet séget nyújtó oszlop-típusok cseréjével, m fészek telepítése; fészek-magasítók kihelyezése a vezetékeszakadások és zárlatok megelőzése érdekében.	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl. vezetékeszakaszok cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan. A faj fészkelését veszélyeztetet problémás fészkek teljes áthelyezése középtávon reális (5-10 év).	Energetika, építésügy, közlekedés, bányászat	

Agrárterületekhez kötődő vonuló madárfajok: A043 nyári lúd (*Anser anser*); A127 daru (*Grus grus*); A041 nagy lilik (*Anser albifrons*); A042 kis lilik (*Anser erythropus*); A039 vetési lúd (*Anser fabalis*); A082 kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)

Nyári lúd (*Anser anser*)

Állománymagyság: 2000-5000 egyed

(fészkel 250-500 egyed)

Populáció: B

Trend: stagnáló

Daru (*Grus grus*)

Állománymagyság: 2000-3000 egyed

Populáció: B

Trend: stagnáló

Nagy lilik (*Anser albifrons*)

Állománymagyság: 2000-5000 egyed

Populáció: C

Trend: stagnáló

Kis lilik (*Anser erythropus*)

Állománymagyság: 0-1 egyed

Populáció: C

Trend: stagnáló

Vetési lúd (*Anser fabalis*)

Állománymagyság: 0-1500 egyed

Populáció: C

Trend: fluktuáló

Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)

Állománymagyság: 30-50 egyed

Populáció: C

Trend: stagnáló

Veszélyeztető tényezők:

A felsorolt madárfajok egy része pl. a kékes rétihéja téli vendég, vagy nem költ itt pl. kis és nagy lilik és a vetési lúd, ugyanakkor a veszélyeztetés fennáll ezen fajok esetében is.

A szántókhoz kötődő, nagyobb egyedszámban vonuló madárfajok szempontjából a mezőgazdaság intenzifikálása és a növényvédőszer alkalmazása jelenti a legjelentősebb veszélyeztető tényezőt. A hatások jelentős része a táplálékbázis visszaszorulásán, toxicitásán keresztül hat, miközben a munkamegterhelés számos esetben a vonuló csapatok zavarását okozza. Legjelentősebb veszélyt a csávázott vetőmagok fogyasztása jelenti. Az infrastrukturális elemek közül elsősorban a középvezeték vezeték káros hatásai jelentősek, mely a madárfajok közvetlen pusztulását okozhatják.

Objektum	Probléma	Környezeti tényező	Célkitűzés	Eszközként célkitűzések elérésére	Határidő	Érintett ágazat	Megjegyzés
Veszélyeztető tényező minimalizálása (elektromos vezetékek)	Az elektromos vezetékek számos jelöl madárfaj esetében okoznak pusztulást.	Akadálymentes légtér	Az elektromos áram okozta pusztulásokat a tervezés, kivitelezés során	Szolgáltatókkal való folyamatos kapcsolattartás, a tervezés, kivitelezés során.	Folyamatos, illetve a szolgáltatók fejlesztéséhez (pl.	Energetika, építésügy, közlekedés	Akadálymentes légkör előmozdítása érdekében országos

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
			meg kell el zni, vagy szigeteléssel kell csökkenteni annak negatív hatásait, ideértve a meglév szabadvezetékek földkábelrel történ kiváltását is.		vezetékszakaszok cseréje, felújítása) valamint természetvédelmi projektekhez kapcsolódóan.		lépték tevékenységek kerülnek egyeztetésre.
Állomány nagyság (predátorok)	A mez gazdasági területeken gyülekez , táplálkozó fajokat nagyban veszélyezteti az agrárterületekhez köthet predátorok és dúvadfajok jelenléte (els sorban vörös róka, kóbor kutya és macska, nyestkutya, varjúfélék)	Háborítatlan fészkel helyek	A fajok számára a zavartalan gyülekez és táplálkozó helyek biztosítása a predációs nyomás csökkentésével. A predátorok csökkentése a jelzett fajok kedvez természetvédelmi helyzetének meg rzése, illetve elérése érdekében.	Hatósági eszközök, illetve célzott programokhoz kapcsolódva (pl. LIFE pályázatok)	Folyamatos, illetve projekt ütemezéshez igazodva.	Vadászat	A vadállomány kezelését nem lehet Natura 2000 terület szintjén kezelni, csak komplex, vadgazdálkodási egység szint intézkedések lehetnek eredményesek.

Objektum	Probléma	Környezeti tényez	Célkit zés	Eszközök célkit zések elérésére	Határid	Érintett ágazat	Megjegyzés
Veszélyeztet tényez minimalizálása (vegyszerhasználat)	Egyes mez gazdaságban használt vegyszerek az egyedek szervezetének, élettani folyamatainak károsodását, esetleg az egyedek pusztulását okozzák.	Vegyianyagtól mentes környezet	Az él világra veszélyes vegyszerek használatát csökkenteni, vagy teljes mértékben mell zni szükséges.	Gazdálkodók tájékoztatása, illetve hatósági vegyszerhasználati engedélyeken keresztül történ korlátozás Natura 2000 területeken	Folyamatosan	Természetvédelem, mez gazdaság	

3.2. Kezelési javaslatok

3.2.1. Él helyek kezelése

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján §(5) a fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltér rendelkezése hiányában kötelez földhasználati szabályokat nem állapít meg.

§A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján §(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltér rendelkezése hiányában kötelez földhasználati szabályokat nem állapít meg.ö

Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben el forduló közösségi jelentőség értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelöl értékek meg rzéséhez milyen kezelési el - írás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező el írások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az el írásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelező en betartandó el írásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó el írás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak.ö

A Natura 2000 célok megvalósításához kapcsolódó, erdő- és gyepterületeket, valamint mezőgazdasági területek egyaránt érintő és gazdálkodáshoz köthető természetvédelmi javaslatokat kell ezen konkretizált és rendszerezett kezelési javasolt el írások kialakítása érdekében ún. kezelési egységek (KE) szerint dolgoztuk ki. A kezelési egységek több szempont alapján elkülönített, a különböző élőhelyi sajátosságokhoz és az erdőállományjellemzőkhez igazodó, térben is lokalizálható egységek, melyek az esetek nagy hányadában nem követik sem az ingatlannyilvántartási határokat, sem az erdőrészlet-határokat. E megközelítés indoka, hogy a Natura 2000 célok hosszú távú megvalósításához a valós élőhely és állományviszonyokra, valamint az aktuális területhasználati és/vagy gazdálkodási formákra alapozottan megfogalmazott irányelvekre van szükség.

A kezelési egységek meghatározásánál a madárvédelmi szempontokat, a madarak viselkedését figyelembe véve hozzávetőlegesen azonos jellemzőkkel bíró, ezért többé-kevésbé azonos kezelést igénylő, térben is jól elhatárolható, több kritérium alapján levezethető egységeket igyekeztünk felállítani. Így egy egységben tárgyaljuk a síkvidéki üde és száraz gyepek területét; az üde és száraz cserjéseket; szántók és gyümölcsösök területét; a korosabb erdőket; az erdősítések, fiatalosok, vágásterületek területét; a nyílt vízfelületeket; a lábonálló és úszó vízparti, mocsári, lápi vegetáció borította vizes élőhelyeket; egyéb élőhelyek (tanyák, bányák, roncssterületek és utak) területét. A vonatkozó térkép a 3.2.5.1. fejezetben található. A fenntartási terv javaslatait a Világörökségi Kezelési Tervvel összhangban kell alkalmazni, hiszen minden élőírás és javaslat szükséges a világörökség helyszín Kiemelkedő Egyetemes Értéke meg rzése szempontjából is. A fenti szempontrendszerrel kialakított kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet. A gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatokat és a jogszabályi élőírások miatt kötelező en betartandó élőírásokat praktikus okok miatt a kezelési egységek szerinti ismertetés mellett, azokból kiemelve tárgyaljuk.

Mivel a tervezési terület magába foglalja a Tokaj-Bodrozug Tájvédelmi Körzetet, valamint a Long-erdő Természetvédelmi Területet, ezért vonatkoznak rá azok elfogadás alatt álló kezelési élőírásai. Szintén teljes mértékben átfed a tervezési terület a Tokaji-Kopasz-hegy (HUBN20072), a Long-erdő (HUBN20081) és a Bodrozug és Bodrog hullámtere (HUBN20071) kiemelt jelentőségű természetmeg rzési Natura 2000 területekkel, ezért vonatkoznak rá e területek fenntartási terveinek kezelési javaslatai. A terület részben részét képezi a Tokaj-Hegyalja Kultúrtáj Világörökségi

területnek, melynek kezelési tervében [485/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet] szereplő elírások szintén betartandók.

Ezen kezelési javaslatokat és elírásokat külön nem jelezzük a részletes javaslatok között.

3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető általános javaslatok

Az itt felsorolt javaslatok az összes kezelési egységre (KE) vonatkoznak.

Közlekedéssel kapcsolatos javaslatok:

A területen az új utak nyomvonalát lehet ség szerint a NATURA 2000 területen kívülre, vagy meglévő utak nyomvonalára javasolt tervezni, de minden esetben az érintett (Aggteleki, vagy Bükk) nemzeti park igazgatósággal (továbbiakban igazgatóság) szükséges elzetesen egyeztetni.

Látogatással, turisztikával, bemutatással kapcsolatos javaslatok:

A terület a jelzett turistautakon és az erdészeti utakon gyalogosan szabadon látogatható. (Kivéve: Az egyes fajok él- és fészkel helyeinek látogatását a természetvédelmi kezelő id szakosan korlátozhatja). Fokozottan védett területre a belépés engedélyköteles. (Tvt)

Vízitúrázni csak a meglévő vízi tanösvények nyomvonalán, a Bodrogzug kijelölt vízitúra útvonalain, csak az igazgatóság által kiadott engedély birtokában lehet.

Turisztikai célú fejlesztéseket minden esetben elzetesen egyeztetni javasolt az igazgatósággal.

Kutatással kapcsolatos javaslatok:

Védett Natura 2000 területen kutatás csak ellenrzött módon, a természetvédelmi hatóság engedélyével, a természetvédelmi kezelő hozzájárulásával végezhető. (Tvt)

Épített környezetre, tájvédelmre vonatkozó javaslatok:

Védett és világörökségi területeken a szőlőhegyeken, zártkertekben, pincés és prэшázás területeken kizárólag szőlő és egyéb gyümölcsfeldolgozására vagy tárolására szolgáló épületek helyezhetőek el. Újonnan létesítendő pincék és prэшázak szerkezetének, megjelenésének illeszkednie kell az adott területre jellemző hagyományos pincékhez, prэшázakhoz. (2018. évi CXXXIX. törvény) (314/2012 Korm. rendelet) (2011. LXXVII. tv.)

A fehér gólya védelme érdekében javasolt pl. fészekmagasítók kihelyezése, oszlopok cseréje, földkábel esetén fészkelésre alkalmas, fészektartóval ellátott oszlopok kihelyezése stb.

Védett természeti területen, valamint világörökségi területen a hagyományos településszerkezethez nem igazodó telekalakítás nem engedélyezhető. A hagyományos kialakítású épületek felújítása, átalakítása során az épületre jellemző eredeti arányokat fenn kell tartani. Az épületek utcafronti homlokzatán a meglévő hagyományos építészeti motívumokat felújítás, átalakítás során is maradéktalanul meg kell őrizni. Az épületek homlokzatának, külső falfelületeinek festése, burkolása során az élénk, feltűnő, a területre jellemző hagyományos faluképbe nem illő színek használata tilos (települések Településképi rendeletei) Épületek homlokzatán csempe, pala, márvány és szintetikus díszburkolatok alkalmazása tilos. (települések Településképi rendeletei) Tetőfedésre kizárólag természetes alapanyagok használhatók, amelyek színe egységesen természetes nem festett barna, vörös, vagy azok árnyalata lehet. Külterületen kerítés anyaga csak kő, fa, szonos fajokból álló élősövény, patics, drótháló lehet. (2018. évi CXXXIX. törvény) (314/2012 Korm. rendelet)

A Natura 2000 kijelölést megelőzően elfogadott településrendezési tervek esetén a Natura 2000 területen található, meglévő épületek, építmények vonatkozásában (vízmű, major, tanya, stb.) a

Natura 2000 terület fenntartási céljainak elérését nem veszélyeztet vagy nem sért és a Natura 2000 terület jelölésekor jogszerűen, jogerős engedélynek megfelelően folytatott tevékenység folytatható.

A településrendezési tervben szabályos módon, Natura 2000 kihirdetés előtt elfogadott beépítésre szánt terület kiterjedése és szabályozása esetében az adott területen a rendezési tervben meghatározott kiterjedés területen, megadott beépítési százalékkal, meghatározott szabályozási értékekkel rendelkező épületek, építmények, komplexumok kialakíthatók. Azonban azoknak a paramétereknek a tekintetében, amelyeket a helyi építési szabályzat nem szabályoz, vagy egy intervallum megadásával szabályoz, ott a nemzeti park igazgatósággal is egyeztetett módon, hatósági engedélyezési eljárás keretében a Natura 2000 kijelölés céljait szolgáló korlátozások léphetnek életbe.

Az új épületek, építmények, nyomvonalas létesítmények, berendezések létesítésekor, valamint a meglévő kábelvívítése során gondoskodni kell a tájba illesztésről. (314/2012 Korm. rendelet)

A táji értékek megóvása érdekében minden olyan tevékenység megakadályozása, amely a tájkép átalakításával jár. A terület táji értékeit világörökségi és a történeti táji védettség szempontjából a természeti és kultúrtörténeti értékekkel együtt szükséges védeni. (314/2012 Korm. rendelet)(2011. LXXVII. tv.)

Egyéb javaslatok:

Távközlési tornyok, szélenergiaerőművek, napelemparkok, nagyméretű reklámtáblák elhelyezése nem javasolható a területen, illetve előzetes egyeztetés szükséges az illetékes nemzeti park igazgatósággal. (2016. évi LXXIV. Törvény)

Az elektronikus hírközlési építmények, a postai létesítmények elhelyezése esetén a vonatkozó jogszabályok előírásai érvényesek.

A falopások megakadályozandók az érintett területeken.

Natura 2000 jelölésű helyén iparterület kialakítása engedélyköteles.

A tervezési területen szennyvíz-tisztítótelepek, szemétteltelepek elhelyezése nem támogatható. Az illegális hulladéklerakásokat fel kell számolni. (2018. évi CXXXIX. törvény)

A területhasználat során nem kerülhetnek ki a környezetbe jelölésű fajt és/vagy élőhelyet károsító anyagok (szennyvíz, trágya, vegyszerek, só stb.) (Tvt).

Minden gazdálkodáshoz köthető és gazdálkodáshoz nem köthető javaslat szükséges a világörökségi helyszín Kiemelkedő Egyetemes Értéke megőrzése szempontjából is (2011. LXXVII.tv)

3.2.1.2. Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Vadászattal kapcsolatos javaslatok:

A vizes élőhelyeken és annak legalább 400 méteres védőzónájában ólomsörét használatának tiltása.

Fokozottan védett természeti területen szántott vadföld nem létesíthető (Tvt.)

Megszántott (szántott) vadföldeken csak egyszikés (kivéve energiaszár) és pillangósok természetközeli. A megszüntetés során fokozott figyelmet kell fordítani a gyomnövények terjedésének megelőzésére.

Vadgazdálkodás során szórógyepre csak az igazgatósággal egyeztetett helyszínre és egyeztetett módszerrel telepíthető. Kirakható anyagok: kizárólag tiszta (kihelyezés előtt külön

átrostált) szemes vagy csöves kukorica, valamint talajrárakódásoktól megtisztított répa, illetve darabos lédús takarmány (pl. alma). Lédús takarmányt csak etet tálcán lehet kihelyezni.

Egy-egy alkalommal, egy-egy szóróra legfeljebb 10 kg szemes-, vagy 100 kg lédús takarmány juttatható ki. A szórók környezetét folyamatosan figyelemmel kell kísérni, az esetlegesen megjelen gyomnövényeket rendszeres kaszálással vagy kihúzással még magérlelés előtt el kell távolítani.

Szókó az egyes helyszínek fokozott feltűrásának és széttagolásának elkerülése érdekében csak tuskószó, szózláda, vagy szóvályú formájában üzemeltethető.

Zárttéri vadtartás és bármilyen vadkibocsátás hatósági engedélyhez kötött, a tervezési területen természetvédelmi szempontból nem támogatható, kivéve az őshonos fajok repatriációja céljából, az igazgatósággal egyeztetett módon történő tevékenységeket.

A használaton kívüli, leromlott állapotú vadgazdálkodási-vadászati létesítmények elbontásáról és a bontott anyag elszállításáról a vadászatra jogosult gondoskodik.

A vadászati és vadgazdálkodási létesítményeket természetes anyagokból, tájba illő módon kell megépíteni. E szempontokat a meglévő, felújításra szoruló létesítmények karbantartásakor, átalakításakor is érvényesíteni kell. (314/2012 Korm. rendelet)

Élő fára vagy élő fához rögzítve vadgazdálkodási létesítmény nem építhető. (Tvt.)

A mevelt (kaszált) gyepterületeken lévő nagyvadterület környékét rendezetten kell fenntartani: a téli etetési időszak után az etet hely környékén szétszórta szénát össze kell gyűjteni, és évente legalább egy alkalommal az etet hely körül felveendő gyomokat magérlelés előtt le kell kaszálni.

Bányászattal kapcsolatos javaslatok:

Az ökológiai hálózat magterületén új bányatelek nem fektethető, valamint külszíni bányanyitások nem támogathatók. (2018. évi CXXXIX. törvény)

A bányarekultiváció során megtelepedő jelöl madárfajok esetében a fészkelő helyek kímélete, visszahagyása.

Azokban a bányákban, ahol jelöl madárfaj fészkel ott a fészkelés és fiókanevelés alatt a fészkelő helyet kímélni kell, az elektromos vezetékeket úgy kell kialakítani, hogy a be- és kirepülést ne veszélyeztessen, valamint a rágcsálóirtást egyeztetni kell a nemzeti park igazgatósággal.

Szélveléssel kapcsolatos javaslatok

Közösségi jelentőségű fajok élő helyén szélültetvények létesítése nem támogatható.

A meglévő károk, egykori fás és cserjés mezsgyék megszüntetése, a metszésből és területhelyreállításból származó szervesanyagok elégetése nem javasolt.

A sorközök gyepesítése, cserjés szegélyek, cserjecsoportok visszahagyása és kialakítása javasolt.

3.2.1.3. Gyep

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Gyepesítés esetében legfontosabb feladat a nyílt, inváziós és gyomfajoktól mentes, természetes növénytakaróval fedett élő helyek megőrzése, fenntartása. Ezen cél elérése érdekében elengedhetetlen az antropogén hatásra kialakuló gyakori területek megőrzése, a megfelelő és kímélő agrotechnika kiválasztása, a közösségi jelentőségű fajok életmenetét, fészkelését és fiókanevelését figyelembe véve kaszálási és legeltetési időpont, és intenzitás megválasztása.

A vadgazdálkodási létesítmények (sózó, szóró, vadetető) gyepen történő elhelyezését a gyomosító, a vadak koncentrált túrása, taposása okozta károsító hatása miatt el kell kerülni.

Vadgazdálkodás során szóró gyepre csak az igazgatósággal egyeztetett módon és helyen telepíthető, lédús takarmányt csak etető tálcára lehet kitenni. Kitehető etetőanyagok: kizárólag tiszta (kihelyezés előtt külön átrostált) szemes vagy csöves kukorica, valamint talajrárakódásoktól megtisztított répa, illetve darabos lédús takarmány (pl. alma).

A vadfajok által okozott gyepfeltúráások elegyengetése, minden esetben egyedi elbírálás, az igazgatósággal való előzetes egyeztetést és a természetvédelmi hatóságtól terület-helyreállítási engedély beszerzést igényel.

Gazdálkodáshoz köthető konkrét kezelési előírás-javaslatok

Gazdálkodáshoz köthető kötelezően betartandó előírások

A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet, az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet előírásai kötelező érvényűek. Ezen előírásokat külön nem jelezzük a részletes javaslatok között.

A termőföldek hasznosítására és a földvédelemre vonatkozó rendelkezéseket a termőföldvédelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény is megállapítja, ezeket is be kell tartani.

306/2010 Korm. rendelet a levegővédelméről az égetésre vonatkozó előírások.

259/2011. (XII.7) Korm. rendelet, mely többek között a tűzvédelmi bírságról is szól.

Vízügyi szempontból a 1995. évi LVII. törvény, a 83/2014 (II.14.) Korm. rendelet, 120/1999. (VII.6.) Korm. rendelet, 223/2014. (IX.4.) Korm. rendelet a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről.

[234/2011. \(XI. 10.\) Korm. Rendelet](#) 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról.

A területen számos VP támogatás pályázható - Lsd. 3.3.1.1. Jelenlegi módosított agrártámogatási rendszer keretében, amely segíti az előírás-javaslatok betartását.

Gazdálkodáshoz köthető önként vállalható kezelési javaslatok

1. Síkvidéki üde és száraz gyeppek (kaszálók, legelők)

(a) **Kezelési egység kódja:** KE-1

(b) **Kezelési egység meghatározása:** Alföldi jellegű kaszálórétek, legelők tartoznak ide a Bodrogmentén és a Taktaközben.

(c) **Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:**

Érintett ÁNÉR előírás helyek:

- D34 ó Hegy- és dombvidéki mocsárrétek
- F1b ó Cickóros puszták
- F2 ó Szikes rétek
- F3 ó Kocsordos- szirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek
- OB ó Jellegtelen üde gyeppek
- OC ó Jellegtelen száraz gyeppek

NÖSZTÉP él helyek:

- 5110 ó Vízben álló mocsári/lápi növényzet
- 3200 ó Szikes és szikesedésre hajlamos gyepek
- 3400 ó Zárt gyepek kötött talajon vagy domb és hegyvidéken

Érintett NATURA 2000 él helyek:

- 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
- 6440 Folyóvölgyek *Cnidion dubii* társuláshoz tartozó mocsárrétjei
- 6510 Sík és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Haris (*Crex crex*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), kisrgébic (*Lanius minor*), nyári lúd (*Anser anser*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), nagy kócsag (*Egretta alba*), kis lilik (*Anser erythropus*), nagy lilik (*Anser albifrons*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), réti fülesbagoly (*Asio flammeus*), kékes rétihéja (*Circus aeruginosus*), szalakóta (*Coracias garrulus*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), erdei pacsirta (*Lullula arborea*), kék vércse (*Falco vespertinus*), nagy póling (*Numenius arquata*), parlagi pityer (*Anthus campestris*), nagy t zlepke (*Lycaena dispar*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Szibériai n szírom (*Iris sibirica*), kornistárnics (*Gentiana pneumonanthe*), nyári t zike (*Leucosium aestivum*), pompás kosbor (*Orchis laxiflora subsp. elegans*), sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*).

(d) Javasolt elírások

Kód	Gyepterületekre vonatkozó elírási javaslat	Magyarázat
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY11	Hengerezés nem megengedett.	
GY12	Gyepszell ztetés nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY15	T z pásztták létesítése nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történ hasznosítás.	

GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhet .	
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórton jelentkező szonós cserjék meg rzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti id szakban lehetséges	
GY30	A természetes gyepekben az szonós, méretes fák (30 cm törzsátmér felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmér megjelölése nélkül) meg rzése	
GY31	A cserjeirtás megkezdésének id pontját legalább 5 nappal korábban írásban a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY33	A gyepterületen el forduló szonós hagyásfák, hagyásfa csoportok (delel fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY44	A legeltetési s r ség egyeztetése a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	
GY67	Legeltethet állatfaj: szarvasmarhafélék.	szarvasmarha, bivaly
GY68	Legeltethet állatfajok: juh.	
GY69	Legeltethet állatfaj: kecske.	
GY70	Legeltethet állatfajok: lófélék (ló, szamár).	
GY71	Kaszálás június 15. el tt a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.	
GY76	Kaszálás augusztus 15. után lehetséges.	Haris revírfoglalás esetén a NPI által kijelölt területen.
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es f tarló biztosítása.	Csak kaszálás esetén értend .
GY99	A kaszálatlan terület évente más helyen történ kialakítása.	
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fert zött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási id pont után szabad kezdeni.	
GY102	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély él helyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak.	

GY103	Fokozottan védett földön fészkel madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros véd területet kialakítása.	
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése	
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területr l a kaszálást követ 30 napon belül.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhet k el.	
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
GY128	Kaszálás száruzással nem helyettesíthet .	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhet . Tartós es zés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.	
Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó el írás-javaslatok	
VA01	Szóró, sózó vagy etet hely a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(e) Él helyfejlesztési és él helyrekonstrukciós javaslatok:

A cserjésed gyepekben él helyrekonstrukció, azaz részleges/szelektív cserjeirtás szükséges vegetációs és fészkelési id szakon kívül. Erd telepítés, er sítés és napelempark kialakítása gyep területen nem javasolt.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A 6510 Sík és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*) és a 6440 Folyóvölgyek *Cnidion dubii* társuláshoz tartozó mocsárrétjei él helyek és az azokhoz köt d fészkel , valamint táplálkozó madárfajok meg rzése érdekében az aktuális vízállapotokat és a földön fészkel madarak életmenetét is figyelembe vev , kíméletes módszerrel történ kaszálás - esetleg sávos kaszálás - végezhet , melynek id pontját az itt él jelöl fajok életmenetéhez és szaporodásához alkalmazkodva kell megválasztani. Haris fészkel helyen történ legeltetés a faj fészkelését veszélyezteti.

A felbukkanó inváziós fajok irtására a természetes gyepszerkezet, míg a cserjék visszaszorítására az árnyékolás megszüntetése miatt van szükség. Az értékes cserjefajokat, méretes vadgyümölcsfákat, odvas fákat madárvédelmi szempontból meg kell rizni.

3.2.1.4. Erdők

A kezelési egységek meghatározásánál a jelöl madárfajok él helyigényét és fizikai jelenlétét, mozgását, életmenetét figyelembe véve állítottuk fel a hozzávetőlegesen azonos jellemzőkkel bíró, ezért többé-kevésbé azonos kezelést igénylő, térben is jól elhatárolható kezelési egységeket.

A tervezési területen az erdők kezelési egységek elhatárolása összességében egy szempont figyelembe vételével történt, mely a korosztályviszony. Mivel a legtöbb madárfaj számára fészkelési és táplálkozási szempontból a közelmúltban letermelt erdők nem jelentenek alkalmas élő helyet, ezért ebben az esetben (úgymondjuk korosztályi alapon) a vágásterületek, erdő sítések és nemrégiben záródott fiatalosok (ÁNÉR-kódok: P1, P3, P8) elkülönítésére került sor a korosabb erdőket illetően. Az efféle korosztály szerinti kategóriák kialakításának oka, hogy a vágásos erdőgazdálkodás során kialakult vágásterületek és az azok ismételt beerdősülésével/beerdősítésével létrejövő kezdeti erdőstádiumok (hozzávetőlegesen 25-30 éves korig) speciális állapotjellemzőkkel bírnak és bennük a zárt, idősebb erdők kezeléséhez képest jelentősen eltérő tevékenységek folynak.

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

A területre készített körzeti erdőtervek 2013-ban, 2017-ben és 2019-ben készültek így bennük a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok hosszú távú fenntartásának szempontjai részben már megjelennek.

A sérülékeny természetű helyen álló, védendő jellegű és általában természetvédelmi szempontból is jelentős erdők kisebb, önálló erdő részleteként nem leválasztható állományaiban az erdő részlet egészéhez viszonyítva az erdő differenciált erdőkezelést kell biztosítani. A védendő jellegű foltok általában aktív gazdálkodás nélkül, a természetes erdődinamikai folyamatokra alapozva tartandók fenn, a kezelési feladatok ezek helyeken az idegenhonos fafajok folyamatos, vagy fokozatos cseréje, a vadkárosítás megelőzésére, a felújulási folyamat segítésére, illetve esetleg a közutak melletti 20-30 m széles erdőszalagok gondozására terjednek ki.

Az üzem módok közül a területen kívánatos a folyamatos erdőborítást biztosító üzem módok (átmeneti, örök erdő) illetve faanyag-termelést nem szolgáló üzem mód) minél nagyobb területen való alkalmazása.

A beavatkozásokkal érintett erdő állománynevelése (tisztítások, esetleg gyérítések) során az erdőben előforduló egyedei kímélendőek, visszahagyandók. Idegenhonos fafajokkal egyes erdőkben a munkákat az erdőben előforduló fafajok megtartásával, az idegenhonos fafajok rovására kell elvégezni. A nevelési munkák során kerülni kell az egyenletes hálózatot kialakító, szerkezet homogenizáló jellegű beavatkozásokat, törekedni kell a szerkezeti változatosság (alsó lombkoronaszint, cserjeszint, böhöncök, mikroélethelyek, stb.) megtartására, fokozására.

A vágásos és átalakító üzem módba sorolt erdőknél a természet helyi viszonyok és az állományok egészségi állapota függvényében a lehető legmagasabb vágáskorok alkalmazását kell célul kitűzni. Az erdő forduló gyorsan növő fafajok állományaiban (füzesek, nyarasok) 40-70 év közötti vágáskorok határozhatók meg.

Változatosabb állományokat eredményező (folyamatos erdőborítás melletti gazdálkodást/kezelést lehetővé tevő) természetes felújítási módok alkalmazása lehet az irány.

A madárvédelmi területen belül az állománytípusok jövőbeni kívánatos arányát és térbeli mintázatát a potenciális természetes erdő társulások eloszlása határozza meg. Az erdőterületeken belül található idegenhonos fafajú erdők fajtáiként amerikai kocsis, vörös tölgyes, akácok, erdei fenyves, nemes nyarasok a ligeterdő helyén, vagy keményfás erdő területén nőnek. Jövőbeni kívánatos átalakításuk az erdőben előforduló természet helyek megfelelő állománytípusok növekedését eredményezné és ezzel a madarak fészkelési igényeinek jobban megfelelné. Az idegenhonos fafajú erdő fafajcserés

átalakítása természetvédelmi szempontból távlatilag indokolt, így annak támogatási rendszeren keresztül való ösztönzése fontos feladat.

A távlati célállomány-típusok minden erdő területen a term. helyi viszonyoknak megfelelően, szonof - és elegyfafajok alkotta, a potenciális természetes erdő társulásoknak megfelelő állománytípusok lehetnek. A terület jellemzői alapján a terület fontosabb célállomány-típusai a következők a Bodrogzugban és a Taktaközben: KST (kocsányos tölgyesek, keményfás ártéri erdők), HNY-E (elegyes hazai nyaras), FÜ-E (elegyes fűzes), J-EKL (juharos egyéb kemény lombos), K (k. rised); a Kopasz-hegyen molyhos kocsánytalan-tölgyes (MOT, cseres-kocsánytalan tölgyes (CST), gyertyános-kocsánytalan tölgyes (GYT).

Kulcseleme az erdő jó állapotban való fenntartásának az alkalmazott fakitermelési és közelítési technológia. A teljes fában vagy hosszúfában történő vonszolások közelítés nagyon sok kárt okozhat a visszamaradó állományban, az aljnövényzetben, az erdő talajhoz kötött mikroélhelyekben és magában a talajban is. Minél nagyobb arányban szükséges tehát a faanyag megemelt formában való mozgatása, illetve a kíméletes közelítési módok (ideértve a lovas közelítést is) alkalmazása. Fontos szempont továbbá a fakitermelési munkák (faanyag-felkészítés, faanyag-mozgatás, vágásterület-rendezés) időpontjának, időjárási körülményeinek, illetve talajállapotának megválasztása: ezeket a feladatokat elsősorban a f. vegetációs és költési időszakon kívül (augusztus 15. és március 15. között) kell elvégezni.

A talaj és az aljnövényzet védelme érdekében a teljes talajelkészítés helyett a pásztás talajelkészítés szorgalmazása lenne természetvédelmi szempontból kívánatosabb.

Az erdő jó természetességi állapotának megőrzéséhez és fejlesztéséhez, valamint az erdői biodiverzitás-védelméhez hozzátartozik a mikroélhelyek megtartása és b. vítése is. A mikroélhelyek részben term. helyi eredetűek (pl. források, erek, patakok, kisvízállások), részben a faállomány-szerkezet függvényében vannak jelen (pl. álló és fekvő holtfa, facsonk, hasadt-törött fák, üreges-odvas törzsek). Közülük kiemelkedő jelentősége van a holtfa különböző formáinak (jelenlétét l. számos élő lénycsoport léte, lokális megmaradása függhet), a beavatkozások során az álló és fekvő holtfa egy része (elsősorban a vastagabb, 15 cm törzsméret feletti holtfa, hektáronként 5-20 m³ mennyiségben) javasolt visszahagyni (az 5 m³ egészségügyi termelésre vonatkozik).

Az erdőben folytatott gazdálkodási/kezelési célzatú beavatkozások során minden esetben tekintettel kell lenni a NATURA 2000 jelölő fajok (és természetesen más értékes, védett fajok) populációnak megőrzésére, életfeltételeik biztosítására. Az egyes növény- és állatfajok érdekében fogantatható intézkedések: a hely, szaporodási hely és környékének gazdálkodás alóli (időszakos vagy teljes) mentesítése, az adott élő lénycsoport számára szükséges szubsztrát/közeg (pl. holtfa, odú, cserjeszint, táplálkozási kapcsolatok révén releváns fafaj) megtartása-megjelenítése, az egyéb veszélyeztető tényezők elhárítása.

Az országos problémaként jelentkező erdői vadkár helyi szinten is megmutatkozik: a térségbeli vaddisznó-populáció f. leg taposással, a feltalaj feltúrásával-átforgatásával, makkfelszedéssel, a csemeték kitűrésével okoz kárt, a gímszarvas rágási, kéreghántási kára jellemző. A felmerülő problémával szemben az egyetlen lehetséges ómielőbb megvalósítandó ó megoldás a térségi szintű, vadlétszám-csökkentés, vaddisznó esetén az alacsony létszám fenntartása.

Vadgazdálkodás során szóró tisztásra nem telepíthető, máshol preferált etetőanyagok: kizárólag tiszta (kihelyezés előtt külön átrostált) szemes vagy csöves kukorica, valamint talajrárakódásoktól megtisztított répa, illetve etető tálcán kirakva darabos lédús takarmány (pl. alma).

Gazdálkodáshoz köthet konkrét kezelési el írás-javaslatok

Gazdálkodáshoz köthet kötelezően betartandó el írások

Az erdők fenntartására és a bennük folytatott gazdálkodásra, kezelésre vonatkozó általános (kötelezően betartandó) szabályokat az erdőről, az erdővédelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, valamint a végrehajtására kiadott 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet rögzíti. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet elírásai szintén kötelezőek, s a természetvédelméről szóló 1996. évi LIII. tv. természetvédelmi szempontú szabályrendszerétől lévén, hogy a tervezési terület részben a 65/2007. (XII. 27.) KvVM rendelettel megteremtett védettség Tokaj-Bodrozug Tájvédelmi Körzet, valamint a 27/1996. (X. 9.) KTM rendelettel léterhozott Long-erdő Természetvédelmi Terület részét képezi, az is be kell tartani. Mindezeket túl további, a természetmegőrzési terület egy-egy részterületére vonatkozó szabályokat rögzítenek a 11/2010. (II. 4.) FVM rendelet alapján készített ún. erdőtervezési rendeletek. Utóbbi rendeletek erdőgazdálkodásra vonatkozóan elég részletes és konkrét szabályrendszerét az alábbiakban részletezzük.

A Szerencsi Erdőtervezési Körzet területére vonatkozó, az erdőtervezési 2013-2022 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 85/2012. (VIII. 6.) VM rendelet-szerint.

A Bodroközi Erdőtervezési Körzet területére vonatkozó, az erdőtervezési 2019-2028 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 85/2012. (VIII. 6.) VM rendelet-szerint.

A Sárospataki Erdőtervezési Körzet területére vonatkozó, az erdőtervezési 2017-2026 közötti érvényessége során kötelezően betartandó (releváns) erdőgazdálkodási szabályok a 85/2012. (VIII. 6.) VM rendelet-szerint.

Gazdálkodáshoz köthet önként vállalható kezelési javaslatok

3.2.1.4.1. Középkorú és idős erdőállományok

a) *Kezelési egység kódja:* KE-2

(b) *Kezelési egység meghatározása:* A kezelési egységbe soroltunk minden olyan erdőállományt, melyek állományképe nem a fiatalosokra, cserjésekre, egyéb szűrt állományok jellemzőit mutatja, hanem elkülönül a lombkoronaszint és az erdei madárfajok szempontjából alkalmas fészkelőhelyet képezhetnek. Tehát ide került fajtól függetlenül minden erdőtípus középkorú és idős állománya.

(c) *Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:*

Érintett ÁNÉR-él helyek:

- J4 ó F z-nyár ártéri erdő;
- J6 ó Keményfás ártéri erdő;
- K2 ó Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek;
- L5 ó Alföldi zárt kocsányos tölgyesek;
- M1 ó Molyhos tölgyes bokorerdő;

- RB ó shonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erd k;
- RC ó shonos fafajú keményfás jellegtelen erd k;
- RDa ó shonos lombos fafajokkal elegyes fenyves származékerd k;
- RDb ó shonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erd k;
- S1 ó Ültetett akácok
- S2 ó Nemesnyárasok
- S3 ó Egyéb tájidegen lombos erd k
- S4 ó Ültetett erdei- és feketefenyvesek
- S5 ó Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek
- S6 ó Nem shonos fafajok spontán állományai

NÖSZTÉP él helyek:

- 4102 - Gyertyános kocsánytalan tölgyesek
- 4104 -Molyhos tölgyesek
- 4107- Hazai nyárasok
- 4108 - Hegy és dombvidéki pionír erd k
- 4109-Gyertyános kocsányos-tölgyesk
- 4110 - Elegyetlen és k riselegyes kocsányos tölgyesk
- 4112 - Egyéb elegyes lomberd k
- 4201 - Puhafás ártéri erd k
- 4202 - Keményfás ártéri erd k
- 4301 - Elegyetlen és k riselegyes köcsányos tölrgyesek
- 4303 - Többletvízháztartás alatti gyertyános kocsányos tölgyesek
- 4308 - Egyéb többletvízháztartással érintett shonos dominanciájú erd k
- 4309 - Egyéb többletvízháztartással érintett elegyes lomberd k
- 4402- Akác dominálta ültetvények
- 4403 - Nemesnyár- és f z dominálta ültetvények
- 4404 - Egyéb idegenhonos lombos fajok dominálta erd k
- 5200 - Láp- és mocsárerd k

Érintett NATURA 2000 él helyek:

- 91E0 Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas k ris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterd k (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);
- 91F0 Nagy folyókat kísér keményfás ligeterd k *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*)
- 91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal*;
- 91H0 Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel

Érintett közösségi jelent ség fajok:

Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), hamvas küll (*Picus canus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), uráli bagoly (*Strix uralensis*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), barna kánya (*Milvus migrans*), lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), függ cinege (*Remiz pendulinus*), leánykőkörcsin (*Pulsatilla grandis*), bíboros sallangvirág (*Himantoglossum caprinum*), magyar n szírom (*Iris aphylla subsp. hungarica*) ó molyhos tölgyesekben illetve azok tisztásain; skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), nagy h scincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), csíkos medvelepke (*Euplagia quadripunctaria*), díszes

tarkalepke (*Euphydryas maturna*), erdei béka (*Rana dalmatina*), szoprán törpedenevér (*Pipistrellus pygmaeus*), durvavitorlájú törpedenevér (*Pipistrellus nathusii*), horgassz r denevér (*Myotis nattereri*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), r t koraidenevér (*Nyctalus noctula*), csonkafül denevér (*Myotis emarginatus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*), eurázsiai hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), törpemandula (*Amygdalus nana*), erdei szell rózsza (*Anemone sylvestris*), csillag szirózsa (*Aster amellus*), gyapjas szirózsa (*Aster oleifolius*), gyapjas csüdf (*Astragalus dasyanthus*), zöldike ujjaskosbor (*Coeloglossum viride*), illatos bibircsvirág (*Gymnadenia odoratissima*), hengeresfésztk peremizs (*Inula germanica*), nagyfésztk hangyabogáncs (*Jurinea glycacantha*), ibolyás gérbics (*Limodorum abortivum*), borzas vért (*Onosma visianii*), vitézkosbor (*Orchis militaris*), bíboros kosbor (*Orchis purpurea*), tarka kosbor (*Orchis tridentata*), borzas csajkavirág (*Oxytropis pilosa*), magyar zörg f (*Crepis pannonica*), gumós macskahere (*Phlomis tuberosa*), zöldes sarkvirág (*Platanthera chlorantha*), hegyi kökörcsín (*Pulsatilla montana*), csinos árvalányhaj (*Stipa pulcherrima*), hosszúlevel árvalányhaj (*Stipa tirsia*) ó molyhos tölgyesekben illetve azok tisztásain; piros madársisak (*Cephalanthera rubra*), kétlevel sarkvirág (*Platanthera bifolia*), szálkás pajzsika (*Dryopteris carthusiana*), nyári t zike (*Leucojum aestivum*), debreceni torma (*Armoracia macrocarpa*), tiszaparti margitvirág (*Leucanthemella serotina*), kis színjátzólepke (*Apatura ilia*), zefír boglárka (*Plebejus sephirus*), magyar virágdíszbogár (*Anthaxia hungarica*), pompás virágbogár (*Protaetia aeruginosa*), rezes virágbogár (*Protaetia fieberi*), smaragdzöld virágbogár (*Protaetia affinis*), vízisikló (*Natrix natrix*), erdei pele (*Dryomis nitedula*).

(d) Javasolt el írások

Kód		Magyarázat
E03	A közösségi jelent ség él helyek vagy fajok meg rzése érdekében ó az erd terület erre alkalmas erd részleteiben a folyamatos erd borítást biztosító átmeneti, örökerd vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.	
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erd telepítésben való alkalmazásának mell zése.	
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mell zése.	
E07	Intenzíven terjed idegenhonos fafajok erd telepítésben való alkalmazásának mell zése.	
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelent ség él helyekre, illetve fajokra történ esetleges káros hatások miatt).	
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelít nyomok csak a közösségi jelent ség fajok és él helyek védelmének figyelembe vételével.	
E10	Meghatározott erd részletekben az él helyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok	

	eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.	
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.	
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erd szegély létrehozásának el segítése vagy a meglév k fenntartása. Az el - és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az shonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztet (az erdei él helyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy id s vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és meg rzése az el - és véghasználatok során.	
E19	Az el - és véghasználatok során az el zetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.	
E20	Fokozottan védett jelöl madárfaj fészkeinek (madárfajtól függ en meghatározott) körzetében fészkelési id szakban az erd gazdálkodási tevékenység korlátozása.	A fészkelési id szakhoz igazodó id beli korlátozást és annak térbeli hatályát az el forduló fokozottan védett madárfaj ökológiai igényei alapján kell megállapítani. Iránymutató szakirodalom (Pongrácz - Horváth 2010) alapján.
E21	Az erd részletben megjelölt mikroél helyen legalább 10 m ³ /ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén többségében legalább 20 cm átmér t elér álló és/vagy fekv holtfa folyamatos fenntartása.	
E22	Az erd részletben megjelölt mikroél helyen legalább 10 m ³ /ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmér feletti) odvas, böhönc, fészkel - és búvóhelynek alkalmas él fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.	
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelent ség él helyek és fajok védelme érdekében).	Az erdészeti hatósági nyilvántartásban szerepl meglév utakon kívül

E26	Az elhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdő társulásra/közösségi jellegű helyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	
E27	A természetes erdő társulás/közösségi jellegű helyre megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.	
E28	Shonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	
E32	Örökerdű üzemmódra való áttérés.	Különösen közösségi jellegű helyen.
E33	Természetes, természetstabil és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.	<p>91E0 Enyves éger (<i>Alnus glutinosa</i>) és magas kőrös (<i>Fraxinus excelsior</i>) alkotta ligeterdők (<i>Alno-Padion</i>, <i>Alnion incanae</i>, <i>Salicion albae</i>);</p> <p>91F0 Nagy folyókat kísérő keményfás ligeterdők (<i>Quercus robur</i>, <i>Ulmus laevis</i> és <i>Ulmus minor</i>, <i>Fraxinus excelsior</i> vagy <i>Fraxinus angustifolia</i> fajokkal (<i>Ulmion minoris</i>))</p> <p>91G0 Pannon gyertyános-tölgyesek</p>

		<i>Quercus petraeával és Carpinus betulusszal;</i> 91H0 Pannon molyhos tölgyesek <i>Quercus pubescens</i> -szel
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolások közelítésének mellzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	
E36	Az adott erdő részletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.	
E38	Érhelyes fajok állományok véghasználat során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélethelyek visszahagyása, lehetőleg az idősebb állomány összetételét jellemző formában.	
E39	A mikroélethelyek fenntartása.	Idősebb terebélyes fák és odvas fák.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdő részlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A talaj- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.	
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	Védett természeti területen augusztus 15. és március 15. között végezhető fakitermelés. Nem védett természeti területen védett jelöl madárfajok fészkel helyén az adott faj költési időszakában kerülendő a fakitermelés. Fokozottan védett jelöl madárfaj fészkel helyén mindenütt az E20 és E96 elírások az irányadóak. Térbeli korlátozásokat ld.

		részletesen fajvédelmi intézkedéseknél.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-el készítés elhagyása.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-el készítés és a tuskózás elhagyása.	
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.	
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	
E52	shonos fafajú faállomány tájhonos fajokkal történő felújítása.	
E53	Természetes újulat esetében mesterséges felújítás nem alkalmazható.	shonos fajok esetében
E55	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	
E56	Természetközeli állapotú fátlanos helyekkel határos erdőterületek felújítása tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	
E57	Az erdő felújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos faj alkalmazása.	
E58	Az erdő felújítások során a természetes erdő társulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos faj felújításokban célállományként és elegyfaként sem alkalmazható.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata az illetékes hatóság engedélyével csak intenzíven terjedő, inváziós fafajok ellen alkalmazható a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	
E70	Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következők mellett: ÉAz ellenrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színezőanyag keverése. ÉJavasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember. ÉAlkalmazás ó a faszárú fajok visszaszorítása érdekében ó kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton	Javasolt alkalmazási idő: július-augusztus

	<p>történ permetezéssel, ártéren ó a gyalogakác kivételével ó fainjektálással.</p> <p>É Az alkalmazható szerek lehet leg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.</p> <p>É Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi el írások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).</p> <p>ÉMegfelel vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.</p> <p>ÉVékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.</p>	
E71	A t zpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszked növényfajok visszaszorításáról.	
E72	Lehet ség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjed fajok visszaszorítására.	
E74	Kórokozók és kártev k elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erd területeken, magterm állományokban) történ elvégzése.	
E75	Kártev k elleni védekezésnél kímél technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, id szak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása.	
E80	Meghatározott erd részletekben az él helyek és fajok védelme érdekében id beli korlátozás alkalmazása.	
E82	Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthet k.	
E83	Az erd szegélyekben található intenzíven terjed lágú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történ megakadályozása.	
E84	Fakitermelés tervezése során az érintett erd részletek korosztály-eloszlásának javítása. Térben változó erély nevel vágások végzése, az alsó szint és az átlagkornál fiatalabb egyedek kímélete.	Nagy kiterjedés , egybefügg erd felújítások, valamint a nagy kiterjedés egykorú állományok kialakulásának

		elkerülése, egyenletes koreloszlás közelítése, id s állományok jelenlétének folyamatos biztosítása
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E86	A letermelt faanyag április 30-ig történ elszállítása a xilofág rovarfajok védelme érdekében.	A közösségi jelent ség xilofág rovarok él helyüül szolgáló területen kitermelt vagy készletezett faanyag ó id járási és útviszonyokat is figyelembe véve - április végéig történ kiszállítása javasolt. A nagy lerakatok helyett kisebb sarangok összeállítása, illetve árnyékos helyre történ készletezése javasolt, a természetvédelmi rszolgálattal egyeztetett módon.ö
E87	Faanyagtermelést nem szolgáló üzemmód fenntartása.	
E94	Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erd fennmaradását, egészségi állapotát jelent sen veszélyeztet erd védelmi ok kivételével.	
E95	A talajszínten odúval rendelkező fák kivágása magas tuskó visszahagyásával, az odú meg rzésével.	
E96	Fokozottan védett jelöl madárfaj fészkeinek (madárfajtól függen meghatározott) körzetében fészkelési id szakban az erd gazdálkodási tevékenység id beli korlátozása.	E20 kiegészítése az id beli korlátozásra vonatkozóan. A térbeli és id beli korlátozást is a fokozottan védett

		madárfaj igényei alapján ó összhangban a különleges madárvédelmi területre megfogalmazott irányelvekkel ó kell megállapítani. Iránymutató szakirodalom: Pongrácz ó Horváth 2010.
Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó el írás-javaslatok	
VA01	Szóró, sózó vagy etet hely a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehet ség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkés bb az utolsó tisztítási munka elvégzését követ egy éven belül le kell bontani.	

(e) Él helyrekonstrukció és él helyfejlesztési javaslatok

A Kopasz-hegyen az elegyetlen akácok letermelése után, shonos fafajú erd k kialakítása. Az él helyek állapotának javítását szolgáló lehetséges intézkedések (pl. idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítása, az erd k szerkezetének javítása, az álló és fekv holtfa mennyiségének növelése) a gazdálkodási jelleg kezelési, fenntartási javaslatok között, a d) pont alatt szerepelnek

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A nevel vágások végzése során az elegyes, változatos szerkezet , mikrohabitatokban gazdag erd k kialakítása és fenntartása a cél, a megfogalmazott javaslatok ennek megfelelő en ezekre a kérdésekre fókuszálnak. A véghasználatok kapcsán a vágásos üzemmódtól való minél nagyobb mérték eltávolodást, a folyamatos erd borítás felé való elmozdulást helyeztük a középpontba: a felújítívágások szálalóvágásokkal való felváltása, illetve az örökerd gazdálkodás felé való átmenetet biztosító erd m velési beavatkozások említése egyaránt ezt az irányt hangsúlyozza. A megfogalmazott javaslatok egyidej leg szolgálják az idegenhonos fafajok fokozatos visszaszorítását és általában a tervezési terület erd takarója legnagyobb hányadát lefed zonális erd k természetességi állapotának javítását is. A célkit zések elérésének feltétele a nagyvadlétszám csökkentése, a vadhatás jelent s mérték mérséklése. Mindezek által az erd k természetességi értékének növelése érhet el, mely a jelöl madárfajok állomány nagyságának meg rzését hosszú távon biztosíthatja.

3.2.1.4.2. Erd sítések, fiatalosok, vágásterületek

a) *Kezelési egység kódja:* KE-3

(b) *Kezelési egység meghatározása:* Honos fafajú erd k fiatalosai, vágásterületei, valamint gazdálkodás alá vont Kopasz-hegyi és Bodrog menti és Taktaközi ártéri erd k, nemesnyárasok és egyéb idegenhonos fafajú erd k vágásos erd gazdálkodás során (véghasználat után) kialakult olyan fázisai (üres vágásterületek, természetes újulattal fedett vágásterületek, mesterséges erd sítések, hézagos vagy zárt fiatalosok), amelyeknél a középkorú és/vagy id s faállomány hiánya miatt az alapvet él helyi jellegzetességek/specifikumok átmenetileg megsz nnek, a zárt állományok mikro-mezo léptékben értelmezhet klímája leromlik, a zárterdei lágyszárúak és állatfajok visszahúzódnak vagy elt nnek, pionír és bolygatásjelz (esetleg adventív, inváziós) lágyszárúak és fásszárúak jelennek meg, vagy válnak dominánssá, meghatározóvá.

(c) *Kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:*

Érintett ÁNÉR él helyek:

- P1 - shonos fafajú fiatalosok;
- P8 ó Vágásterületek;

NÖSZTÉP él helyek:

- 4501 ó Pusztavágás
- 4502 ó Folyamatban lévő felújítás

Érintett Natura 2000 él helyek: -

Érintett közösségi jelent ség fajok:

Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) *Javasolt el írások*

Kód	Erd területekre vonatkozó el írási javaslat	Magyarázat
E03	A közösségi jelent ség él helyek vagy fajok meg rzése érdekében ó az erd terület erre alkalmas erd részleteiben a folyamatos erd borítást biztosító átmeneti, örökerd vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.	
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erd telepítésben való alkalmazásának mell zése.	
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mell zése.	
E07	Intenzíven terjed idegenhonos fafajok erd telepítésben való alkalmazásának mell zése.	
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelent ség él helyekre, illetve fajokra történ esetleges káros	Fajok esetében merülhet fel.

	hatások miatt).	
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelít nyomok csak a közösségi jelent ség fajok és él helyek védelmének figyelembe vételével.	Fajok esetében merülhet fel.
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történ lehatárolása, szükség esetén az erd részlet megosztásával.	
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erd szegély létrehozásának el segítése vagy a meglév k fenntartása. Az el - és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az shonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	Tisztítások során érvényre juttatható szempont.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztet (az erdei él helyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	Hagyásfákra vonatkozóan érvényesítend szempont.
E19	Az el - és véghasználatok során az el zetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok teljeskör kímélete.	Tisztítások során érvényre juttatható szempont. Els sorban az shonos elegyfák (köztük a pionír fafajok) és egyes cserjefajok megtartása érdekében lehet alkalmazni.
E20	Fokozottan védett jelöl madárfaj fészkeknek (madárfajtól függ en meghatározott) körzetében fészkelési id szakban az erd gazdálkodási tevékenység korlátozása.	A fészkelési id szakhoz igazodó id beli korlátozást és annak térbeli hatályát az el forduló fokozottan védett madárfaj ökológiai igényei alapján kell megállapítani. Iránymutató szakirodalom (Pongrácz - Horváth 2010) alapján.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelent ség él helyek és fajok védelme érdekében).	
E26	Az el használatok során az elegyfa fajok alsó és fels lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehet ség szerint a természetes erd társulásra/közösségi jelent ség él helyre jellemz összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	Tisztítások során érvényre juttatandó, általános érvény szempont.

E28	Természetes-, természetszer - és származék természetességi állapotú erd kben a nevel vágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehet ség szerinti teljes eltávolítása.	Tisztítások során érvényre juttatandó, általános érvény szempont.
E29	A vegyes összetétel faállományokban a nevel vágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	Tisztítások során érvényre juttatandó, általános érvény szempont.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhet faállományokban a nevel vágások során az shonos fafajok egyedeinek meg rzése az alsó- és a cserjeszintben is.	Tisztítások során érvényre juttatandó, általános érvény szempont.
E32	Örökerd üzemmódra való áttérés.	
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolások közelítésének mell zése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	
E39	A mikroél helyek fenntartása.	A lehet ségekhez képest a legnagyobb mértékben (holtfa, gyökértányérok, magas tuskók, stb.).
E41	A fakitermelés elvégzésére id - és térbeli korlátozás megállapítása.	Védett természeti területen augusztus 15. és március 15. között végezhet fakitermelés. Nem védett természeti területen védett jelöl madárfajok fészkel helyén az adott faj költési id szakában kerülend a fakitermelés. Fokozottan védett jelöl madárfaj fészkel helyén mindenütt az E20 és E96 el írások az irányadók.
E47	Az erd talajának megóvása érdekében a teljes talaj-el készítés elhagyása.	
E50	A vágásterületen történ égetés mell zése.	Lehet ség szerint. Az alternatív megoldás a gallyak aprítása lehet.
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	Mindenhol a term helynek megfelelő f és elegyfajokkal.

E57	Az erd felújításban, pótlásban, állománykiegészítésben kizárólag tájhonos fafaj alkalmazása.	
E58	Az erd felújítások során a természetes erd társulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E61	Talajvédelmi rendeltetés és felnyíló (erd ssztyepp jelleg) erd k esetében a felújítás során a táj- és term helyhonos fafajok tuskó- és gyökérsarj eredet újulatának meg rzése.	Talajvédelmi rendeltetés esetén a természetes úton megjelent shonos újulat mind meg rzend .
E65	Intenzíven terjed idegenhonos fafaj felújításokban történ alkalmazásának teljes kör mell zése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjed , inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt el zetes egyeztetést követ en.	A vágásterületeken és fiatalosokban esetleg jelentkező akácodosás megfékezésére.
E70	Az intenzíven terjed növényfajok elleni vegyszer használata a következő írások mellett:	
	ÉAz ellen rizhet ség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színez anyag keverése.	
	ÉJavasolt alkalmazási id : lágy szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.	Akácársarjak ellen július ó szeptember hónapokban.
	ÉAlkalmazás ó a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében ó kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történ permetezéssel, ártéren ó a gyalogakác kivételével ó fainjektálással.	
	ÉAz alkalmazható szerek lehet leg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.	
ÉErdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi el írások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).		
ÉMegfelel vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.		
ÉVékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással		
E72	Lehető ség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjed fajok visszaszorítására.	A vegyszeres kezelésekkkel kombinálva

E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermállományokban) történő elvégzése.	
E75	Kártevők elleni védekezésnél a szelektív szerek vagy biológiai módszerek alkalmazását kell előnyben részesíteni. Nem használhatók olyan hatóanyag tartalmú készítmények, amelyek közösségi jelentőségű, illetve védett fajok egyedeit is elpusztítják.	
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.	
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágyszárú és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E96	Fokozottan védett jelöl madárfaj fészkeinek (madárfajtól függen meg határozott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	E20 kiegészítése az időbeli korlátozásra vonatkozóan. A térbeli és időbeli korlátozást is a fokozottan védett madárfaj igényei alapján az összhangban a különleges madárvédelmi területre megfogalmazott irányelvekkel az kell megállapítani. Iránymutató szakirodalom: Pongrácz és Horváth 2010.

(e) Él helyrekonstrukció és él helyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan él hely-rekonstrukció és/vagy él helyfejlesztési javaslatok annyiban merülnek fel, hogy vágásos erdőgazdálkodás korai fázisaiban (üres vágásterület, mesterséges erdősítés, pótlás, folyamatos és befejezett erdősítés ápolása) van a legtöbb lehetőség az él helyek állapotának javítását szolgáló egyik legmarkánsabb intézkedés, nevezetesen a fafajcsere végrehajtására (egyidejűleg az idegenhonos és inváziós fafajok visszaszorítására). A részletesebb javaslatok a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok között, a d) pont alatt szerepelnek.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési javaslatok igazodnak a vágásterületek, erdősítések és a fiatal, záródó vagy záródott állományok sajátosságaihoz. A javaslatok lehetőséget biztosítanak a véghasználat utáni nyílt

(vágás)területeken és a lékes beavatkozásokkal érintett helyszíneken az idegenhonos fafajok elleni fellépésre, szükség esetén akár a vegyszerhasználatra, illetve hangsúlyozzák az shonos fafajú, elegyes, idegenhonos elemektől mentes fiatalosok kialakításának szükségességét és fontosságát. A célkitzések elérésének feltétele a nagyvadlétszám csökkentése, a vadhatás jelentős mértékű mérséklése.

3.2.1.5. Egyéb élőhelyek

3.2.1.5.1. Domb és hegyvidéki száraz gyepek, valamint síkvidéki üde és száraz gyepek spontán cserjések területei és az erdőtelületek szegélyei

(a) *Kezelési egység kódja:* KE-4

(b) *Kezelési egység meghatározása:* Szyepcserjések, lejtősztyepek, spontán cserjések területek és erdőterületek szegélyei

(c) *Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:*

Érintett ÁNÉR élőhelyek:

- M6 ó Szyepcserjések;
- P2a ó Üde és nedves cserjések;
- P2b ó Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések;
- P2c ó Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfajok uralta állományok
- H3a - köves talajú lejtősztyepek

NÖSZTÉP élőhelyek:

- 4104 ó Molyhos tölgyesek
- 4201 ó Puhafás ártéri erdők
- 4600 ó Máshová nem besorolható fásszárú növényzet
- 3500 ó Máshová nem besorolható lágyszárú növényzet
- 3320 ó Sziklakibúvásokkal tarkított mészkedvelő gyepek

Érintett NATURA 2000 élőhelyek:

- 40A0 Szubkontinentális peri-pannon cserjések
- 6240 - Pannon lejtősztyepek és sziklafüves lejtők

Érintett közösségi jelentőségű fajok:

Töviszűrő gébics (*Lanius collurio*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), függő cinege (*Remiz pendulinus*), leánykökörccsin (*Pulsatilla grandis*), bíbor sallangvirág (*Himantoglossum caprinum*), magyar napszirom (*Iris aphylla subsp. hungarica*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Kétlevelű sarkvirág (*Platanthera bifolia*), tavaszi hérics (*Adonis vernalis*), törpemandula (*Amygdalus nana*), erdei szellőrózsa (*Anemone sylvestris*), csillag szirózsa (*Aster amellus*), gyapjas szirózsa (*Aster oleifolius*), gyapjas csüdfű (*Astragalus dasyanthus*), zöldike ujjaskosbor (*Coeloglossum viride*), illatos bibircsvirág (*Gymnadenia odoratissima*), hengeresfészkes peremizs (*Inula germanica*),

nagyfészkek hangyabogánca (*Jurinea glyccantha*), borzas vért (*Onosma visianii*), vitézkosbor (*Orchis militaris*), bíboros kosbor (*Orchis purpurea*), tarka kosbor (*Orchis tridentata*), borzas csajkavirág (*Oxytropis pilosa*), magyar zörgőfű (*Crepis pannonica*), gumós macskahere (*Phlomis tuberosa*), zöldes sarkvirág (*Platanthera chlorantha*), hegyi kökörcsin (*Pulsatilla montana*), csinos árvalányhaj (*Stipa pulcherrima*), hosszúlevelű árvalányhaj (*Stipa tirsia*), nyári tizike (*Leucorum aestivum*), debreceni torma (*Armoracia macrocarpa*), tiszaparti margitvirág (*Leucanthemella serotina*), kis színjátszólepke (*Apatura ilia*), zefír boglárka (*Plebejus sephirus*), magyar virágdíszbogár (*Anthaxia hungarica*), pompás virágbogár (*Protaetia aeruginosa*), rezes virágbogár (*Protaetia fieberi*), smaragdzöld virágbogár (*Protaetia affinis*), vízisikló (*Natrix natrix*), erdei pele (*Dryomys nitedula*).

(d) Javasolt elírások

Kód	Gyepterületekre vonatkozó elírás javaslat	Magyarázat
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	A Bodrogsziget gyalogakácok élőhelyei esetén alkalmazandó
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása	
GY27	Nem speciális növényvédőszer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges	
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsméret felett) és a vadgyümölcsök (törzsméret megjelölése nélkül) megőrzése	
GY32	A természetvédelmi terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltok meghagyása.	
GY81	A gyepet évente legalább kétszer szükséges kaszálni.	A Bodrogsziget gyalogakácok élőhelyei esetén alkalmazandó.
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.	
GY129	A területen található őshonos cserjék minimum 5 %-ának meghagyása kisebb csoportokban, mérettől függetlenül (kis- és nagytermetű cserjék egyaránt).	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.	
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	

Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó el írás-javaslatok	
VA01	Szóró, szózó vagy etet hely a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

(e) Él helyrekonstrukciós és él helyfejlesztési javaslatok

Az értékes, de el rehaladott szukcessziós állapotú, er sen cserjésedett gyepeken a cserjeirtás elvégzése után, folyamatos kaszálással a cserjéseket gyeppe kell alakítani a nyílt él helyek területi arányának megtartás érdekében. A Bodrogzug területén a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) visszaszorításával lehet javítani a bokorfüzesek természetességi állapotát.

Ezeknek a területeknek a cserjeirtása után els sorban a kaszálással történ hasznosítás javasolt. A vadgyümölcsfák meg rzését, az odvas fák kíméletét, cserjesávok, cserjecsoportok meghagyását 5-10%-ban madár-, tájkép- és rovarvédelmi szempontból egyaránt javasoljuk.

A Kopasz-hegy területén javasolt a sztyeprétek, cserjések területén megjelen fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), erdei és fekete feny (*Pinus sylvestris*, *P. nigra*), keskenylevel ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*), mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*), orgona (*Syringa vulgaris*) id s és magonc korú egyedeknek mechanikai úton történ eltávolítása. Javasolt a cserjések területi kiterjedésének, sztyeprétek javára történ csökkentése.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A tervezési területen az üde és száraz cserjések egyre nagyobb teret hódítanak el a gyepes él helyekb l, visszaszorításuk alapvet feladat. Az id beli korlátozásra a cserjéseket el nyben részesít énekesmadarak (töviszúró gébics, karvalyposzáta) fészkelési id szakára tekintettel van szükség. Ugyanakkor számos madárfaj a bokros szegélyeket el nyben részesíti, úgyhogy erd vel érintkez szegélyzónát, bokorcsoportokat hagyni kell.

3.2.1.5.2. Szántók, kertek, gyümölcsösök, sz l k

a) Kezelési egység kódja: KE-5

(b) Kezelési egység meghatározása: a kezelési egységbe tartoznak az agrár él helyek, kiskertek, beleértve az intenzív szántóföldi kultúrákat is, melyeken gyakorta alakulnak ki belvizes foltok, illetve az intenzíven és extenzíven m velt sz l ket, gyümölcsösöket, melyekben gyepes sorközök esetén kisebb taposott gyepfoltok, cserjések, facsoportok jelennek meg. Szintén ide tartoznak a nagytáblás lucernások, egyéb pillangós vetések és köztük lév cserjések, facsoportok. Felhagyott sz l ket és az azokon kialakult gyepet nem soroltuk ide.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR él helyek:

- T1 ó Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák;
- T2 ó Ével , intenzív szántóföldi kultúrák;
- T6 ó Kisparcellás szántók;
- T7 ó Intenzív sz l k;
- T8 ó Extenzív sz l k és gyümölcsösök;
- T9 ó Kiskertek;

- T10 ó Fiatal parlag és ugar

NÖSZTÉP él helyek:

- 2100 ó Szántóföldek
- 2210 ó Sz l k
- 2220 ó Gyümölcsösök, bogyósok és egyéb ültetvények
- 2320 ó Komplex m velési szerkezet épületek nélkül

Érintett NATURA 2000 él helyek: -

Érintett közösségi jelent ség fajok:

Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), erdei pacsirta (*Lullula arborea*), haris (*Crex crex*), kis rgébics (*Lanius minor*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), nagy kócsag (*Egretta alba*), nyári lúd (*Anser anser*), kis lilik (*Anser erythropus*), nagy lilik (*Anser albifrons*), vetési lúd (*Anser fabalis*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), kékes rétihéja (*Circus aeruginosus*), szalakóta (*Coracias garrulus*), böjti réce (*Anas querquedula*), barátréce (*Aythya ferina*), cigányréce (*Aythya nyroca*), piros lábú cankó (*Tringa totanus*), kanalas réce (*Anas clypeata*), csörg réce (*Anas crecca*), t kés réce (*Anas platyrhynchos*), kendermagos réce (*Anas strepera*), kanalasgém (*Platalea leucorodia*), réti cankó (*Tringa glareola*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*), gulipán (*Recurvirostra avosetta*), kék galamb (*Columba oenas*), gólyatöcs (*Himantopus himantopus*), daru (*Grus grus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), zöld varangy (*Bufo viridis*),

Érintett, egyéb kiemelt fajok

Hever iszapf (*Lindernai procumbens*), látonya fajok (*Elatine alsinastrum*, *E. hungarica*, *E. triandra*) belvizes szántókon.

Nagy gombaf (*Andosace maxima*) ó a Kopasz-hegyen. Vitéz kosbor (*Orchis militaris*), tarka kosbor (*Orchis tridentata*), erdei szell rózsa (*Anemone sylvestris*), csillag szirózsa (*Aster amellus*), csinos árvalányhaj (*Stipa pulcherrima*) ó gyepes sorközökben, k rakáson a Kopasz-hegyen.

(d) Javasolt el írások

Kód	Szántóterületekre vonatkozó el írás-javaslatok	Magyarázat
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés nem megengedett.	
SZ04	Pillangósok esetén természetkímél kaszálás és vadriasztó lánc használata.	kiszorító, sávós kaszálás
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkel madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve kaszálás azonnali felfüggesztése, majd haladéktalanul a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése. A gazdálkodó értesítését l számított 3 munkanapon belül az igazgatóság tájékoztatja a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekr l. Amennyiben a megadott határid n belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a	

	többi el írás figyelembevételével folytatható.	
SZ10	Trágya, m trágya: természetes vizekt l mért 200 m-en belül trágya, m trágya nem deponálható.	
SZ11	Szalma, széna: szalma-, széna depóniát és bála (különösen a felszíni vizekt l mért 200 m távolságon belül és ártéren) a területr l történ lehordása 30 napon belül.	
SZ12	Egyéb szerves hulladék (szár, levél, cefre): cefre mésszel keverve talajjavítás céljából csak engedéllyel helyezhet ki.	
SZ15	A parcella szélein legalább 6 m széles növényvéd szer mentes táblaszegély elhagyása, a táblaszegélyben szükség esetén mechanikai gyomirtás végzése.	Kaszálás id pontja a védett növényfajok életmenetéhez igazítva.
SZ19	Kizárólag környezetkímél besorolású növényvéd szerek alkalmazása engedélyezett.	
SZ20	Kártev k elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	
SZ21	Légi kivitelezés növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett.	
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfert tlenít szerek nem alkalmazhatók.	
SZ23	Rovaröl szerek nem alkalmazhatók, kivéve a repce, a mustár, illetve az olajretek rovarirtását.	Kivéve mentett oldali szántók
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhet a területen.	Extenzív m velés sz l és gyümölcsös esetében.
SZ43	Fás szárú és lágú szárú energetikai ültetvény nem telepíthet .	
SZ49	Az id szakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajm velés nem végezhet .	
SZ50	Lejt irányú m velés nem megengedett.	
SZ51	Szántó vizes él helyé alakítása spontán gypesedéssel, a megjelen inváziós növényfajok irtása.	
SZ52	Szántó füves él helyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelen inváziós növényfajok irtása.	
SZ54	Szántó füves él helyé alakítása, kés bbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.	
SZ63	Tájidegen f magkeveréssel történ vetés nem megengedett.	
SZ68	A parcella körül természetes talajvédelmet szolgáló	

	táblaszegély fenntartása, illetve telepítése, amely shonos cserjékb l vagy fákból álló sövény, illetve fasor lehet. A táblaszegély inváziós cserje és fafajoktól való mentességének biztosítása kizárólag mechanikai eszközökkel.	
SZ70	A kaszálatlan területek kialakítása és elhelyezkedése a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetend .	Ével szántóföldi kultúrák esetében
SZ74	shonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.	
Kód	Vizes területekre vonatkozó el írás-javaslatok	Magyarázat
V06	A m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen nádaratás nem végezhet .	
V42	A nádaratás megkezdése el tt 48 órával a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell .	

(e) Él helyrekonstrukciós és él helyfejlesztési javaslatok

A Taktaköz területén található belvizes foltokon a víz minél nagyobb mennyiség megtartása illetve egyes gyakran belvizes szántók vizes él helyé alakítása javasolt, Az olyan értékes, közösségi jelent ség fajoknak is otthont adó gyeppe alakult szántót beszántani a 275/2004 (X.8.) Korm.rendelet értelmében tilos, azokat javasolt rét/legel m velési ágú területté átmin sítetni, mivel a beszántás veszélyezteti a jelöl madárfajok fészkelését, illetve csökkenti a táplálkozó területek kiterjedését.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

Agrárterületeken els dleges cél a rovarokra, madarakra veszélyes kemikáliák kijuttatásának minimalizálása, talaj- és vízszennyezés elkerülése. A szántóterületek belvizes foltjain, fiatal ugaroltatott területeken kialakult nádasokra és belvízfoltokra vonatkozó javaslatokat az azokban fészkel , táplálkozó madárfajok és az ott szaporodó kétéltek védelmében fogalmazzuk meg.

Sz l területeken a parlagon hagyott területek, sorközök esetében a kaszálás preferálása, a k garádicsokon, k falakon, parcellaszegélyeken lév szoliter fák, cserjések meg rzése, esetleg telepítése javasolt a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) és a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) számára.

3.2.1.5.3. Vizes él helyek

3.2.1.5.3.1. Nyílt vízfelületek

(a) Kezelési egység kódja: KE-6

(b) Kezelési egység meghatározása: Nagy, nyílt vízfelületekkel rendelkező álló és folyóvizek, halastavak.

(c) Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:

Érintett ÁNÉR él helyek:

- U8 ó Folyóvizek, patakok;
- U9 ó Állóvizek

NÖSZTÉP él helyek:

- 6100 ó Állóvizek
- 6200 - Vízfolyások

Érintett NATURA 2000 él helyek: -

Érintett közösségi jelentőség fajok:

Nyári lúd (*Anser anser*), kis lilik (*Anser erythropus*), nagy lilik (*Anser albifrons*), vetési lúd (*Anser fabalis*), bőjti réce (*Anas querquedula*), barátréce (*Aythya ferina*), cigányréce (*Aythya nyroca*), kanalas réce (*Anas clypeata*), csörgő réce (*Anas crecca*), tőkés réce (*Anas platyrhynchos*), kendermagos réce (*Anas strepera*), kontyos réce (*Aythya fuligula*), fattyúszerk (*Chlidonias hybridus*), kormos szerk (*Chlidonias niger*), jégmadár (*Alcedo atthis*), feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*), kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*), vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*), billeget cankó (*Actitis hypoleucos*), kerceréce (*Bucephala clangula*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), kis bukó (*Mergus albellus*), halászsas (*Pandion haliaetus*), kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*), sárgás szitakötő (*Stylurus flavipes*), erdei szitakötő (*Ophiogomphus cecilia*), tompa folyamikagyló (*Unio crassus*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), magyar bucó (*Zingel zingel*), törpecsík (*Sabanejewia aurata*), vágó csík (*Cobitis taenia*), balin (*Aspius aspius*), halványfoltú küll (*Gobio albipinnatus*), széles durbincs (*Gymnocephalus baloni*), selymes durbincs (*Gymnocephalus schraetzer*), kockás sikló (*Natrix tessellata*), vízidenevér (*Myotis daubentonii*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), eurázsiai hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Lapos tavikagyló (*Pseudanodonta complanata*), kúpos kerekcsiga (*Borysthenia naticina*), kecskerák (*Astacus leptodactylus*), tiszavirág (*Palingenia longicauda*), feketelábú szitakötő (*Gomphus vulgatissimus*), kétfoltú szitakötő (*Epitheca bimaculata*), négyűrű karmosbogár (*Macronychus quadrituberculatus*), vízisikló (*Natrix natrix*).

(d) Javasolt elírások

Kód	Vizes él helyekre vonatkozó elírás-javaslatok	Magyarázat
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítő anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.	
V09	Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
V17	Április 1. és július 15. között hínárvágás nem végezhető.	

V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthet .	Mivel az idegenhonos fajok telepítését az 1996. évi LIII. törvény 14. §-a természetes és természetközeli állapotú vizek esetében általánosan megtiltja, ennek kapcsán a tilalom hatékony érvényesítése a cél. Szelektív halászat javasolt.
V26	A területen él és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.	Halastavakra vonatkozó javaslat
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell.	
V45	November 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével.	fagyott vagy száraz talajon
V67	A területen mindennemű beavatkozást kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.	A halastavak kivételével minden más nyíltvízi élőhely esetében alkalmazandó, kivéve indokolt esetben nyílt víz és hínaras optimális arányának fenntartása, árvízvédelmi beavatkozások.

(e) Él helyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

A Bodrog-menti holtágak rekonstrukciója-revitalizációja egyre sürgetőbb feladat.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A különböző forrásból származó szennyezések táplálékbázisukon keresztül közvetetten veszélyeztetik a madárfajokat. A nádasokhoz kötődően, nádban fészkelő fajok védelme érdekében szükséges az időbeli és területi korlátozás, valamint az igazgatóság megfelelő tájékoztatása. A területen pihenő vonuló és táplálkozó madárfajok védelme érdekében a halastavak területén szükséges a riasztás szabályozott és ellenőrzött módon történő végzése.

3.2.1.5.3.2. Mocsarak

(a) *Kezelési egység kódja:* KE-7

(b) *Kezelési egység meghatározása:* Lábonálló és úszó vízparti, mocsári, lápi vegetáció borított vizes él helyek.

(c) *Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:*

Érintett ÁNÉR él helyek:

- A24 ó Lápi hínár;
- AC ó Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete;
- B1a ó Nem t zegképz nádasok, gyékényesek és tavikákások;
- B1b ó Úszólápok, t zeges nádasok és télisásosok;
- B2 ó Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet;
- B3 ó Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi híd rös, mételykórós mocsarak;
- B5 ó Nem zsombékoló magassárrétek;
- BA ó Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál;
- D6 ó Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet;
- OA ó Jellegtelen fátlan vizes él helyek;

NÖSZTÉP él helyek:

- 5110 ó Vízben álló mocsári/lápi növényzet
- 5120-Id szakos vízhatás alatt álló gyepek valamint lóp és mocsárrétek

Érintett NATURA 2000 él helyek:

- 6430 Síkságok és a hegyvidékt l a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai;
- 3150 Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel;
- 3160 Természetes disztróf tavak és tavacskák

Érintett közösségi jelent ség fajok:

Nyári lúd (*Anser anser*), kis lilik (*Anser erythropus*), nagy lilik (*Anser albifrons*), vetési lúd (*Anser fabalis*), bőjti réce (*Anas querquedula*), barátaréce (*Aythya ferina*), cigányréce (*Aythya nyroca*), kanalas réce (*Anas clypeata*), csörg réce (*Anas crecca*), t késréce (*Anas platyrhynchos*), kendermagos réce (*Anas strepera*), kontyosréce (*Aythya fuligula*), fattyúszó (*Chlidonias hybridus*), kormos szó (*Chlidonias niger*), jégmadár (*Alcedo atthis*), feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*), kis vöcsök (*Tachybaptus ruficollis*), vörösnakú vöcsök (*Podiceps grisegena*), billeget cankó (*Actitis hypoleucos*), piros lábú cankó (*Tringa totanus*), réti cankó (*Tringa glareola*), pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*), kerceréce (*Bucephala clangula*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), kis bukó (*Mergus albellus*), halászsas (*Pandion haliaetus*), kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), vörösgém (*Ardea purpurea*), bölömbika (*Bataurus stellaris*), nagy kócsag (*Egretta alba*), kis kócsag (*Egretta garzetta*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), üstökögém (*Ardeola ralloides*), kanalgém (*Platalea leucorodia*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), haris (*Crex crex*), uhu (*Bubo bubo*), réti fülesbagoly (*Asio flammeus*), kis vízicsibe (*Porzana parva*), pettyes

vízicsibe (*Porzana porzana*), guvat (*Rallus aquaticus*), fülemülesítke (*Acrocephalus melanopogon*), kékbegy (*Luscinia svecica*), barkóscinege (*Panurus biarmicus*), függ cinege (*Remiz pendulinus*), kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmeus*), sárgás szitaköt (*Stylurus flavipes*), erdei szitaköt (*Ophiogomphus cecilia*), lápi szitaköt (*Leucorrhinia pectoralis*), zöld aca (*Aesna viridis*), nagy t zlepke (*Lycaena dispar*), tompa folyamikagyló (*Unio crassus*), apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*), szívárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), törpecsík (*Sabanejewia aurata*), vágó csík (*Cobitis taenia*), réticsík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), erdei béka (*Rana dalmatina*), kis tavibéka (*Rana lessonae*), zöld varangy (*Bufo viridis*), dunai tarajosg te (*Triturus dobrogicus*), mocsári teknő (s) (*Emys orbicularis*), kockás sikló (*Natrix tessellata*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), eurázsiai hód (*Castor fiber*), vidra (*Lutra lutra*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok:

Fehér tündérrózsa (*Nymphaea alba*), sulyom (*Trapa natans*), rucaöröm (*Salvinia natans*), rence (*Utricularia vulgaris*), tiszaparti margitvirág (*Leucanthemum serotunum*), orvosi kálmos (*Acorus calamus*), mocsári lednek (*Lathyrus palustris*), debreceni torma (*Armoracia macrocarpa*), magyar nadály (*Hirudo verbana*), lapos tavikagyló (*Pseudanodonta complanata*), kúpos kerekszájú csiga (*Borysthenia naticina*), kecskerák (*Astacus leptodactylus*), tiszavirág (*Palingenia longicauda*), feketelábú szitaköt (*Gomphus vulgatissimus*), kétfoltú szitaköt (*Epitheca bimaculata*), négypúpú karmosbogár (*Macronychus quadrituberculatus*), vízisikló (*Natrix natrix*).

(d) Javasolt el íráások

Kód	Gyepterületekre vonatkozó el írási javaslat	Magyarázat
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	Kivéve t zpászta
GY11	Hengerezés nem megengedett.	
GY12	Gyepszell ztetés nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történ hasznosítás.	
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhet .	
GY26	Inváziós fásszárúak mechanikus irtása	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórton jelentkez shonos cserjék meg rzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti id szakban lehetséges	

GY30	A természetes gyepekben az shonos, méretes fák (30 cm törzsátmér felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmér megjelölése nélkül) meg rzése	
GY31	A cserjeirtás megkezdésének id pontját legalább 5 nappal korábban írásban a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY33	A gyepterületen el forduló shonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delel fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY44	A legeltetési s r ség egyeztetése a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	
GY67	Legeltethet állatfaj: szarvasmarhafélék.	szarvasmarha, bivaly
GY68	Legeltethet állatfajok: juh.	
GY69	Legeltethet állatfaj: kecske.	
GY71	Kaszálás június 15. el tt a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.	
GY76	Kaszálás augusztus 15. után lehetséges.	Haris revírfoglalás esetén a NPI által kijelölt területen.
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fert zött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási id pont után szabad kezdeni.	
GY102	A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély él helyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak.	
GY103	Fokozottan védett földön fészkel madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros véd területet kialakítása.	
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területr l a kaszálást követ 30 napon belül.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhet k el.	
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
GY128	Kaszálás száruzással nem helyettesíthet .	

GY131	A cserjék - kés bbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	
Kód	Vizes él helyekre vonatkozó el írás-javaslatok	Magyarázat
V1	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben él szervezetekre nem veszélyes min sítés anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.	
V14	A vízi növényzet és a part menti növényzet nem irtható (vágás, nádégetés, cserjék kivágása).	Azon tavak esetében, ahol gémtelpek találhatóak. A teljes nádas leégése érdekében a természetvédelmi kezel irányítása mellett téli irányított égetés, t zpászta létrehozása lehetséges.
V17	Április 1. és július 15. között hínárvágás nem végezhet .	
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthet .	Mivel az idegenhonos fajok telepítését az 1996. évi LIII. törvény 14. §-a természetes és természetközeli állapotú vizek esetében általánosan megtiltja, ennek kapcsán a tilalom hatékony érvényesítése a cél.) Szelektív halászat javasolt.
V42	A nádaratás megkezdése el tt 48 órával a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell .	
V44	A hagyásfoltok kialakítása a m ködési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve történhet.	Gémtelpek védelme érdekében nádaratáskor
V45	November 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori id járási és talajviszonyok figyelembe vételével.	száraz vagy fagyott talajon
V51	A nádas minimum 30-40%-át nem szabad learatni.	
V52	A hagyásfoltok évente eltér helyen történ kialakítása.	Nádaratás esetén
V55	Nádgazdálkodás nem végezhet	Azon nádfoltokban, melyekben gémtelpek találhatóak
V57	A betakarítás során a nád rizómája nem sérülhet.	

V58	Nádat deponálni, válogatni a területen nem megengedett.	
V59	A nádatás során, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül, mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gép használata.	
V63	Él hely-rekonstrukció	A bodrogszugi mocsarak kolokános állományainak csökkentése a tavak feltöltési folyamatainak lassítása, fékezése érdekében
V67	A területen mindennemű beavatkozást kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.	Úszólápok, lápi hínárállományok esetében indokolt, mint fészkel helyek és egyéb fajok számára fontos élőhelyek védelme érdekében.
Kód	Vadgazdálkodásra vonatkozó elírás-javaslatok	
VA01	Szóró, szó vagy etetőhely a mőkései terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	Vizes élőhelyen nem javasolt a kialakítás.

(e) Él helyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Alapvetően beavatkozás nélkül fenntartandó élőhely, rekonstrukcióra a Bodrogszugi területén és végig a Bodrog mentén található holtágak esetében van szükség, ahol a magaskórósok, magassásosok és harmatkásások, mint számos madárfaj fészkel- és táplálkozóhelyének területén 1 minél nagyobb arányban szükséges a terjedő gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) és a hazai puhafa fajok visszaszorítása. A tavakat körülvevő gyalogakácok miatt nem képes kiürülni nyári áradáskor a kolokán (*Stratiotes aliodes*) biomasszája a tavakból és így a tavak feltöltési folyamata felgyorsult, csökkentve a jelölt madárfajok számára fontos fészkel- és táplálkozó terület méretét. A folyamat mérséklése, visszafordítása érdekében a tavak körül felült fászfűzű vegetáció minél nagyobb arányú eltávolítása, esetleg a területek kotrása szükséges, a partok szarvasmarhával, bivallyal történő legeltetése javasolt.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A különböző forrásból származó szennyezések táplálékbázisukon keresztül közvetetten veszélyeztetik a madárfajokat. A nádasokhoz kötődően, nádban fészkelő fajok védelme érdekében szükséges az időbeli és területi korlátozás, valamint az igazgatóság megfelelő tájékoztatása. A területen fészkelő, pihenő, vonuló és táplálkozó madárfajok védelme érdekében szükséges a minél nagyobb mocsarak, hínárvegetáció, egyéb vizes élőhely fenntartása, melynek érdekében élőhelyrekonstrukciós beavatkozások szükségesek a területen tapasztalható elrehabilitált szukcessziós folyamatok lassítása és az elszaporodott inváziós fajok megfékezése érdekében.

3.2.1.5.4. Egyéb él helyek

(a) *Kezelési egység kódja:* KE-8

(b) *Kezelési egység meghatározása:* bányák, roncsterületek, lakott területek, tanyák és utak

(c) *Kezelési egység megfeleltetése/Érintettség vizsgálata:*

Érintett ÁNÉR él helyek:

U10 ó Tanyák, családi gazdaságok;
U11 ó Út- és vasúthálózat;
U4 ó Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók;
U6 ó Nyitott bányafelületek

NÖSZTÉP él helyek

- 1210- Szilárd burkolatú utak
- 1220-Földutak
- 1230-Vasutak
- 1310-Egyéb burkolt vagy burkolatlan mesterséges felületek
- 2310-Komplex m velési szerkezet épületekkel

Érintett NATURA 2000 él helyek: -

Érintett közösségi jelentőségű fajok: Fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), uhu (*Bubo bubo*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), szoprán denevér (*Pipistrellus pygmaeus*), durvavitorlájú denevér (*Pipistrellus nathusii*), horgassz r denevér (*Myotis nattereri*), vízi denevér (*Myotis daubentonii*), r t koraidenevér (*Nyctalus noctula*), csonkafül denevér (*Myotis emarginatus*), közönséges denevér (*Myotis myotis*), nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*), tavi denevér (*Myotis dasycneme*), kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*), hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*).

Érintett, egyéb kiemelt fajok: -

(d) *Javasolt el írások*

Kód	Gyepterületekre vonatkozó el írási javaslat	Magyarázat
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történ hasznosítás.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása	
GY10 7	Az inváziós gyomok virágzásban történ kaszálása.	

(e) Él helyrekonstrukció és él helyfejlesztési javaslatok

A fehér gólya (*Ciconia ciconia*) esetében javasolt m fészkek kihelyezése, valamint az összes érintett madárfaj védelme érdekében az elektromos hálózat áramütés elleni védelmének kialakítása, légvezetékek földkábelekre való cseréje. A denevérfajok védelme érdekében javasolt az ismert szálláshelyek (pl.: templomok, padlások) denevérbárát kialakítása, a berepül nyílások méretének és nyitva tartásának denevérfajok számára történ optimalizálása, galamb mentesítés és az él helyek tisztán tartása, az épületekben a denevérszállások szakszer denevérbárát módon történ takarítása.

(f) Kezelési javaslatok indoklása

A gyomokkal, inváziós fajokkal fert zött területeken kezelési cél a gyomok és inváziós fajok visszaszorítása, mivel azok szétterjedve a természetes él helyeket is megfert zhetik.

3.2.2. Él helyrekonstrukció és él helyfejlesztés

Él helyrekonstrukció és él helyfejlesztés mind a gyepes, mind az erd s él helyeken indokolt. Az egyes kezelési egységeknél külön kifejtettük a fejlesztési lehet ségeket. Ezeken túlmen en fontos lenne megoldást találni a tavak, holt medrek, erek gyors feliszapolódására, feltölt désére, valamint a víztesteket körülvev fásszárúak - köztük jelent s területen a gyalogakác ó kivágására. Fontos feladat a területen egyre nagyobb arányú beerd sülési folyamatok megfékezése, az idegen honos fásszárúak uralta él helyek megszüntetése, helyükön kaszálórétek, mocsárrétek kialakítása. E folyamat megállításában, visszaszorításában legeredményesebb módszernek a legeltetéssel és kaszálással történ hasznosítást tartjuk.

Erd területek esetén az él helyek helyreállítása els sorban az erd szerkezeti jellemz k javítását (mint fejlesztést) az erd gazdálkodási tevékenység keretében, valamint (hatékonyabban) természetvédelmi erd kezeléssel lehet biztosítani. Fontos a tervezési területen az amerikai k ris (*Fraxinus pennsylvanica*) és a zöld juhar (*Acer negundo*) terjedésének megállítása, a fert zöttség csökkentése és ezáltal a meglév ligeterd k természetességének a javítása, valamint az ültetvények területének csökkentése, idegenhonos nyárfaklónok telepítések mell zése, kor és fafajhomogén állományok létrehozásának elkerülése, az ilyen állományok folyamatos átalakítása természetközeli erd kké. A Kopasz-hegy területén fontos lenne a tájidegen fajok alkotta akácos és fenyves erd k fafaj cseréje, illetve a nem erd tervezett területeken az idegenhonos fásszárú állományok letermelését követ vegyszeres irtás, mely csak cseppmentes technológiával a nemzeti park szakembereinek felügyelete mellett végezhet .

Általánosságban alkalmazható irányelvek az él helyrekonstrukció és él helyfejlesztés területén:

A terület természetes és természetközeli erdeinek fenntartása, felújítása, az erd k természetes folyamatainak (erd dinamika, szukcesszió, regeneráció) el segítése, a tájidegen fafajú erd k természet-közelivé alakítása, a monokultúrák felszámolása;

A természetes él világot veszélyeztetet idegenhonos, inváziós fajok visszaszorítása;

Az él lényközösségek, valamint az ökológiai rendszerek természetes állapotban történ meg rzése, faj- és egyedszámuk b vítése, a természetes állapotokra jellemz biodiverzitás fenntartása;

A védett és fokozottan védett, közösségi jelent ség illetve veszélyeztetett állatfajok és életközösségek meg rzése, zavartalanságuk és életfeltételeik biztosítása;

A természetes ökológiai rendszerekben a maximális természetes diverzitású állapot fenntartása;

A természetközeli állapotok meg rzése mellett a természettudományos kutatások el segítése.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)

A meglévő fészkek folyamatos karbantartása szükséges (előregedett, rossz konstrukciójú tartók cseréje, led lésveszélyes fészkek cseréje más fészkekre, korhadt fészektartó faoszlopok cseréje, betonoszlopokra, lakatlan, lepusztult fészkek felújítása más fészkekkel, led lésveszélyes fészkek helyreállítása, kémények felújítása a kéményes fészkek alatt).

Oszlopfejek, csatlakozások szigetelése, légvezetékek földkábelre cserélése az ütközéses balesetek, pusztulások és az áramütés megelőzés érdekében (a fészkes tartóoszlopok helybenhagyásával kivitelezve). Táplálkozóhelyek megőrzése.

Szalakóta (*Coracias garrulus*)

Odúkihelyezés a potenciális élőhelyeken. Fasorok, magányos fák telepítése, a kiöregedő fák pótlása a táplálkozóterületek mellé, vártahelyek létesítése. A szalakóta számára alkalmas méretű odút tartalmazó fa nem termelhet ki, fakitermelés, vagy fásításból történő fakitermelés során.

Fekete harkály (*Dryocopus martius*), hamvas küll (*Picus canus*) és közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)

Szükséges meghagyni odvas, kiszáradt, korhadó, széthasadt törzseket is tartalmazó idős tölgyes-bükkös állományokat (fészkelési- és táplálkozó-területek), mert odúban fészkelésről van szó.

Fontos az idős állományrészek és facsoportok visszahagyása; az odvas-korhadó törzsek kímélete a fakitermelések során; a fészkelési helyek háborítatlanságának biztosítása a költési időszakban (március 15. ó július 15.).

Haris (*Crex crex*) élőhelyén fészkelési és fiókanevelési időszakban az igazgatóság által bemért revírekben a kakas körül kijelölt 150x150 m-es négyzetben augusztus 15. előtt tilos bármiféle gyepkezelést folytatni (Tvt.). A tulajdonosnak vagy a vagyongezelőnek minden kaszálást legalább 5 nappal az előtervezett időpontja előtt be kell jelentenie az igazgatóság részére. A kaszálás bejelentését követően az igazgatóság haladéktalanul tájékoztatja a tulajdonost vagy földhasználót a rendelkezéssel érintett terület elhelyezkedéséről. (269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet)

Darázsölyv (*Pernis apivorus*)

A fészkelési időszakban számított 100 méter sugarú körön belül fakitermelés kerülendő. A szaporodási és utódnevelési időszakban (ápr. 15. ó aug. 31.) a lakott fészkelési időszakban számított 200 méter sugarú körben erdőgazdálkodási tevékenységen kívül más tevékenység kerülendő. Az igazgatóság a korlátozással érintett területek elhelyezkedéséről rendszeresen, de legalább évente tájékoztatja az erdőgazdálkodást és az érintett erdőgazdálkodót.

Parlagi sas (*Aquila heliaca*),

A fészkelési időszakban számított 100-200 méter sugarú körben fakitermelés kerülendő. A szaporodási és utódnevelési időszakban (febr. 1. - aug. 15.) a lakott fészkelési időszakban számított 300-600 méter sugarú körben erdőgazdálkodási tevékenységen kívül más tevékenység kerülendő. Zárt állományban 300 m, nyílt élőhelyen 600 m a korlátozás. Az időszakon belüli korlátozás elsősorban a folyamatos emberi jelenlét igényelt munkálatokra (erdőgazdálkodás, földmunkák stb.) terjed ki. A szokványos mezőgazdasági tevékenységek (földművelés, legeltetés) esetében általában nincs szükség korlátozásra, ugyanakkor ezek esetében is tilos a fészkek megadott körzetében megállni, huzamosabb ideig ott tartózkodni.

Territóriumonként (7 km-es körzetben) minimum 5 alternatív fészkel hely is meg rizendő (korábbi fészkel helyek, vagy öreg erd foltok, síkvidéken facsoportok).

Barna kánya (*Milvus migrans*)

A fészket 1 számított 50-100 méter sugarú körben fakitermelés kerülend . A szaporodási és utódnevelési id szakban (márc. 15.- júl. 31.) a lakott fészket 1 számított 300 méter sugarú körben erd t z-védelmi tevékenységen kívül más tevékenység kerülend . Az igazgatóság a korlátozással érintett területek elhelyezkedésér l rendszeresen, de legalább évente tájékoztatja az erdészeti hatóságot és az érintett erd gazdálkodót.

Rétisas (*Haliaeetus albicilla*) esetében a fészket 1 számított 100-200m, **fekete gólya (*Ciconia nigra*) esetében** a fészket 1 számított 100-300 méter sugarú körön belül fakitermelés kerülend . A szaporodási és utódnevelési id szakban (rétisasnál jan. 1 ó júl. 15., fekete gólyánál márc. 1. ó aug. 15.) a lakott fészket 1 számított 400 méter sugarú körben erd t z-védelmi tevékenységen kívül más tevékenység kerülend . Az igazgatóság a korlátozással érintett területek elhelyezkedésér l rendszeresen, de legalább évente tájékoztatja az erdészeti hatóságot és az érintett erd gazdálkodót. Vezetékek szigetelése.

Uhu (*Bubo bubo*) fészkel helyein a takaró növényzet rendszeres eltávolításával szükséges biztosítani a fészkelésre alkalmas nyílt sziklafalak és löszfalak fennmaradását. A fészkelési id szakban id beli és térbeli korlátozás (febr. 15 - július 31) a fészket 1 számított 50-200 m-es körzetben. A potenciális fészkel helyeken szükség esetén mesterségesen fészkel -párkányok kialakítása javasolt.

Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) a galériaerd k cserjeszintjének és szegélycserjéseinek meg rzése, a cserjés-bokros területek kímélete a különböző területhasználati tevékenységek során, a fészkel helyek háborítatlanságának biztosítása a költési id szakban (április 15.- július 15.).

Kis rgébics (*Lanius minor*) a síkvidéki mez gazdasági jelleg területeken szórványosan található erd foltok, fasorok, facsoportok meg rzése, illetve a fészkelésre alkalmas méretes fák folyamatos jelenlétének biztosítása, a fészkel helyek háborítatlanságának biztosítása a költési id szakban (április 15.- július 15.).

Gémtelepeken költ fajok esetében szükséges a telepnek otthont adó nádasok tavaszi, fészkelési id szakban történ rzése, a leégések megakadályozása, érdekében.

A többi, fenntartási tervben említett közösségi jelent ség madárfaj esetében az állományaik fennmaradása érdekében a kezelési egységeknél és a gazdálkodáshoz nem köthet javaslatoknál el írtak betartása elegend a fajmeg rzéshez.

3.2.4. Kutatás monitorozás

Cél az egyes jelölés alapjául szolgáló madárfajok állománynagyságának és annak változásának megállapítása. A Natura 2000 területen alkalmazott monitorozási módszerek az alábbiak:

1) Ritka és Telepesen Fészkel Madarak /RTM/ monitorozása: els sorban a térség karakterfajainak állomány-felvételezését célzó felmérés, mely 2003-tól minden évben, kismértékben változó fajlistával elvégzésre kerül.

Ismétlési gyakoriság: évente.

Felmért telepesen költ fajok (csak a terület jelöl fajai közül):

- Üstökös gém (*Ardeola ralloides*)
- Vörös gém (*Ardea purpurea*)
- Nagy kócsag (*Egretta alba*)
- Kis kócsag (*Egretta garzetta*)
- Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)
- Kanalas gém (*Platalea leucorodia*)
- Kis kárókatona (*Phalacrocorax pygmaeus*)
- Fattyúszerk (*Chlidonias hybridus*)
- Kormos szerk (*Chlidonias niger*)
- Feketenyakú vöcsök (*Podiceps nigricollis*)
- Gulipán (*Recurvirostra avosetta*)

Felmért stabil költ hely fajok (csak a terület jelöl fajai közül):

- Barátréce (*Aythya ferina*)
- Cigányréce (*Aythya nyroca*)
- Vörösnyakú vöcsök (*Podiceps grisegena*)
- Fekete gólya (*Ciconia nigra*)
- Darázsölyv (*Pernis apivorus*)
- Barna kánya (*Milvus migrans*)
- Rétisas (*Haliaeetus albicilla*)
- Parlagi sas (*Aquila heliaca*)
- Haris (*Crex crex*)
- Billeget cankó (*Actitis hypoleucos*)
- Piroslábú cankó (*Tringa totanus*)
- Uhu (*Bubo bubo*)

2) Vízimadár szinkron-számlálás vonuló és fészkel fajokra. Módszer: lehet leg integrált felméréssel a vizsgálandó terület teljes területét lefed vízimadár számlálást kell végezni egy adott napon, több felmér bevonásával egy id ben. Célja, hogy adatokat nyerjünk a területen fészkel , gyülekez , átvonuló, illetve teel vízimadár populációk nagyságáról és elterjedésér l, továbbá hosszú távon trendeket határozassunk meg a felmérésbe vont vízimadár fajokról.

Gém és szerk félék felmérése is javasolt.

Ismétlési gyakoriság: Korábban rendszertelenül végzett felmérés. Javasolt lenne évente többször elvégezni.

Felmérend fajok:

Jégmadár (*Alcedo atthis*)
T kés réce (*Anas platyrhynchos*)
Böjti réce (*Anas querquedula*)
Kanalas réce (*Anas clypeata*)
Csörg réce (*Anas crecca*)
Kendermagos réce (*Anas strepera*)
Nagy lilik (*Anser albifrons*)
Nyári lúd (*Anser anser*)
Kis lilik (*Anser erythropus*)
Vetési lúd (*Anser fabalis*)
Kontyos réce (*Aythya fuligula*)
Kerceréce (*Bucephala clangula*)
Kisbukó (*Mergus albellus*)
Törpegém (*Ixobrychus minutus*)
Halászsas (*Pandion haliaetus*)
Pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*)
Réti cankó (*Tringa glareola*)
Kisvöcsök (*Tachybaptus ruficollis*)

3) Téli sas-szinkron: 1995 óta folyó, a Natura 2000 terület egészét érint felmérés, melynek során a térségben telel , els sorban ragadozó madárfajok állományairól nyerhetünk képet.

Felmért fajok:

parlagi sas (*Aquila heliaca*)
kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)
rétisas (*Haliaeetus albicilla*)
réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)

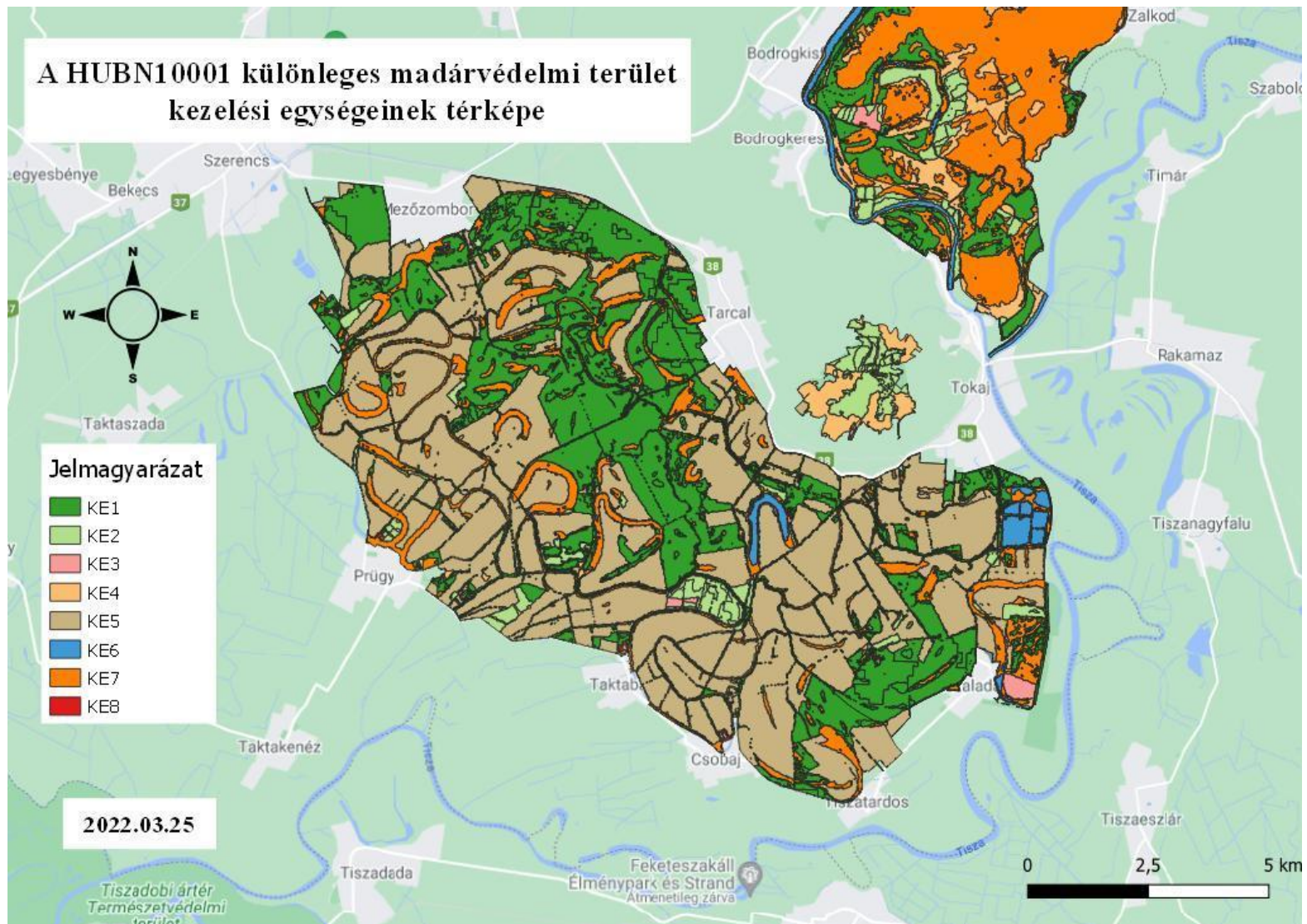
4) Fehér gólya monitoring: a Natura 2000 területen táplálkozó fehér gólyák állományi adataira a településeken történ gólyafészkek felméréssel lehet információt gy jteni. A program évek óta folyik az érintett Natura 2000 terület esetében. A felmérés információt szolgáltat a faj fészkeinek számáról, elhelyezkedésér l és a fiókaszámokon keresztül az átlagos fiókaszámra, illetve a költési sikerre és a fióka mortalitásra.

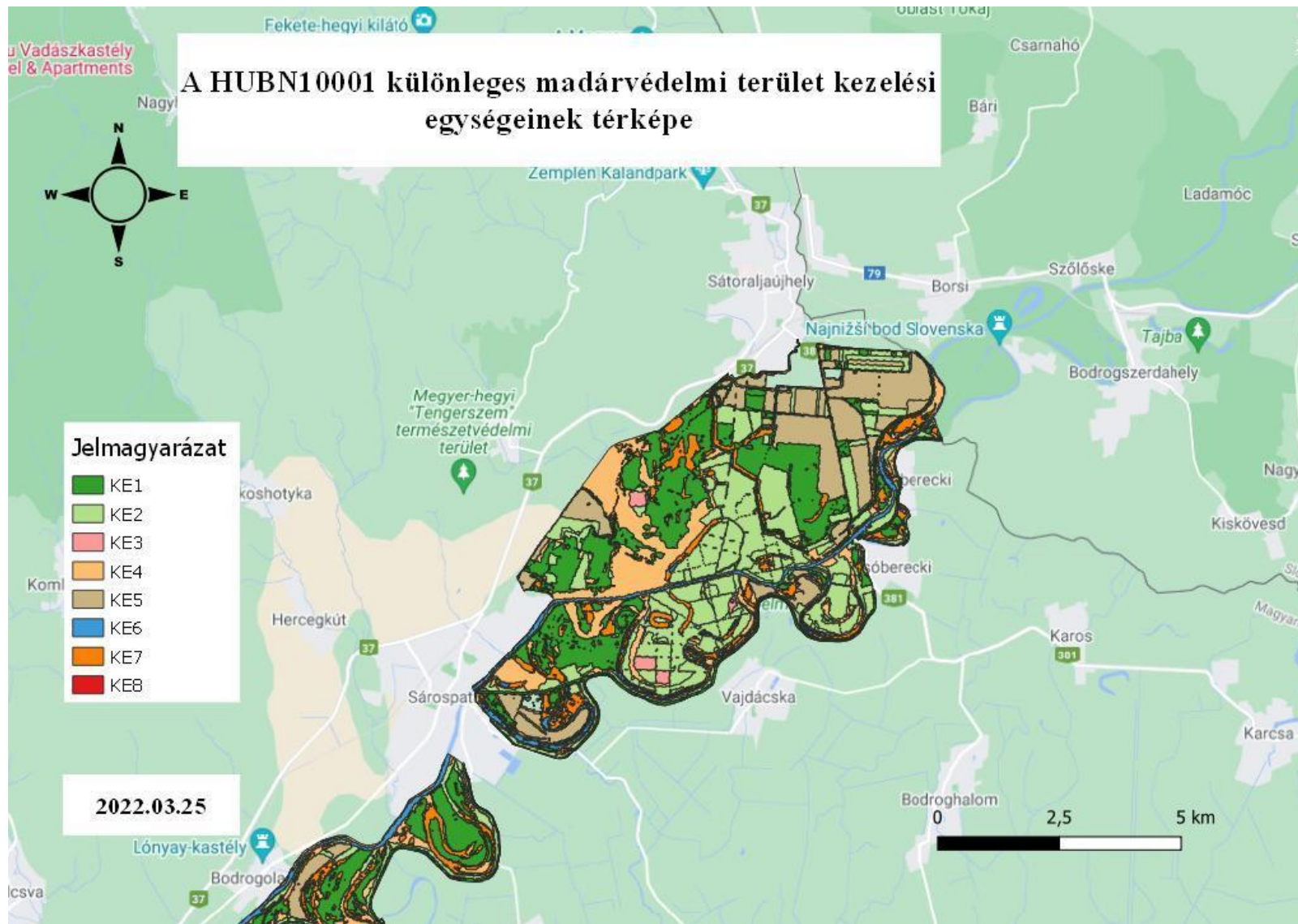
5) UTM négyzetek felmérése: Szalakóta LIFE Bükki Nemzeti Park Igazgatóság m ködési területén

3.2.5. Melléklet

A kezelési egységeket ábrázoló térkép alapja a f él helytípusok térképe volt, melyet az Agrárminisztérium (AM) 2020. szeptember 15-én kelt, *ŠIránymutatás a különleges madárvédelmi területek Natura 2000 fenntartási terveinek összeállításához* című KMT területek figyelembevételével készített iránymutatás alapján a Nemzeti ökoszisztéma szolgáltatás-térképezés során létrejött, úgynevezett NÖSZTÉP alaptérkép használatával készítettük el. Mivel a NÖSZTÉP projekt keretében a térképezés során nem él helytréképezés képezte a térkép egyes kategóriáinak megrajzolásához szükséges alap információt, hanem azt távérzékelési módszerekből és adatszolgáltatásokból származó adatok és információk alapján készítették el, az alaptérkép az aktuális természetbeni állapotoktól számos helyen eltér. Ennek megfelelően a mi általunk készített kezelési egységeket ábrázoló térkép is hordozza a térképezésből adódó pontatlanságokat.

A HUBN10001 különleges madárvédelmi terület kezelési egységeinek térképe

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a HUBN10001 Bodrozug ó Kopasz-hegy ó Taktaköz különleges madárvédelmi terület, illetve egy részén átfed a HUBN20071 Bodrozug és Bodrog-hullámtere, valamint a HUBN20072 Tokaji Kopasz-hegy kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területekkel, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Korm.rendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 terület részben országos jelentőségű védett természeti terület a Tokaj-Bodrozug Tájvédelmi Körzettel és a Long-erd Természetvédelmi Területtel is átfed, ezen kívül számos ex lege védett láp is található rajta, melyekre elsősorban a természetvédelmi törvény (Tvt.) vonatkozik.

A Bodrozug Ramsari Terület, nemzetközi jelentőségű vizes élőhely, melyet a 1993. évi XLII. törvény szabályoz.

Továbbá a terület az országos ökológiai hálózat és tájképvédelmi övezet részeit is magába foglalja, mely esetében a Tvt. mellett a 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló irányadó.

Az erdő esetében figyelembe kell venni a hatályos erdő törvényt - jelenleg a 2009. évi XXXVII. törvényt, és Vhr.-jeit, Szerencsi, a Bodrogi és a Sárospataki Erdőterületrendezési tervét.

A terület jelentős részét érinti a Tokaj-Hegyaljai Kultúrtáj Világörökség magterülete és pufferterülete, melyre a 2011. évi LXXVII. törvény található szabályozások, valamint a 485/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet a Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj világörökségi kezelési tervéről szóló elhatározásai vonatkoznak.

A tervezési terület jelentős kb. 41,41 %-a állami tulajdonban van, melynek nagyobb részben az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, kisebb részben az Észak-erdő Zrt., és az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság a vagyongazdálkodója.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket együtt és egymással összhangban kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával támogatnak.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó elhatározásokat a pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés ó ez elsősorban az erdő támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végéhez közeledve ó hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez ó átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021.

és 2022. évre egy átmeneti id szakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érint en többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat ó amelyek jellemz en több éves kötelezettség-vállalásúak ó meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti években a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhet ek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus el re láthatóan 2023-tól indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhet agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhet pályázati felhívásai megtekinthet k az alábbi linken:<https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523>

A jelenlegi támogatási id szakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhet , ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy el nyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jelleg kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerd k esetében érhet k el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhet támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erd állomány Adattárban nyilvántartott erd részlet területén felmerül költségek és jövedelem-kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lév , Natura 2000 erd területeken történ gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhet , melynek összege az erd természetességét l, a faállomány korától és összetételét l függ en változik.

Az önkéntesen vállalt el írások els sorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erd -környezetvédelem, természetmeg rzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon m köd program, amelyben résztvev k az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érint AKG tematikus el íráscsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erd kre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehet k (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, t zkár, biotikus kár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, erd károk megelőzésére, illetve erd szerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehet még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erd esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mez gazdasági területek esetében az él helyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termel beruházások).

A tervezési területen elérhet támogatások rövid ismertetése

Él helykezeléssel összefügg mez gazdasági támogatások

1) VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés

- 2) VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 3) VP-4-10.1.1-21 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 4) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 5) VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
 - 6) VP-4-11.1.-11.2.-21 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 7) VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mez gazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 8) VP4-4.4.1-16 Élő helyfejlesztési célú nem termelő beruházások
- 9) VP4-10.2.1.1.-15 A védett szoncos és veszélyeztetett mez gazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése
 - 10) VP4-10.2.1.1.-21 A védett szoncos és veszélyeztetett mez gazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

Erdészeti támogatások

- 1) VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdő területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 2) VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- 3) VP5- 8.1.1-16 Erdő sítés támogatása
- 4) VP4-15.1.1-17 Erdő -környezetvédelmi kifizetések
- 5) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
- 6) VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése
- 7) VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése
- 8) VP5-8.3.1-17 Az erdő gazdálkodási potenciálban okozott erdő károk megelőzése
- 9) VP5-8.4.1.-16 Az erdő gazdálkodási potenciálban okozott erdő károk helyreállítása
- 10) VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek
- 11) VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
- 12) VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

Egyéb támogatások

- 1) VP4-16.5.1-17 A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás együttműködései
- 2) Az éghajlat és környezet szempontjából elnyeső mez gazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételeinek szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet alapján Natura 2000 gyepterületen ún. Zöldítés támogatás igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A felsoroltakhoz képest új támogatási intézkedésre (részletes elvizsgálatok híján) nem tudunk javaslatot tenni, a vizsgálati terület erdein belül mutatkozó magas állami tulajdoni hányad miatt azonban valamilyen módon szükségesnek tartanánk a fenti intézkedések állami

szektorra való kiterjesztését is. Mivel sok esetben közvetlenül nem támogathatók az állami tulajdonú és önkormányzati területek, itt szóba jöhetnek esetleg az állami erd gazdálkodás rendszerén belül elkészítendő bels szabályozások és utasítások (hozzájuk rendeltén pedig bels pénzeszköz-elkülönítések), illetve a plusz források bevonását jelent , az ismertett (vagy azokhoz hasonló) intézkedések szerinti, természetvédelmi célokat is szolgáló tevékenységek megvalósítását segít pályázatok. A nem állami tulajdonú területek esetében elemzésnek szükséges továbbá alávetni a jelenlegi támogatás-igénylések és támogatottság mértékét, a futó programok megfelel ségét, hogy a m köd támogatási programok hatékonyságáról reális helyzetképet kapjunk.

A támogatásokba számítsón bele a természetvédelmi céllal ó hatósági határozatokban el írt - meghagyott cserjesáv, bokorcsoport is.

3.3.2. Pályázatok

Projekt címe: Komplex él hely-fejlesztés a Zempléni Tájegység területén

Projekt azonosító száma: KEHOP-4.1.0-15-2016-00028

Id tartam: 2016.11.01. - 2021.06.29.

A projekt célja az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság Zempléni Tájegységében található természetvédelmi kezelést igényl védett, illetve Natura 2000 él helyek ökológiai állapotának javítása él hely-fejlesztési és területkezelési tevékenységekkel.

Az Igazgatóság a projekt során mintegy 1.316 ha rét, legel , erd és mocsárként, vízállásként nyilvántartott terület kezelését és fejlesztését végzi el a természetközeli állapotok helyreállítása, meg rzése érdekében. A beavatkozások Bodrogkeresztúr, Bodrogkisfalud, , Olaszliszka, , Szegi, Tarcál, és Tokaj települések községhatárait érintik.

A projekt elemei el segítik a természeti környezet több száz évvel ezel tti egészséges állapotának a helyreállítását, a terület ökoszisztémájának javulását.

- A természetes gyeprek rekonstrukciója az invázióra képes, idegenhonos növényfajok visszaszorítására, a szukcessziós folyamatok szabályozására, honfoglalásunk óta nyílt, gypes él helyek visszaszerzésére irányul.

- Az erdei él helyeinken szintén az idegenhonos és inváziós fa- és cserjefajok visszaszorítására kerül sor, kiemelt feladat a természetes, bolygatatlan, szerkezetileg változatos és sokszínű erd k rekonstrukciójának megkezdése.

Össességében a projekt eredményeként a Zempléni Tájegység területének, mint értékes él hely meg rzése, fenntartása, ennek kapcsán védett növény és állatfajok életfeltételeinek biztosítása és b vítése várható.

3.3.3. Egyéb

Egyéb megjegyzést nem teszünk.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Felhasznált kommunikációs eszköz	Érintett célcsoport	Kommunikáció címzettje	Id pont	Levelek, e-mailek, résztev k száma	
Érintettek levélben és/vagy	Önkormányzatok, gazdálkodók,	24 önkormányzat, 13 erd gazdálkodó,	8	2021. november	70 db

emailben történ megkeresése és tájékoztatása	hatóságok, civil szervezetek	vadásztársaság, 7 halgazdálkodó, 13 hatóság, 9 civil szervezet/közttestület		
Önkormányzati közzététel	Önkormányzatok, gazdálkodók, lakosság	24 önkormányzat	2021. november	24 db
Honlap	Önkormányzatok, gazdálkodók, hatóságok, civil szervezetek	Önkormányzatok, gazdálkodók, hatóságok, civil szervezetek, egyéb érdeklődők	2021. november	

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A NATURA 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyongazdái.

A NATURA 2000 területen illetékességi vagy m ködési területtel rendelkező területi települési önkormányzatok

Alsóberecki Község Önkormányzata
 Bodrogkeresztúr Község Önkormányzata
 Bodrogkisfalud Község Önkormányzata
 Bodrogolaszi Község Önkormányzata
 Csobaj Község Önkormányzata
 Felsőberecki Község Önkormányzata
 Mezőzombor Község Önkormányzata
 Olaszliszka Község Önkormányzata
 Prügy Község Önkormányzata
 Sáradsány Község Önkormányzata
 Sárospatak Város Önkormányzata
 Sátoraljaújhely Város Önkormányzata
 Szegi Község Önkormányzata
 Szegilong Község Önkormányzata
 Szerencs Város Önkormányzata
 Tarcal Község Önkormányzata
 Taktabány Község Önkormányzata
 Tiszaladány Község Önkormányzata
 Tiszatardos Község Önkormányzata
 Tokaj Város Önkormányzata
 Vajdacska Község Önkormányzata
 Vámosújfalud Község Önkormányzata
 Viss Község Önkormányzata
 Zalkod Község Önkormányzata

A NATURA 2000 területen illetékességi vagy m ködési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek

Bükki Nemzeti Park Igazgatóság (3300, Eger Sánc út 6.)
 B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Agrárügyi F osztály, Erdészeti Osztály (3526 Miskolc, Blaskovics L. u. 24.) ó erdeszet.miskolc@borsod.gov.hu

B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Agrárügyi F osztály, Földm velésügyi Osztály (3526 Miskolc, Blaskovics L. u. 24.) ofoldmuvelesugy.miskolc@borsod.gov.hu

B-A-Z Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Hulladékgazdálkodási F osztály Környezetvédelmi és Természetvédelmi Szakért i Osztály (3530 Miskolc, Mindszent tér 4.) okornyezet.fo.miskolc@borsod.gov.hu

B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Közlekedési, M szaki Engedélyeztetési és Mérésügyi F osztály (3527 Miskolc, József Attila út 20.) kozlekedes.fo.miskolc@borsod.gov.hu

B-A-Z Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi F osztály (3530 Miskolc, Rákóczi út 11.) epitesugy@borsod.gov.hu

B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Élelmiszerbiztonsági, Agrárügyi F osztály Növény- és Talajvédelmi Osztály (3526 Miskolc, Blaskovics L. u. 24.) novenyvedelem.miskolc@borsod.gov.hu

B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Közlekedési, M szaki Engedélyeztetési és Mérésügyi F osztály Bányászati Osztály (3527 Miskolc, Soltész-Nagy-Kálmán út 5.) banyaszat@borsod.gov.hu

B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Földhivatali F osztály (3525 Miskolc, Vologda u. 4.) - foldhivatal@borsod.gov.hu

B.-A.-Z. Megyei Kormányhivatal Agrár- és Vidékfejlesztést Támogató F osztály (3530 Miskolc, Mindszent tér 1.) - koleszar.gabor@borsod.gov.hu

Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság ((1015 Budapest Ostrom u. 23-25) - info@nmhh.hu.

B.-A.-Z. Megyei Rend r-f kapitányság (3501 Miskolc, Zsolcai kapu 32.) - borsodmrfk@borsod.police.hu

B.-A.-Z. Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság (3525 Miskolc, Dózsa György u. 15.) - borsod.titkarsag@katved.gov.hu

Vízügyi kezel szervezetek

Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság (3530 Miskolc, Vörösmarty u. 77.) - emvizig@emvizig.hu

Egyéb f bb területhasználók

Északerd Erd gazdasági Zrt. Hegyaljai Erdészeti Igazgatóság
Északerd Erd gazdasági Zrt. Tállyai Erdészeti Igazgatóság
Északerd Erd gazdasági Zrt. Sárospataki Erdészeti Igazgatóság
Scherg L rinc Pataki Erd birtokosság
Szuro-Trade Kft
Dro-Ko Kft
Kenézl i Dózsa Vadásztársaság
Sárospataki Kossuth Vadásztársaság
Bodrog Vadásztársaság
Hegyalja Vadgazdálkodók Vadász Egyesülete
Szerencsi Mez gazdasági Zrt.
Tiszamenti Gazdálkodók Vadász Egyesület
Taktaközi Gazdálkodók Vadásztársaság
Taktaközi Nimród Vadásztársaság
Tisza-Rétköz Horgászegyesület
Bodrogmenti Sporthorgász Egyesület
Tokaji Ferenc Sporthalász és Horgász Egyesület

Tiszalúci Sporthorgász Egyesület
Vízügyi Dolgozók Horgász Egyesülete
Zempléni Pisztráng Egyesület
Bodrog-tó Kft
magánszemélyek

Falugazdászok

Helyi érintettség civil szervezetek, köztisztviselők

Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Igazgatósága
Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Szervezete
Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Zempléni Helyi Csoport
Abaúj-Zemplén Értékeiért Közhasznú Egyesület
Alsódobszai Hernádmenti Természetvédelmi Kulturális Egyesület
Zempléni Gombász Egyesület
Ökológiai Intézet a Fenntartható Fejlődésért Alapítvány
Holocén Természetvédelmi Egyesület
Tiszatáj Természet- és Környezetvédelmi Közalapítvány

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Az előzetes kommunikáció folyamán felvettük a kapcsolatot több hatósággal, a fenntartási tervek készítéséhez szükséges adatok megkérése ügyében.

AGRÁRMINISZTERIUM
BALCZÓ BERTALAN
természelvédelemért felelős helyettes államtitkár

Iktatószám: TMF/545/2022

Ügyintéző: Sashalmi Éva
Telefonszám: (06 1) 896-3149
E-mail: eva.sashalmi@am.gov.hu

*Veress Balázs úr
igazgató részére*

*Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság
Jósvafő
Tengerszem oldal I.
3758*

Tárgy: Natura 2000 fenntartási terv jóváhagyó nyilatkozata

Tisztelt Igazgató Úr!

A Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta az alábbi Natura 2000 terület fenntartási tervét, amelyről kiállítottuk és mellékelten megküldjük a jóváhagyó nyilatkozatot:

- HUBN10001 Bodrozug-Kopasz-hegy-Taktaköz

Kérem, hogy gondoskodjon a mellékelt nyilatkozat fenntartási tervbe történő beillesztéséről, és a végleges fenntartási terv honlapjukon történő közzétételéről, amelyről **2022. december 21-ig** az internetes elérési útvonal megadásával visszaigazolást kérünk.

Budapest, 2022. december „*7*.”

Melléklet: 1 db jóváhagyó nyilatkozat

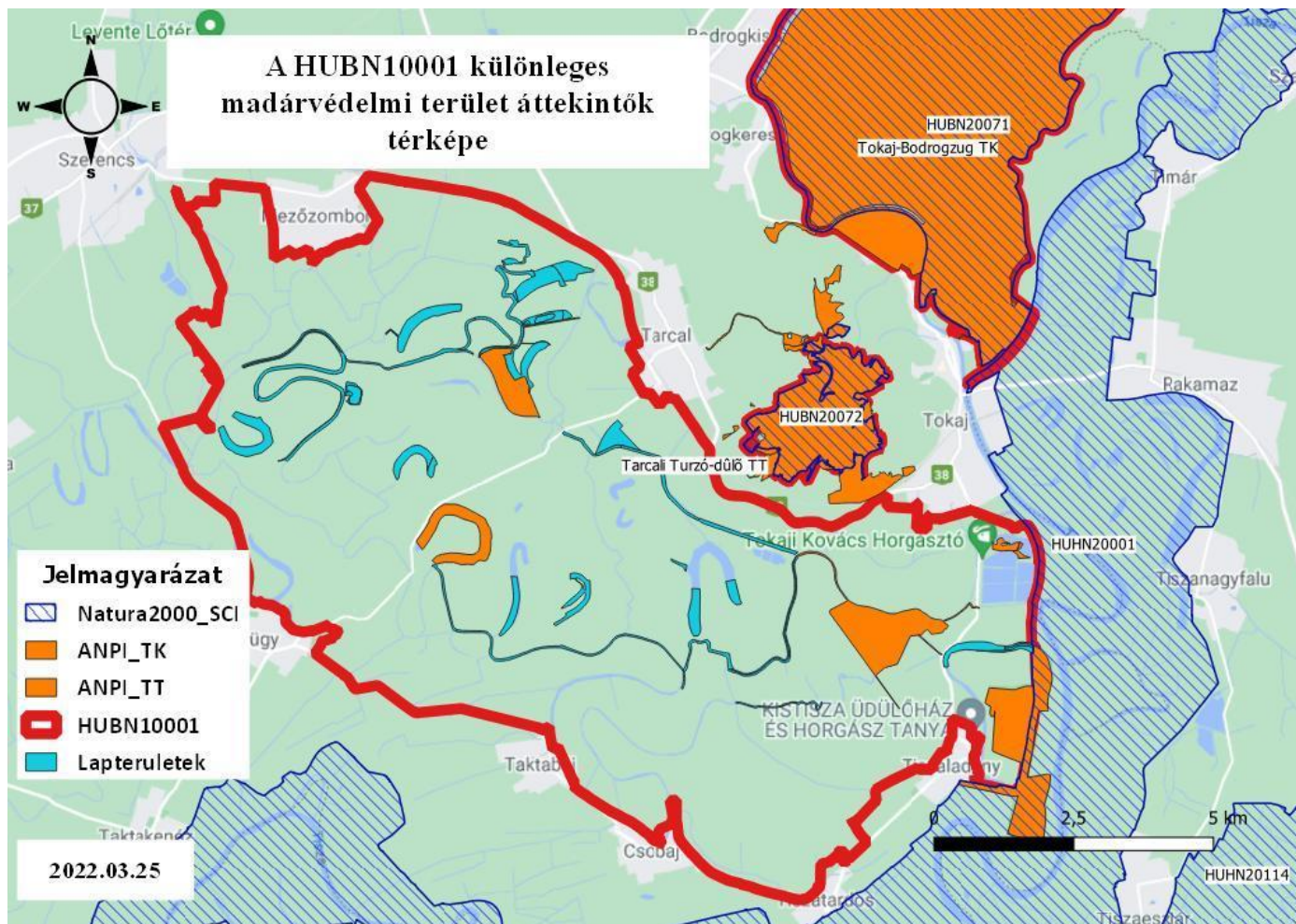
Üdvözlettel:

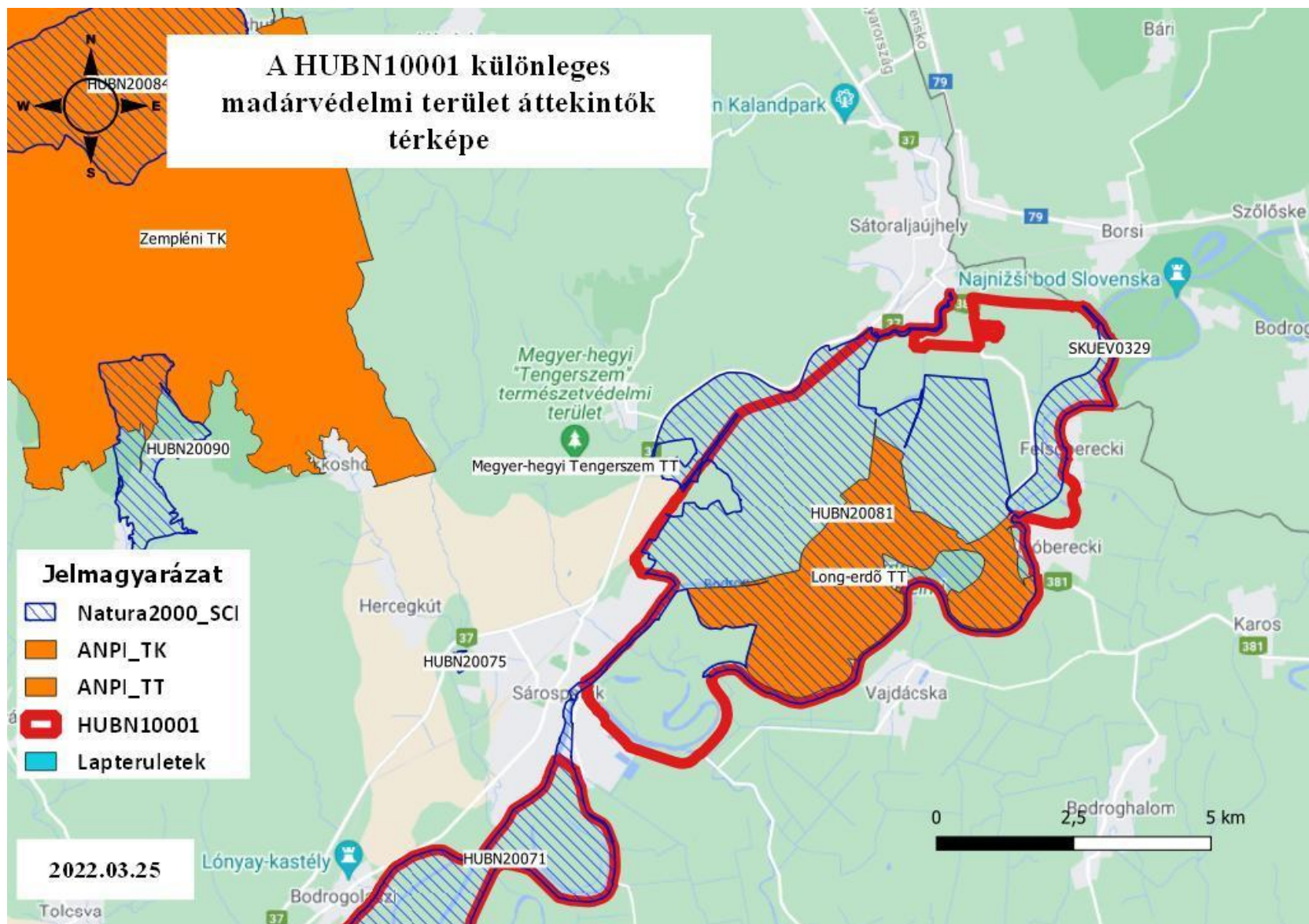

Balczó Bertalan

3. Térképek

Az Agrárminisztérium (AM) 2020. szeptember 15-én kelt, *Iránymutatás a különleges madárvédelmi területek Natura 2000 fenntartási terveinek összeállításához* című KMT területek figyelembevételével készített iránymutatás alapján készített térképek.

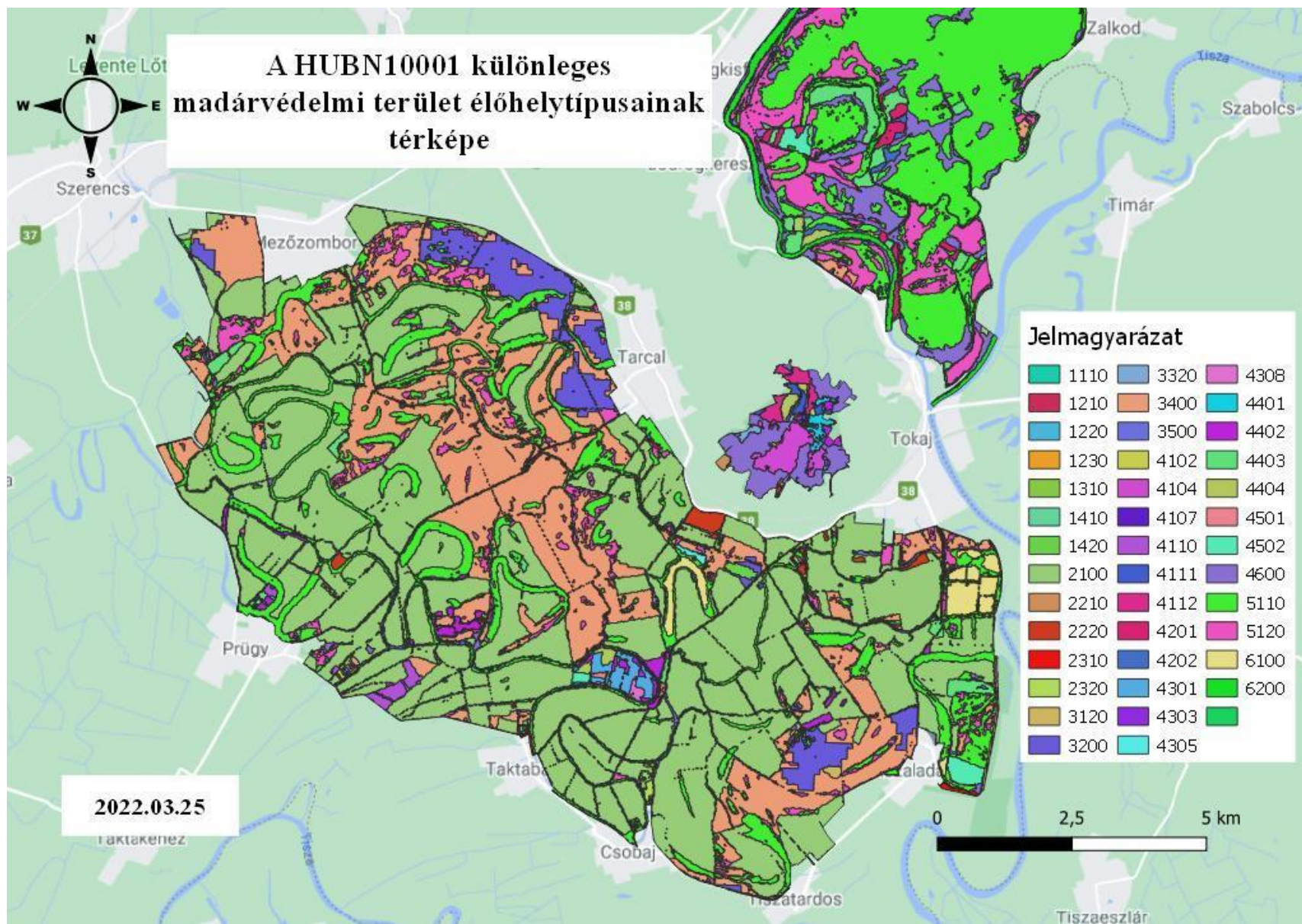
3.1 Áttekint térkép

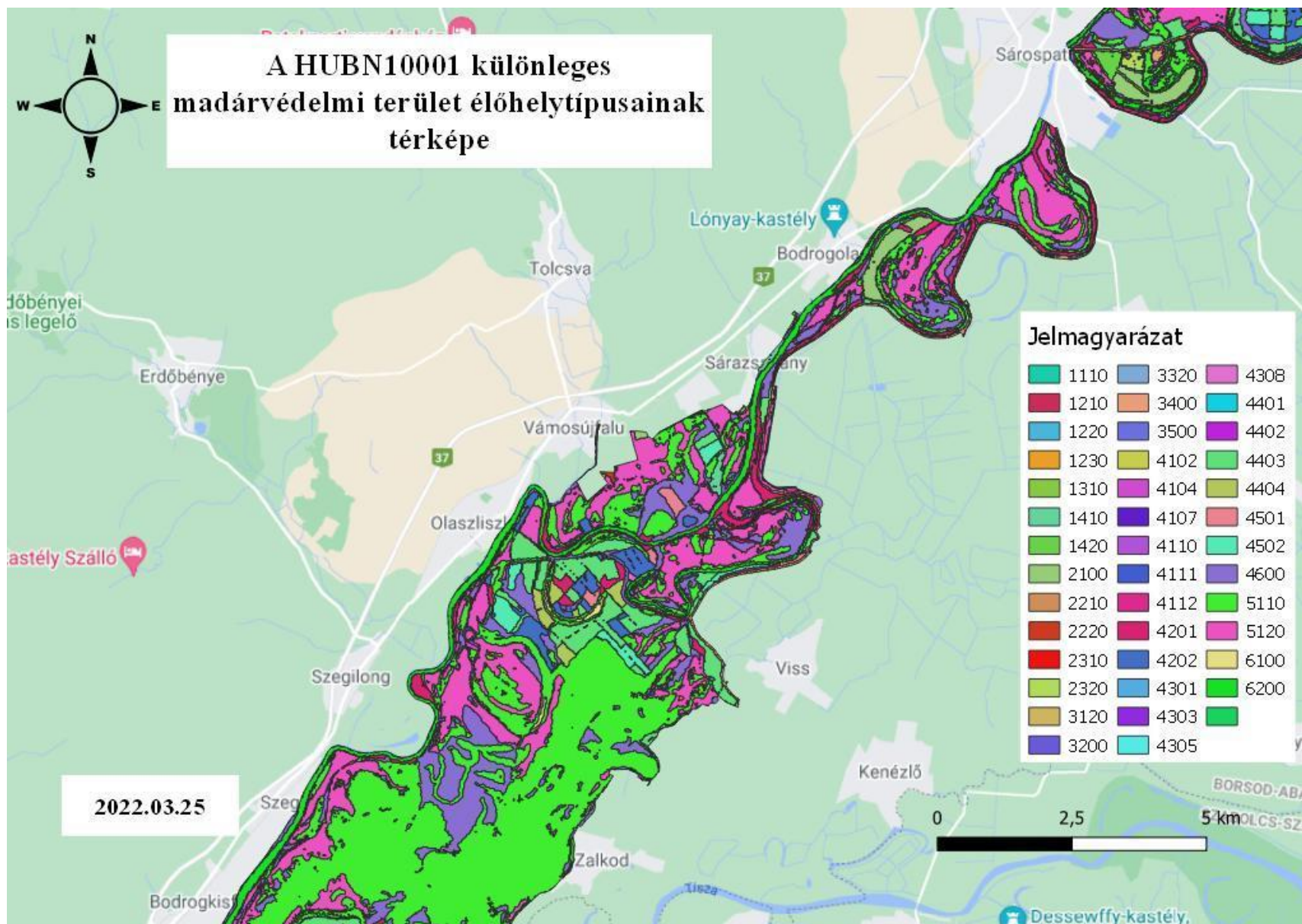

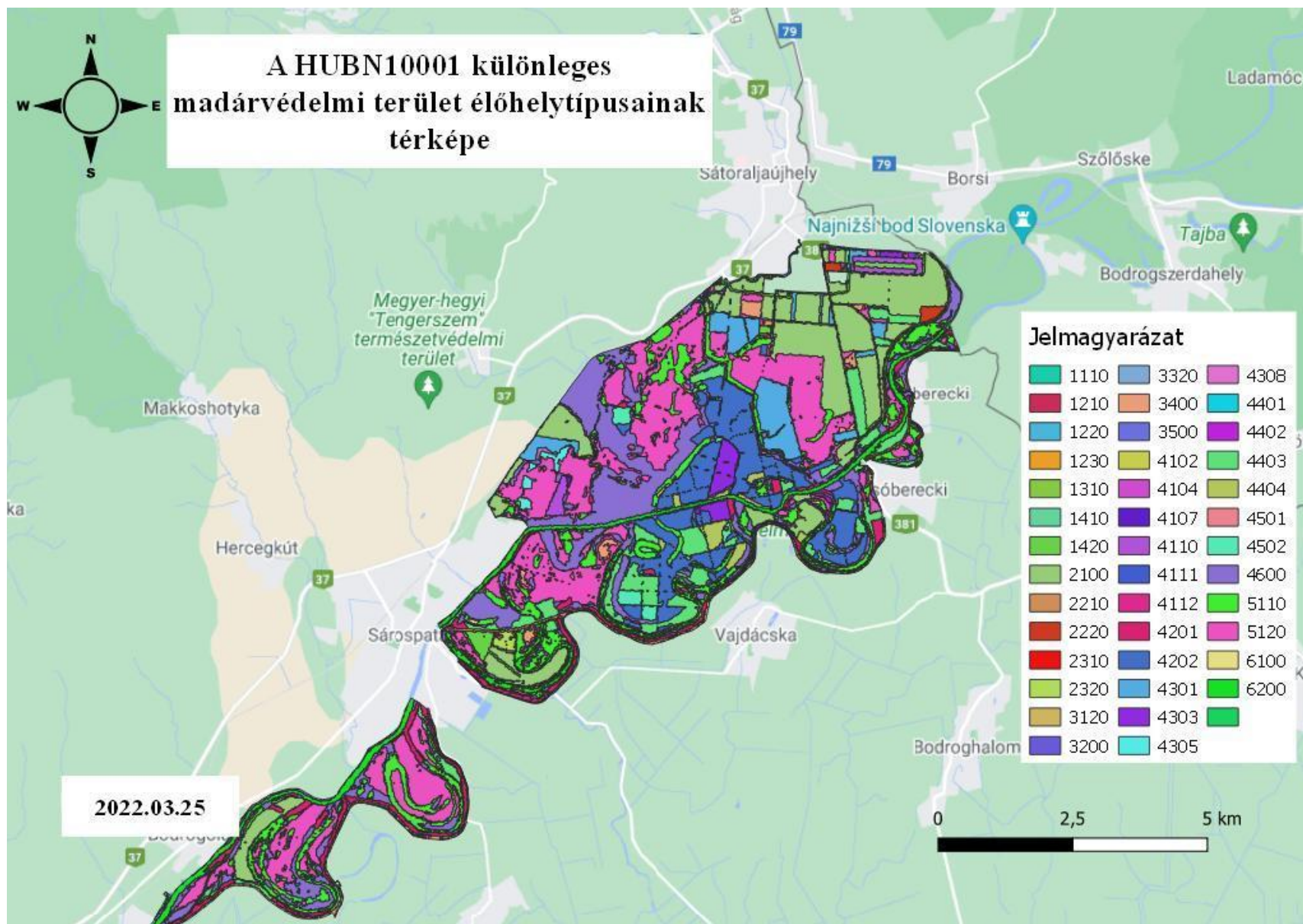

3.2 Él helytípusok térképe

A f él helytípusok térképét az Agrárminisztérium (AM) 2020. szeptember 15-én kelt, *šIránymutatás a különleges madárvédelmi területek Natura 2000 fenntartási terveinek összeállításához* című KMT területek figyelembevételével készített iránymutatás alapján a Nemzeti ökoszisztéma szolgáltatás-térképezés során létrejött, úgynevezett NÖSZTÉP alaptérkép használatával készítettük el. Mivel a NÖSZTÉP projekt keretében a térképezés során nem él helytréképezés képezte a térkép egyes kategóriáinak megrajzolásához szükséges alap információt, hanem azt távérzékelési módszerekből és adatszolgáltatásokból származó adatok és információk alapján készítették el, az alaptérkép az aktuális természetbeni állapotoktól számos helyen eltér. Ennek megfelelően a mi általunk készített térkép is hordozza a térképezésből adódó pontatlanságokat.

A jelmagyarázat értelmezését segítő tábla (NÖSZTÉP szerint)

1 110 : Alacsony épület	4 107 : Hazai nyárasok
1 120 : Magas épület	4 108 : Hegy- és dombvidéki pionír erdők
1 210 : Szilárd burkolatú utak	4 109 : Gyertyános kocsányos tölgyesek
1 220 : Földutak	4 110 : Elegyetlen és köriselegyes kocsányos tölgyesek
1 230 : Vasutak	4 111 : Egyéb, többletvízhatástól független őshonos dominanciájú erdők
1 310 : Egyéb burkolt vagy burkolatlan mesterséges felületek	4 112 : Egyéb elegyes lomberdők
1 410 : Zöldfelületek mesterséges környezetben fákkal	4 201 : Puhafás ártéri erdők
1 420 : Zöldfelület mesterséges környezetben fák nélkül	4 202 : Keményfás ártéri erdők
2 100 : Szántóföldek	4 301 : Elegyetlen és köriselegyes kocsányos tölgyesek TVHA
2 210 : Szőlők	4 302 : Égeresek
2 220 : Gyümölcsösök, bogyósok és egyéb ültetvények	4 303 : Többletvízhatás alatti gyertyános kocsányos tölgyesek
2 230 : Energiaültetvények	4 304 : Ártéren kívüli fűzesek
2 310 : Komplex művelési szerkezet épületekkel	4 305 : Ártéren kívüli, többletvízhatás alatti nyárasok
2 320 : Komplex művelési szerkezet épületek nélkül	4 306 : Nyíresek
3 110 : Nyílt homokpuszta gyepek	4 307 : Többletvízhatással érintett cseresek
3 120 : Zárt gyepek homokon	4 308 : Egyéb, többletvízhatással érintett őshonos dominanciájú erdők
3 200 : Szikes és szikesedésre hajlamos gyepek	4 309 : Egyéb, többletvízhatással érintett elegyes lomberdők
3 310 : Sziklakibúvásokkal tarkított mészkedvelő gyepek	4 401 : Tűlevelűek dominálta ültetvények
3 320 : Sziklakibúvásokkal tarkított egyéb gyepek	4 402 : Akác dominálta ültetvények
3 400 : Zárt gyepek kötött talajon vagy domb és hegyvidéken	4 403 : Nemesnyár- és fűz dominálta ültetvények
3 500 : Máshová nem besorolható lágyszárú növényzet	4 404 : Egyéb idegenhonos lombos fajok dominálta erdők
4 101 : Bükkösök	4 501 : Pusztavágás
4 102 : Gyertyános kocsánytalan tölgyesek	4 502 : Folyamatban lévő felújítás
4 103 : Cseresek	4 600 : Máshová nem besorolható fás szárú növényzet
4 104 : Molyhos tölgyesek	5 110 : Vízben álló mocsári/lápi növényzet
4 105 : Ny-Dunántúl erdeifenyvesei	5 120 : Időszakos vízhatás alatt álló gyepek valamint láp- és mocsárrétek
4 106 : Ny-Dunántúl erdeifenyő-elegyes lomberdei	5 200 : Láp- és mocsárerdők
	6 100 : Állóvizek
	6 200 : Vízfolyások